

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 840

24. SVIBNJA 2019. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Srijemci Srijemu:
Potvrda zajedništva

6

Skica kulturnog profila Spomen doma bana Josipa Jelačića

Za prostor smo se izborili, valja ga oplemeniti

8

Ulazak u EU pridonosi boljoj zaštiti nacionalnih manjina

Investiranje u obrazovanje o EU fondovima

12

Dušanka Golubović, gradonačelnica Sombora

Višestruko uvećana potpora hrvatskoj zajednici

22

Sabor HKUD-a Vladimir Nazor Sombor

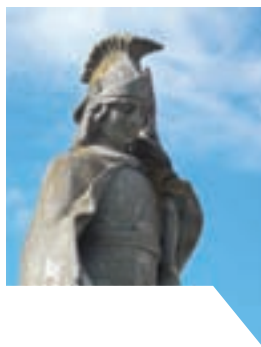
Kako zainteresirati mlade?

32

I hrvatske udruge i ustanove u Noći muzeja

Predstavljanje u »najkulturnijoj noći«

34

Župa Presvetog Trojstva
Stoljetna zahvala naroda

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (zamjenik predsjednika/ce),

Martin Bačić, Antun Borovac, Josip Dumendžić,

Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

V. D. GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Zvonko Sarić

(koordinatore dopisne službe)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

U znaku kulture i znanosti

Protekli tjedan bio je ispunjen različitim događajima koji po svojem pristupu, sadržaju i značaju »odskaku« od uobičajenih aktivnosti hrvatskih udruga u Vojvodini. U Petrovaradinu je organizirana konferencija pod nazivom »Kulturni profil Spomen-doma bana Jelačića« tijekom koje su stručnjaci angažirani u centrima kulture i spomeničke baštine u Hrvatskoj i Srbiji iznijeli vlastita iskustva kao i preporuke koji će Hrvatskom nacionalnom vijeću i HKPD-u *Jelačić* iz Petrovaradina pomoći da jasnije koncipiraju funkcije i ponudu kulturnog i turističkog sadržaja budućeg centra kulture Hrvata u okviru rodne kuće bana **Josipa Jelačića** u Petrovaradinu. Kako se radi o jednom od najvećih projekata hrvatske zajednice u Srbiji izabran je pravi put u koncipiranju njegove buduće namjene konzultiranjem struke i na temelju primjera dobre prakse, kao i situiranjem budućeg kulturnog centra, kako u okviru hrvatske zajednice u Srbiji tako i u kontekst ponude kulturnih i turističkih sadržaja Petrovaradina.

U Tavankutu je pak, održana obuka o EU fondovima na kojoj je 27 polaznika moglo steći osnovna znanja o tome kako se razvijaju projektne ideje, kako se aplicira za potrebna sredstva te pripremaju i provode projekti. Organizaciju seminara financijski je omogućila Osječko-baranjska županija, a potpora koja protekle dvije godine dolazi od ove županije na polju kulture, obrazovanja i poduzetništva nastaviti će se i kroz potporu Županijske razvojne agencije Osječko-baranjske županije, koja iza sebe ima više od tisuću uspješnih projekata. Naime, započeta edukacija nastaviti će se, kako je najavljeno, u Osijeku kroz pisanje i razradu ideja kada bude objavljen natječaj na koji se može aplicirati, a Agencija će nastaviti pružati tehničku i savjetodavnu potporu. Nastavak dakle slijedi, nadamo se u vidu uspješnog apliciranja na natječaje s kvalitetnim projektima.

Tu su i kulturni događaji u organizaciji hrvatskih udruga, pa je tako u Srijemskoj Mitrovici održana zajednička manifestacija hrvatskih kulturnih udruga s teritorija Srijema – *Srijemci Srijemu*. Ovaj kulturni događaj se održava od 2013. godine u različitim mjestima u Srijemu i – kako su za naš tjednik potvrdili domaćini, sudionici i gledatelji – manifestacija je postala sve popularnija, a u organizacijskom smislu i po sadržaju programa sve kvalitetnija.

U Somboru je održan Sabor HKUD-a *Vladimir Nator*, na kojem su sumirani rezultati jednogodišnjeg rada. Ukratko, kako izvještava naša dopisnica, financije su značajno uvećane, ali je zato zainteresiranost mladih za rad u sekcijama značajno opala. U ovome Društvu nadaju se kako će ipak uspjeti zainteresirati mlade tako što će im omogućiti da oni sami preuzmu organiziranje. Koliko će u tome biti uspješni pokazat će, rečeno je na Saboru, već organiziranje *Dužionice* koja će im biti »prvi ispit«.

Bilo je još zanimljivih događanja protekloga tjedna, kao što je predavanje koje je pročelnik Odjela za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu dr. sc. **Krešimir Mićanović** održao na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu »o hrvatskom jeziku u socijalističkoj Jugoslaviji« koji najavljuje i neku buduću akademsku suradnju, hrvatske udruge i ustanove uspješno su sudjelovale u *Noći muzeja*, a vrtići i skupine na hrvatskom jeziku pokazali su što znaju na subotičkoj *Klincijadi*.

Protekli je vikend tako protekao u znaku kulture i znanosti, a ovaj vikenda obilježiti će nešto sasvim drugo – izbori za Europski parlament.

J. D.

Predstavnici HNV-a na sastanku s veleposlanikom Švedske

Predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** i međunarodni tajnik HNV-a **Darko Baštovanović** nazočili su prošloga tjedna sastanku s veleposlanikom Švedske u Srbiji **Janom Lundinom** koji je održan u Subotici. Sastanku su prisustvovali predstavnici nacionalnomanjinskih vijeća i udruga te nevladinih organizacija. Cilj sastanka je bio upoznati veleposlanika s društvenim i gospodarskim prilikama u Subotici. Posjeti švedskog veleposlanika gradovima Vojvodine i Srbije redoviti su i česti. Švedska godišnje izdvaja oko 14 milijuna eura za reforme u Srbiji radi njezina ulaska u EU.

Otvorena posljednja dionica južnog kraka Koridora 10

Aucesta povezuje sjever i jug Srbije

Obraćanjem predsjednika **Aleksandra Vučića**, kulturno-umjetničkim programom i vatrometom s mosta kod Vrle u Vladičinom Hanu svečano je 18. svibnja otvorena posljednja, najzahtjevnija dionica južnog kraka Koridora 10, čime je nakon višegodišnjeg odgađanja autocesta ka Sjevernoj Makedoniji konačno završena. Gradnja je trajala šest godina, izgrađeno je 36 mostova i dva tunela. Dionica je duga 26,3 kilometra i može se proći za 20 minuta.

Svečanom otvorenju su nazočili i premijer Sjeverne Makedonije **Zoran Zaev**, predsjedavajući Predsjedništva BiH **Milorad Dodik**, premijerka **Ana Brnabić**, ministrica građevinarstva, prometa i infrastrukture **Zorana Mihajlović**, šef delegacije Europske unije u Srbiji **Sem Fabrizi**, te brojne diplomate.

Obraćajući se novinarima na Kosini 2 novoizgrađene autoceste kod Vladičinog Hana, Vučić je kazao kako će ona skratiti, ali i olakšati vrijeme putovanja.

»Ovo će biti prilika ne samo za dobar tranzitni promet već je južni krak Koridora 10 važan i zbog investitora koji će dolaziti, zbog nižih transportnih troškova, ali i zbog samih ljudi, posebno u Pčinjskom i Jablaničkom okrugu. Pokazali smo da možemo rješavati najteže probleme, zato sam čestitao ljudima iz Vlade Srbije na ovom uspjehu, a posebno radnicima, jer su uradili nešto što će se pamtit. Ovim se pokazuje kako država vraća građanima. Danas je veliki dan za cijelu Srbiju, ponosan sam što ovo ostaje iza nas«, rekao je Vučić.

Premijerka Brnabić istaknula je da se završetkom radova Srbija simbolično povezuje s Europom.

»Čestitam svim građanima Srbije, jer je ovo za sve građane, ovo je veliki, historijski dan. I simbolično, dan kada se mi povezuje koridorom s Europom, gdje nam je mjesto, ali i dan koji nam treba služiti kao prekretnica da naša zemlja i narod završava stvari, da mi završavamo započete projekte, da ne odustajemo kada je najteže«, poručila je premijerka.

Ministrica Mihajlović je zahvalila radnicima, predsjedniku i Vladi Srbije koja je svaki put stala iza njenog ministarstva.

»Grdelica šalje poruku da se Srbija želi povezivati, razvijati, da je moderna. Vjerujem da je ova cesta početak svega onoga što ćemo u budućnosti uraditi«.

Izgradnjom dionice cijeli Koridor 10 dug je 600 kilometara, od sjevera do juga Srbije. Od Beograda do granice sa Sjevernom Makedonijom tom autocestom stizat će se za tri i pol sata.

Koridor 10 je dio paneuropskog prometnog koridora koji spaja Salzburg u Austriji s Velesom u Sjevernoj Makedoniji. Njegova izgradnja je počela 1970. godine, a rokovi za završetak radova su više puta pomjerani.

Radovi na autocesti kroz Grdeličku klisuru koštali su oko 400 milijuna eura i bili su najzahtjevniji, jer je na toj dionici više od 30 mostova i dva tunela, od kojih je tunel *Manajle* najduži u Srbiji.

Z. S.

Aktivni Lektorat hrvatskog jezika i književnosti u Novom Sadu

Hrvatski jezik u socijalističkoj Jugoslaviji

Hrvatski jezik u socijalističkoj Jugoslaviji naziv je znanstveno-stručnog predavanja koje je pročelnik Odjela za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu dr. **Krešimir Mićanović** održao 15. svibnja u Svečanoj dvorani Filozofskog fakulteta u Novom Sadu. Između ostalog, prof. dr. Mićanović govorio je u svom izlaganju o tome da je čak i u bivšoj državi hrvatski jezik imao svoju manju ili veću zasebnost/priznatost, premda je bilo snažnih pokušaja da se unificira sa srpskim jezikom (*Novosadski dogovor*). Istaknuo je također da je u Ustavu Socijalističke Republike Hrvatske iz 1974. godine stajala odredba da je u službenoj uporabi »hrvatski književni jezik«. Sve to ide u prilog spoznaji da hrvatski nije nekakav »novi« (»izmišljeni«) jezik koji nastao 90-ih godina prošloga stoljeća nego jezik koji ima svoju dugostoljetnu tradiciju i trajanje.

Predavanje prof. dr. Krešimira Mićanovića samo je još jedna u nizu promotivnih aktivnosti Lektorata hrvatskog jezika i književnosti koji je ove školske godine utemeljen na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Novom Sadu. Tom događaju prisustvovali su i polaznici prve generacije Lektorata s kojima se profesor Mićanović susreo i poslije tijekom dana, posjetivši ih na nastavi koju im je toga dana održao prof. dr. **Tomislav Čužić**. Nakon kraćeg razgovora s polaznicima Mićanović je izjavio: »Iznimno mi je zadovoljstvo da sam se mogao odazvati pozivu novosadskog Filozofskog fakulteta i Lektorata hrvatskoga jezika i književnosti te održati polaznicima Lektorata predavanje iz povijesti hrvatskoga jezičnog standarda. Kao aktualni pročelnik Odsjeka za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu mogu reći da se naš Odsjek zauzima za promicanje hrvatskoga jezika i književnosti i izvan granica Hrvatske. Nadam se stoga da je ovo početak jedne plodne akademske suradnje«.

B. I.

Veleposlanik Republike Hrvatske u Republici Srbiji Gordan Bakota

Brojnost nije jedini kriterij za uspjeh

Želio bih iskoristiti i ovu prigodu da sve hrvatske državljane koji imaju prebivalište u Srbiji pozovem da 26. svibnja ostvare svoje pravo i daju svoj glas na izborima za Europski parlament

U nedjelju, 26. svibnja, održavaju se izbori za zastupnike u Europski parlament iz Hrvatske. U Srbiji glasovanje će se provoditi na biračkim mjestima u prostorijama Konzularnog ureda Veleposlanstva Republike Hrvatske u Republici Srbiji, u Beogradu, Kneza Miloša 82/I. kat i Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici, Maksima Gorkog 6.

S veleposlanikom Republike Hrvatske u Republici Srbiji **Gordanom Bakotom** razgovarali smo o tome kako teku pripreme za izbore za glasače koji će glasovati u Srbiji. On kaže kako su do 15. svibnja, kada je bio rok za podnošenje prijave, one svakodnevno pristizale za aktivnu i prethodnu registraciju birača elektroničkim putem. Također, kaže kako birači koji nemaju prebivalište u Hrvatskoj, a nisu aktivno registrirani, na dan održavanja izbora svoje pravo glasovanja mogu ostvariti potvrdom koju će izdati nadležno diplomatsko-konzularno predstavništvo Republike Hrvatske.

Imate li podatak koliko je birača iz Srbije koji imaju pravo glasovati uradilo aktivnu registraciju?

Zahtjevi za aktivnu i prethodnu registraciju glasača svakodnevno su pristizali elektroničkim putem, ali stranke su predavale zahtjeve i u samom Konzularnom uredu Veleposlanstva RH u Beogradu. Do 16. svibnja je u registru bilo aktivno registrirano 13.988 birača (hrvatski državljani koji imaju prebivalište u RS (od toga je putem Konzularnog ureda registrirano cca 500 birača, ostali su u registar uneseni po službenoj dužnosti, jer posjeduju e-osobnu iskaznicu s prebivalištem u RS), a prethodno su registrirana 120 birača (hrvatski državljani koji imaju prebivalište u RH)).

Zašto je važno izaći na izbore i glasovati (što od toga imaju ovdašnji državljani Hrvatske)? A posebno koliki značaj ovi izbori imaju za hrvatsku manjinu u Srbiji?

.....

Pripreme za popis pučanstva 2021. godine

Kao član izaslanstva Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina, dužnosnik HNV-a **Darko Sarić Lukendić** nazočio je ovoga tjedna prvim konzultacijama oko predstojećeg popisa pučanstva koji se planira za 2021. godinu.

U predstojećem popisu podaci će se unositi elektroničkim putem, natječaj za popisivače bit će javno objavljen, a popisni list će vjerojatno ostati identičan, što znači da će po pitanju nacionalnosti, religije i materinjeg jezika ostati otvoreni odgovori, navodi Sarić Lukendić.

On je istaknuo svoje uvjerenje da će se Hrvati odazvati popisu. (HNV)

Uvijek je važno izaći na izbore, jer je to temelj demokracije. Premda se Europski parlament ljudima čini vrlo daleko, odluke koje se tamo donose utječu na svakodnevni život svih građana čije su države članice EU. Govoreći o hrvatskoj manjini u Srbiji, standardi zaštite i prava manjina koje postavlja EU su nešto što omogućava održavanje manjinskih zajednica.

Koliko ima kandidacijskih lista?

Na izborima za Europski parlament natjecat će se 33 kandidacijske liste.

Hrvatska će imati 12 zastupnika u Europskom parlamentu. Koliki značaj oni imaju s obzirom na to da EP ima 705 zastupnika?

Hrvatska će imati 11 zastupnika do izlaska Ujedinjenog Kraljevstva iz EU, a nakon toga će imati 12 zastupnika. Govoreći o značaju broja zastupnika, iz rezultata koje su hrvatski zastupnici ostvarili u dosadašnjem radu vidljivo je da brojnost nije jedini kriterij za uspjeh.

Kakvu izlaznost očekujete i što mislite koliko su ljudi svjesni značaja ovih izbora?

Ovi izbori za Hrvatsku dolaze u šestoj godini članstva i danas možemo bolje procijeniti učinke našeg članstva u Europskoj uniji na svakodnevni život, ali možemo i bolje izraziti naša očekivanja te stoga očekujem veću izlaznost, posebice mlađih birača. Želio bih iskoristiti i ovu prigodu da sve hrvatske državljane koji imaju prebivalište u Srbiji pozovem da 26. svibnja ostvare svoje pravo i daju svoj glas na izborima za Europski parlament.

J. D.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

za projekt »Rekonstrukcija i prenamjena pomoćne zgrade u industrijsku zgradu«, na katastarskoj parceli 37030/39, KO Donji grad, Subotica (46.062099o, 19.689105o) nositelja projekta »TATRAVAGONKA BRATSTVO« d.o.o., Subotica, Bikovački put br. 2

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi: http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenje/501-92-2019.pdf

Skica kulturnog profila Spomen doma bana Josipa Jelačića

Za prostor smo se izborili, valja ga oplemeniti

»Mi sada možemo ući u posjed jedne trećine od njezine ukupne površine, no čeka nas veliki posao obnove«, rekao je dopredsjednik HNV-a za Srijem **Darko Vuković** na konferenciji *Kulturni profil Spomen-doma bana Jelačića*

Ostvaruje se jedan od najvećih projekata hrvatske zajednice u Srbiji. Sada, kada je željeni dio rodne kuće bana **Josipa Jelačića** u Petrovaradinu u posjedu Hrvatskog nacionalnog vijeća, vrijeme je za djelovanje u pravcu koncipiranja njegove buduće namjene. U uvodu konferencije *Kulturni profil Spomen-doma bana Jelačića* dopredsjednik HNV-a za Srijem **Darko Vuković** naglasio je da već više od desetljeća i pol Hrvati u Petrovaradinu nemaju svoga prostora, te stalno traže mjesta za svoje redovite aktivnosti u područjima kulture i stvaralaštva, što je, kako je rekao, traumatično.

»Nakon inicijative zastupnika u Skupštini Srbije **Tomislava Žigmanova** i sukladno njegovom razgovorom s predsjednikom Srbije **Aleksandrom Vučićem**, HNV je dobio sredstva za otkup dijela ove zgrade. Mi sada možemo ući u posjed jedne trećine od njezine ukupne površine, no čeka nas veliki posao obnove«, kazao je on.

Konferencija je održana u hotelu *Leopold I.* na Petrovaradinskoj tvrđavi 17. i 18. svibnja i okupila je stručnjake koji su angažirani u centrima kulture i spomeničke baštine u Hrvatskoj, odnosno Srbiji. Njihova iznesena iskustva i preporuke, smatraju organizatori konferencije HNV i HKPD *Jelačić*, bit će od koristi za jasnije kreiranje ideje o tome kako će funkcionirati budući, očekivani centar kulture Hrvata (ne samo) u Petrovaradinu i na čemu će se zasnivati ponuda sadržaja koje će ova institucija kreirati.

Organizaciju ove konferencije, koja svojim sadržajem i visokom profiliranošću probija okvire uobičajenih aktivnosti hrvatskih udruga u Vojvodini, pomogao je Središnji državni ured za Hrvate izvan Hrvatske. Savjetnik u tome Uredu **Milan Bošnjak**, osvrnuvši se na Jelačićevu veličinu i doprinos hrvatskoj i europskoj povijesti naglasio je da je pitanje obnove banove rodne kuće na pregovaračkom stolu predstavnika vlasti dvije države dvoznamenkasti broj godina. I veleposlanik Hrvatske u Srbiji **Gordan Bakota** je, kao i Bošnjak, podcrtao značaj nastupa vodstva lokalne hrvatske zajednice sa strateškim i razvojnim projektima koji povećavaju njenu vidljivost u obje države i pridonose kulturnom životu.

»Ne čuvate samo tradicijsku kulturu nego osmišljavate ono što je bitno za buduće generacije i na drugim područjima kulture, obrazovanja i baštine. Obnova ovog objekta jedan je od najvećih projekata Hrvata u Srbiji. Prostor je tu, ali on neće ispuniti sve ono što želimo ako ga ne ispunimo projektima koji će nositi budućnost Hrvata u Petrovaradinu«, kazao je Bakota.

»Ne znamo puno o povijesti rodne kuće bana Jelačića. Još uvijek ne znamo kakva će biti budućnost kuće. Da bismo bolje shvatili što bi ona mogla predstavljati, organizirali smo ovu konferenciju. Čuvanje spomena na bana Jelačića u Petrovaradinu živi, što su spoznale i institucije naše matične i domicilne države«, smatra predsjednik HKPD-a *Jelačić* **Petar Pifat**.

Primjeri sličnih institucija iz Hrvatske

Suvremena obnova baštine u Hrvatskoj išla je u puno pravaca i postoji dosta dobrih primjera kulturnih centara i spomen-domova koji su inspirativni uzori za budući petrovaradinski Jelačićev. Kulturni i znanstveni centar *Milutin Milanković*, koji funkcionira u Dalju, potpuno je obnovljen i nudi vrlo široki uvid u njegov život i djelo. No, **Đorđe Nešić**, njegov upravitelj, naglasio je i glavni nedostatak – nema ni jednu uposlenu osobu.

»Trebalo je čekati 30 godina da bi se kuća, od kako je stavljena pod zaštitu kao spomenik kulture, obnovila. To se dogodilo uz jednokratne donacije vlada Srbije i Hrvatske, te uz sustavno financiranje Općine Erdut i putem natječaja, u čemu su najizdašnija ministarstva kulture Hrvatske i Srbije«, kazao je Nešić.

Zavičajni muzej u Našicama je, s druge strane, kao negdašnji dvorac obitelji **Pejačević**, bio predmetom vraćanja nacionalizirane imovine nasljednicima velikaške obitelji. Potom se, kako je rekla **Silvija Lučevnjak** iz ovoga Muzeja, dogodio otkup iste te imovine od Grada Našica, no, po mnogo nižoj cijeni nego što su nasljednici Pejačevića tražili.

»Nakon II. svjetskog rata u dvorac je smješteno puno javnih službi – sve što se nije moglo smjestiti nigdje drugdje. Sada je u tijeku potpuna obnova, koja, po mojem iskustvu može biti dobra jedino u sinergiji svih struka koje u obnovi sudjeluju«, savjetovala je Lučevnjak.

Profesorica Ekonomskog fakulteta u Osijeku dr. **Jasna Horvat** pojasnila je, na primjeru svojega rada, principe na kojima se zasniva kreativna industrija.

»Ona podrazumijeva proizvodnju zaštićenu autorskim pravima, a obuhvaćenu projektima koji stvaraju nematerijalne proizvode i usluge. Najsnažniju poruku o kreativnoj budućnosti možemo poslati tek ako spojimo umjetnost, baštinu, dizajn, glazbu, izvedbene umjetnosti, knjige, nakladništvo, medije, oglašavanje, primijenjene umjetnosti i računalne igre. Projektno razmišljanje, koje je osnova i pri ovakvom pothvatu, mora imati cilj, viziju i misiju«, kazala je ona.

Iskustvo borbe za prostor koji u Podgrađu rabi podijelila je i Umjetnička asocijacija *Inbox*, organizator Festivala uličnih svirača. Ovaj, jedan od najstarijih novosadskih festivala, poslije 15 godina održavanja u centru Novog Sada, preseljen je u Podgrađe. Rukovoditeljica *Inboxa* **Natali Beljanski-Popović** kazala je da je namjera tog festivala »iskoristiti ga zarad buđenja Gradića i identifikacije s njim. Zona Podgrađa zaslužuje da bude pješačka zona, jer smo duboko uvjereni da ljudi svojim kretanjem stvaraju prostore. Tome je dokaz naš festival i zbog toga čeznemo za zonom zabrane kretanja vozila kroz Podgrađe, koju uspijevamo postići za sada samo tijekom festivala«, kazala je ona.

Jedan od najnovijih kulturnih centara u gradu je *KC Lab*, mjesto ispoljavanja mladalačke energije i kreativnoga zanosa, koji

Kako to u praksi izgleda zorno je prikazao gradonačelnik Zaprešića **Željko Turk**, na primjeru obnove i zaštite Jelačićevih *Novih dvora* u ovom gradu, gdje se nalazi i posljednje banovo počivalište.

je predstavio prof. asistent na Akademiji umjetnosti u Novom Sadu i osnivač Centra **Luka Prstojević**.

Novi centri kulture u Novom Sadu

Nekoliko primjera kulturnih centara iz Novog Sada, koji funkcioniraju na sasvim različite načine, uvjerilo je posjetitelje konferencije da je borba za urbane prostore kulture važna zajednička spona koja ih povezuje. Religiolog **Miroslav Keveždi**, objasnivši koncepciju »kulturnih oblasti« – institucija koje su nastajale iz industrijskih kompleksa, pretvorenih u kulturne komplekse, slikovito je prikazao američki koncept ovakvih centara.

»U njima se mora moći zadovoljiti nekoliko reduciranih funkcija koje posjetitelji traže: potrebno je nešto vidjeti i čuti, jesti i piti, spavati i kupiti. Dobar kulturni distrikt ima sve ove funkcije realizirane. Podgrađe Tvrdave, sa spomen-domom bana Jelačića, vidim kao ogledalo *Dunavskog kulturnog distrikta* na desnoj obali Dunava«, kazao je on.

Predložio je i osnovu za formirane turističke rute od interesa za hrvatsku zajednicu i posjetitelje katolike, koja povezuje crkvu Imena Marijina, te preko Varadinskoga mosta kuću bana Jelačića, crkvu sv. Jurja s nekadašnjim isusovačkim samostanom, svetište Gospe Tekijske, te potencijalno i Kapelu Gospe od mira u Srijemskim Karlovcima.

Rast Novog Sada iznjedrio je potrebu za novim kulturnim centrima, u čemu je ilustrativan primjer nedavno otvorenoga *KC Svilara* u Almaškom kraju, najstarijem dijelu grada. **Violeta Đerković**, kooordinatorica ovoga centra, koji u nekoliko mjeseci postojanja ima prosječno čak dva događaja dnevno, kazala je da je »cijela priča krenula kao inicijativa civilnoga sektora i iz pobune protiv pokušaja gradske uprave da se probije veliki bulevar pored Almaške crkve. Građani su se tome usprotivili.

»Na ovu poziciju sam došla kao predstavica udruge građana koja se aktivno borila za to da se inicijativa za oživljavanje i zaštitu almaškoga kraja prepozna od strane institucionalnih aktera. Prepoznajem taj kontekst aktivizma i u slučaju kuće bana Jelačića«, kazala je Đerković.

Naslijeđe je resurs suvremenoga razvitka zajednice

O tome na koji je način kulturno naslijeđe Petrovaradina resurs za suvremeni razvitak govorile su arhitektica-konzervatorica **Slobodanka Babić**, koja vodi izradu sudije zaštite Petrovaradinske tvrđave kao kulturnoga dobra od iznimnoga značaja. Profesorica Filozofskoga fakulteta u Novom Sadu dr. **Jasmina Dokić** govorila je o primjeni Europske konvencije o zaštiti nematerijalnoga naslijeđa i njenom neprepoznavanju. Profesorica Prirodno-matematičkoga fakulteta u Novom Sadu dr. **Snežana Besermenji** dala je snažan poticaj razumijevanju povijesne uloge bana Jelačića za društvo u Srbiji i lokalnu zajednicu, kao i za same pripadnike srpskog naroda a kroz funkciju turizma.

Dr. **Darko Polić**, član tima koji provodi projekt *Europska prijestolnica kulture Novi Sad 2021*, koji je vodio ovaj okrugli stol, naglasio je da je »Podgrađe ugroženo prije svega trenutnim rješenjem prometa koje pripada prevaziđenom konceptu iz ovog područja«. Potrebu za ukidanjem prometa vozila u Podgrađu je snažno naglasio i vlasnik nakladničke kuće *Color Press Group* iz Novog Sada **Robert Čoban** pri prezentaciji vizije Petrovaradina kao jedinstvenoga turističkoga branda.

Nije bilo među sudionicima konferencije onih koji nisu zamislili buduću spomen-dom, njegove posjetitelje i ponudu, uokvirene šarmom patine Donje Petrovaradinske tvrđave. Nekoliko sudionika otvoreno je poželjelo da se njegova uloga ostvaruje u službi hrvatske zajednice, da on bude kulturna institucija visokoga ranga, te da bude otvoren za sve ljude. Oni kojima bude povjeren zadatak uređivanja spomen-doma svakako će morati računati na ove jasne upute, budući da su izrečene i potvrđene ne samo od stručnjaka već i od nazočnih predstavnika hrvatske diplomacije, HNV-a, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, petrovaradinske hrvatske udruge te od (malobrojnih) predstavnika regionalne vlasti.

Marko Tucakov

Foto: Aleksandar Miškov

Ulazak u EU pridonosi boljoj zaštiti nacionalnih manjina

Investiranje u obrazovanje o EU fondovima

Brisanje tvrdih granica među europskim državama izravno je u funkciji zaštite nacionalnih manjina, koje na taj način mogu sudjelovati u ukupnom kulturnom životu svog matičnog naroda i s njime nesmetano komunicirati u različitim područjima. Vrijeme do ulaska Srbije u EU još je neizvjesno, ali su mogućnosti financiranja kroz EU fondove itekako dostupne, o čemu su se pripadnici hrvatske zajednice u ovoj državi imali priliku educirati na radionicama za pisanje EU projekata

EU fondovi, razvoj projektne ideje, te priprema i provedba projekta bile su teme o kojima se govorilo tijekom obuke koju je za 27 polaznika organiziralo Hrvatsko nacionalno vijeće u suradnji s Javnom ustanovom Županijska razvojna agencija Osječko-baranjske županije. Radionice su održane u tri navrata, u prostorijama HKPD-a *Matija Gubec* u Tavankutu, a cilj je bio educirati ovdrašnje Hrvate o mogućnostima financiranja kroz EU fondove i zainteresirati ih za pisanje EU projekata, kako bi pridonijeli ekonomskom i kulturnom boljitku u okviru svoje zajednice.

Obuka je okončana trećim modulom održanim protekloga vikenda, a na samom koncu sudionicima su uručene i potvrde o sudjelovanju na edukacijskom seminaru. Potvrde je uručio **Ivan Anušić**, župan Osječko-baranjske županije, koja je financijski omogućila ovaj seminar. Edukacijska i financijska pomoć vođanskim Hrvatima od strane Osječko-baranjske županije intenzivirana je u protekle dvije godine kako bi se pridonijelo osnaživanju ovdrašnje hrvatske zajednice, naveo je Anušić. On smatra da bi Hrvatima trnovit put k ostvarivanju svojih manjinskih prava mogao olakšati ulazak Srbije u EU.

»U protekle dvije godine nastojimo ostvarivati sveobuhvatnu suradnju s HNV-om, dakle na polju kulture, obrazovanja, poduzetništva, a tu je i financijska potpora u iznosu od 220 tisuća kuna godišnje. Zainteresirani smo za potrebe Hrvata u Vojvodini i želimo pomoći koliko god je to moguće. Na taj način ujedno utječemo i na hrvatsku Vladu da ozbiljnije shvaća probleme ove manjine i rješava ih na diplomatskoj razini. Željeli bismo da Hrvati u Srbiji ostvaruju ista prava kao Srbi u Hrvatskoj, međutim to je za sada svega 20 posto u odnosu na srpsku manjinu. Što se tiče ulaska Srbije u Europsku uniju, trebalo bi poraditi na relaksiranju odnosa u EU i afirmativnije sagledati članstvo, što bi se pozitivno reflektiralo na hrvatsku manjinu u Srbiji. Međutim, budući da već sada možete povlačiti sredstva, cilj nam je kroz edukacije poput ovog seminara prenijeti svoja iskustva u pisanju projekata i ostvarivanju sredstava iz fondova EU«, istaknuo je Osječko-baranjski župan.

Imamo kadrove i ideje, samo šoldi fale

Sudionike seminara pozdravila je, među ostalim, i predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća (HNV) **Jasna Vojnić**, koja je ovom prigodom naglasila da je svaka pomoć dobrodošla, osobito kada je u pitanju prenošenje znanja i vještina, koji su vrlo dragocjeni za kadrovsko osnaživanje hrvatske zajednice u Srbiji.

Ona je navela da postoji veliki potencijal među pripadnicima hrvatske zajednice, osobito kada je riječ o mladima, ali da, s druge strane, u odnosu na postojeće potrebe manjka financijske potpore, kako od strane matične tako i od strane domicilne nam države.

»Osječko-baranjska županija prepoznala je da vrijedi uložiti u naše mlade ljude i zahvalni smo im na tome, jer ćemo ta znanja moći primijeniti za napredak hrvatske zajednice. Kadrovsko osnaživanje nam je vrlo bitno ali smo financijski ograničeni, budući da je, primjerice, profesionalni angažman u HNV-u omogućen za svega pet osoba, pri čemu se tri plaćaju iz srbijanskog proračuna, a dvije projektnim sredstvima u iznosu od oko 20 tisuća eura, koja stižu iz Hrvatske. Osim toga, hrvatska manjina u Srbiji prisutna je od Subotice do Niša i prijeko su nam potrebni i područni uredi u drugim dijelovima Srbije. Za sada je u planu da jedan ured bude u Beogradu, dok bi se drugi nalazio u kući bana Josipa Jelačića u Petrovaradinu.«

Besplatna edukacija o pisanju projekata za većinu je polaznika bila prvi susret s pravilima i postupkom pripreme i provedbe projekata financiranih iz fondova EU. Imajući to u vidu, kao i inače nedovoljno razvijene kapacitete hrvatskih udruga na području Vojvodine, organiziranje obuke iz ovog područja nametnulo se kao značajan doprinos u pomicanju granica financijske potpore, koje kontinuirano manjka na svim poljima djelovanja.

Kako doći do značajnijih novčanih sredstava iz europskih fondova pojasnili su projekt menadžeri Županijske razvojne agencije Osječko-baranjske županije, koja iza sebe ima više od tisuću uspješnih projekata, ukupne vrijednosti od oko 900 milijuna eura.

Glavne aktivnosti Agencije su pružanje tehničke i savjetodavne potpore u programima međunarodne i regionalne suradnje. Obuka u Tavankutu je temelj za daljnju suradnju ove agencije s vojvođanskim Hrvatima i nastavak edukacije koja bi trebala uslijediti u Osijeku, kaže zamjenik ravnatelja Županijske razvojne agencije Osječko-baranjske županije **Tomislav Barbarić**.

»Šest dana obuke je dovoljno za steći uvid u mogućnosti raznih fondova Europske unije, a nakon toga slijedi pisanje i razrada ideja, što bi se moglo realizirati u Osijeku, kada bude objavljen natječaj na koji bi se moglo aplicirati. Naša Agencija pruža tehničku pomoć u pripremi, provedbi i evaluaciji projekata, i to u svim područjima, od poduzetništva do kulture. O uspješnosti rada Agencije svjedoči i podatak da je Osječko-baranjska županija četvrta po redu u Hrvatskoj po ostvarenom iznosu iz fondova EU, a to je 3,2 milijarde eura.«

Tek smo zakoračili u svijet EU fondova

Kako napisati dobar EU projekt polaznici ovog seminara iz Tavankuta, Subotice, Đurđina, Sombora, Sonte, Monoštora i Srijemske Mitrovice, tek trebaju otkriti. Naime, temelji pisanja projekata su postavljeni, međutim pojedinačnim organizacijama i udrugama može predstavljati veliki izazov razumjeti kako se donose odluke unutar institucija EU vezano uz financijska ulaganja i kako je moguće uspješno aplicirati za dodjelu EU sredstava. Zapravo, mnogim organizacijama ovaj izazov djeluje kao nerješivi misterij, te su za edukaciju o financiranju iz EU sredstava zapravo potrebne godine, što potvrđuje i jedna od sudionica ovog seminara, **Renata Kuruc** iz Sonte. Kao djelatnica Odsjeka za lokalni ekonomski razvoj u Općini Apatin, među rijetkim je polaznicima ovog seminara koja posjeduje iskustvo u implementaciji EU projekata, koji su, kako je navela, vrlo složeni i zahtijevaju kontinuiranu naobrazbu.

»Uvijek je dobro čuti iskustva ljudi koji se bave pisanjem projekata više od deset godina. Tijekom ove edukacije smo naučili puno toga korisnog, ali svi još trebamo puno ulagati u svoje znanje glede EU fondova. Projekt menadžeri su nam predložili na koji način doći do sredstava, a u neko dogledno vrijeme bismo

se trebali uključiti u izradu nekog konkretnog projekta, kako bismo vremenom bili osposobljeni samostalno aplicirati. Budući da se na svom radnom mjestu u proteklih godinu dana bavim EU projektom koji se tiče biciklističke rute koja prolazi kroz Son-tu, mogu reći da je natječajni materijal koji je potrebno popuniti prilično opsežan, te je stoga neophodno i odgovarajuće znanje, uključujući i engleski jezik, budući da Srbija još nije članica EU i svu natječajnu dokumentaciju potrebno je popunjavati na engleskom jeziku. U svakom slučaju, ovom smo edukacijom dobili puno toga, ali je to samo prvi korak u svijet EU fondova«, zaključila je Renata Kuruc, dodavši da su radionice, osim edukacijskog dijela, poslužile sudionicima koji su došli iz različitih dijelova Vojvodine, da se bolje upoznaju i međusobno razmijene iskustva.

Svi koji su ikada pisali projekte za EU fondove znaju da to nikako nije jedostavan posao, te da se tu zapravo radi o mukotrpnom i vrlo složenom zadatku koji se bez visokoprofesionalne obuke ne može uspješno svladati. Kriteriji i uvjeti za dobivanje novca iz EU fondova su sve rigorozniji i jasno je da samo najbolje napisani projekti dobivaju željena financijska sredstva. Hrvatske udruge u Srbiji se i dalje oslanjaju najvećim dijelom na financijsku potporu koju dodjeljuju republička i pokrajinska tijela, međutim svima je jasno da je, s jedne strane, takve potpore sve manje i manje, a s druge strane da se iznos moguće EU i domaće financijske potpore znatno razlikuje, budući da se kod EU fondova katkad radi o milijunskim iznosima koju određena udruga ili ustanova može dobiti. Iz goruće potrebe za povlačenjem sredstava iz fondova EU i potrebe za izgradnjom ljudskih kapaciteta za uspješno pisanje, apliciranje i upravljanje EU projektima, predstavnici ovdašnjih hrvatskih udruga ovom su edukacijom krenuli u korak s novim načinom rada koji je donijelo 21. stoljeće. Krajnji cilj svakog programa i financiranja projekta iz sredstava EU jest stvaranje boljih životnih uvjeta i razvoj standarda koji su jednaki ili bar slični onima u zemljama Europske unije. Hoćemo li stići do tog cilja, vrijeme će pokazati, a vrijeme je, što bi rekao talijanski slikar **Leonardo da Vinci**, dovoljno dugo tu za one koji su spremni da ga iskoriste.

Marija Matković

Dosije: Zločini nad Hrvatima u Vojvodini

Ubistva i nestanci Hrvata u Vojvodini

Ubistvo Krešimira Hercega

Krešimir Herceg (1938), Hrvat iz šidskog sela Višnjićevo, ubijen je 7. novembra 1991. godine. Ubistvo se odigralo kod mosta na kanalu Šarkudin, kod ulaza u Višnjićevo iz pravca sela Morović.

Ubistvo Krešimira Hercega po sopstvenom priznanju počinio je Đorđe Dvoranac iz Višnjićeva.³³² Okolnosti samog ubistva nisu u potpunosti razjašnjene i postoje dve verzije samog događaja.

Đorđe Dvoranac je bio pripadnik TO Višnjićevo. U večernjim satima 7. novembra 1991. godine, Dvoranac je ostao sam na stražarskom mestu na ulazu u Morović iz pravca Višnjićeva, kod mosta na kanalu Šarkudin. Oko 20 časova Dvoranac je obavestio MZ Višnjićevo da je »pucao na nepoznatu osobu koja nije stala na sva upozorenja«.³³³

Dežurni iz Mesne zajednice Višnjićevo je iste večeri obavestio dežurnu službu SUP-a Šid da leš NN osobe nije pronađen jer je upao u vodu, kao i da ne mogu sa sigurnošću da tvrde da je NN osoba usmrćena. Policija je iste večeri izvršila uviđaj kod mosta na kanalu Šarkudin, gde su pronađene čaure. Telo Krešimira Hercega je pronađeno dan kasnije, 8. novembra 1991. godine, u kanalu.³³⁴

Đorđe Dvoranac je uhapšen 7. novembra 1991. godine oko 23 časa. Dva dana kasnije, protiv njega je podneta krivična prijava Okružnom javnom tužilaštvu u Sremskoj Mitrovici. U samoj krivičnoj prijavi je navedeno da »[p]rema kazivanju meštana sela Višnjićeva, Herceg se na više mesta i više puta eksponirao kao velikohrvat, vređao poznanike, komšije i sl., upućivao pretnje Romima sela Višnjićeva da će dovesti ustaše da ih kolju i slične provokacije. Pretpostavlja se da je i ovoga puta Krešimir hteo da dokaže kako bez ičijeg znanja i odobrenja može kad god on to želi [može] ući i izaći iz sela i to neprimećen, a kada je bio primećen pokušao je pobeći gde je ovom prilikom izgubio život«.³³⁵

Đorđe Dvoranac je pušten iz pritvora nakon dva dana. Naredne godine Okružno javno tužilaštvo iz Sremske Mitrovice je odbacilo ovu krivičnu prijavu.³³⁶

Dana 12. decembra 2005. godine u 21 čas na televiziji B92 emitovana je emisija »Insajder« koja se bavila ubistvom Krešimira Hercega u Višnjićevu. Prema onome što su meštani ispričali ekipi novinara »Insajdera«, Đorđe Dvoranac je izveo Krešimira Hercega iz kafane FK Hajduk u centru sela, proveo ga kroz selo

i usput tukao, vređao i vukao sve do kanala Šarkudin, gde ga je ubio.³³⁷ Ovi navodi nisu novi – nekoliko svedoka je tokom istrage navelo da su čuli za to već te večeri kada je Krešimir Herceg ubijen ili nakon događaja, međutim ove informacije nisu nikada potvrđene.³³⁸

Nakon prikazivanja emisije »Insajder« sprovedena je dodatna istraga od strane Ratka Galečića, okružnog javnog tužioca u Sremskoj Mitrovici, koji je zaključio da nisu prikupljeni novi podaci i dokazi na osnovu kojih bi se mogao pokrenuti krivični postupak. Tužilac Galečić je u istrazi utvrdio da nema neposrednih svedoka događaja, da su svi koji su ispitani za sam događaj čuli ili od nekog drugog ili od lica koja više nisu živa. On je navode iz emisije »Insajder« ocenio kao neosnovane.³³⁹

Ubistvo Živana Marušića

Živan Marušić (1939), Hrvat iz sela Jamena u opštini Šid, ubijen je u dvorištu porodične kuće 23. februara 1992. godine. Za ovo ubistvo osuđen je meštаниn sela Jamena Zoran Filipović.³⁴⁰

Zoran Filipović je od početka sukoba u Hrvatskoj bio mobilisan u rezervni sastav JNA. Po povratku u selo bio je pripadnik TO u selu Jamena. Početkom februara 1992. godine Filipović je čuo seoske glasine o tome da Marušić ima radio stanicu i da preko nje održava vezu sa Hrvatima. On je sumnjičio Marušića »da pripada ustaškoj organizaciji i da poseduje radio stanicu sa kojom održava vezu sa navedenom organizacijom«.³⁴¹

Filipović je u prvoj polovini februara 1992. godine otišao naoružan kod Živana Marušića, u nameri da potraži radio stanicu za koju je čuo. U kući je tada zatekao Marušićevu suprugu, koju je pitao da li imaju radio stanicu. Kada je ona rekla da nemaju, Filipović je izvršio pretres pomoćne zgrade, ali ništa nije našao, nakon čega je otišao iz kuće.³⁴²

U večernjim satima 23. februara 1992. godine Zoran Filipović se, naoružan poluautomatskom puškom, dovezao automobilom do kuće Živana Marušića. Preskočio je zidanu ogradu i ušao u dvorište, gde se prikrrio u mraku. Kada je Marušić naišao, Filipović je u njega ispalio više hitaca, od kojih su ga tri pogodila.

337 »Ubistvo u Višnjićevu«, *Insajder*, 12. decembar 2005. godine, dostupno na <https://insajder.net/sr/sajt/tema/616/>, pristupljeno 17. oktobra 2018. godine.

338 Službena beleška, Okružno javno tužilaštvo, Sremska Mitrovica, 13. april 2006. godine, Baza FHP, str. 11.

339 *Ibid*, str. 11 i 12.

340 Presuda Okružnog suda u Sremskoj Mitrovici u predmetu *Zoran Filipović* od 8. septembra 1992. godine; Izjava svedoka I. M. data FHP-u, novembar 2018. godine.

341 Presuda Okružnog suda u Sremskoj Mitrovici u predmetu *Zoran Filipović* od 8. septembra 1992. godine, str. 7.

342 *Ibid*.

332 Krivična prijava KU 945/91 za ubistvo u Višnjićevu, *Đorđe Dvoranac*, 9. Novembar 1991. godine, str. 1.

333 Krivična prijava KU 945/91 za ubistvo u Višnjićevu, *Đorđe Dvoranac*, 9. novembar 1991. godine, str. 1.

334 *Ibid*, str. 2.

335 *Ibid*, str. 3.

336 Službena beleška, Okružno javno tužilaštvo, Sremska Mitrovica, 13. april 2006. godine, Baza FHP, str. 1.

Fond za humanitarno pravo

Dosije »Zločini nad Hrvatima u Vojvodini« objavio je Fond za humanitarno pravo (FHP) – nevladina organizacija osnovana 1992. godine s ciljem dokumentiranja kršenja ljudskih prava koja su masovno činjena na prostoru bivše Jugoslavije. Dosije »Zločini nad Hrvatima u Vojvodini« je u cjelini dostupan na internet prezentaciji FHP-a www.hlc-rdc.org. Tiskani primjerak može se dobiti slanjem podataka na office@hlc-rdc.org.

Dosije objavljujemo u originalu kako je objavljen, uz nužnu redakcijsku opremu.

Živan Marušić je preminuo na licu mesta. Nakon počinjenog ubistva, Zoran Filipović je preko zidane ograde otišao iz dvorišta i svojim automobilom se uputio u nepoznatom pravcu.³⁴³

Dan kasnije, 24. februara 1992. godine Zoran Filipović je uhapšen.³⁴⁴

Zoran Filipović je u septembru 1992. godine osuđen na kaznu zatvora u trajanju od šest godina za ubistvo Živana Marušića.³⁴⁵

Ubistvo Franje, Ane i Joze Matijevića

Članovi hrvatske porodice Matijević – Ana (1932), Jozo (1931) i njihov sin Franjo (1971) – iz šidskog sela Kukujevac ubijeni su u selu Mohovo u Hrvatskoj neutvrđenog datuma nakon 20. aprila 1992. godine, kada su odvedeni iz porodične kuće.

Dana 20. aprila 1992. godine Ana i Jozo Matijević su se, zajedno sa svojim maloletnim sinom Franjom, spremali za selidbu iz Kukujevaca. Više članova njihove porodice se do tada već iselilo iz Kukujevaca zbog pretnji i pritisaka koje su Hrvati trpeli u selu. Stvari porodice Matijević su bile utovarene na kamion u dvorištu porodične kuće u Proleterskoj ulici.³⁴⁶

Prema svedočenju komšija, tog dana u dvorištu porodice Matijević bio je čovek iz Žlebina, opština Virovitica, sa kojim su menjali kuću. U dvorište je tada došlo desetak ljudi koji su u to vreme išli po selu i uzimali stvari od Hrvata koji su se iseljavali. Među njima je bio i čovek sa nadimkom Major, Srbin koji se doselio u Kukujevce. Oni su od Matijevića tražili da im predaju

mešalicu koja je već bila utovarena u kamion. Jozo Matijević im je platio 400 maraka da je ne uzmu. Tada je čovek sa nadimkom Major ošamario Anu Matijević u dvorištu. Nakon toga su Major i drugi napadači otišli.³⁴⁷

Matijevići su planirali da krenu za Hrvatsku 20. aprila 1992. godine kasno uveče.³⁴⁸ Međutim, oko 23 časa kuću porodice Matijević opkolilo je desetak naoružanih lica koji su do kuće došli u dva automobila – belom Citroenu i žutom Mercedesu. Prema svedočenju meštana, među tim ljudima bili su i Nikola Krtnić, taksista iz Šida, čovek sa nadimkom Golub koji je držao podrum pića u Šidu i Petar Živković iz Sota.³⁴⁹ Jedna komšinica porodice Matijević je čula da se nešto dešava i izašla je iz kuće da vidi o čemu se radi. Jedan od naoružanih ljudi je toj ženi rekao da se vrati u kuću i dodao: »Hoćeš i ti da završiš...?«³⁵⁰

Nakon tog događaja, Franjo, Ana i Jozo Matijević nisu više viđeni. Dan kasnije, 21. aprila 1992. godine, vozač kamiona odveo je stvari porodice Matijević u Slavonski Brod, rekavši Aninim i Jozinim sinovima, koji su čekali roditelje, da su oni zadržani na granici.³⁵¹

Tela Franje, Ane i Joze Matijevića ekshumirana su 30. aprila 1998. godine iz masovne grobnice u selu Mohovo u blizini Iloka u Hrvatskoj, oko 35 kilometara od Kukujevaca.³⁵² Jozo i Franjo su pronađeni sa rukama vezanim na leđima. Prilikom identifikacije je utvrđeno da su oni ubijeni iz lovačke puške, i to iz neposredne blizine. Na posmrtnim ostacima Ane Matijević nisu nađene vidljive povrede.³⁵³

Za ubistvo porodice Matijević niko nije procesuiran. FHP ne poseduje podatke o tome da li je vođena istraga za ubistvo porodice Matijević. FHP je 16. oktobra 2018. godine Tužilaštvu za ratne zločine (TRZ) Republike Srbije podneo krivičnu prijavu protiv nekoliko NN lica, zbog ubistva tri člana porodice Matijević.³⁵⁴

TRZ je 14. novembra 2018. godine odbacilo krivičnu prijavu FHP-a, uz obrazloženje da krivično delo zločin protiv čovečnosti nije bilo propisano kao krivično delo u vreme događaja 1992. godine.³⁵⁵

347 *Ibid*; Izjava svedoka M.C. data FHP-u, april 2013. godine.

348 Izjava svedoka A.M. data FHP-u, septembar 2015. godine.

349 *Ibid*. Petar Živković, prosvetni radnik iz Sota, bio je četvrtooptuženi u predmetu koji se ticao ubistva porodice Oskomić u Kukujevcima i Stevana Krošlaka u Sotu. U tom procesu Živković je oslobođen optužbi za izazivanje rasne, verske i nacionalne mržnje, razdora i netrpeljivosti. Videti u: Presuda Okružnog suda u Sremskoj Mitrovici u predmetu *Pavle Drašković i dr.* od 26. aprila 1996. godine.

350 Izjava svedoka A.M. data FHP-u, septembar 2015. godine.

351 *Ibid*; izjava istog svedoka, oktobar 2018. godine.

352 U istoj grobnici pronađeni su i posmrtni ostaci Martina Pankovića, hrvatskog civila iz Bogdanovaca u Hrvatskoj. Videti u: Masovne grobnice u Hrvatskoj, Centar za mir Osijek, dostupno na http://www.centar-za-mir.hr/uploads/masovne_grobnice_u_RH_1995_2005_karta.pdf, pristupljeno 18. septembra 2018. godine; Otkrivanje spomen obilježja na lokaciji »Mohovo«, masovne grobnice žrtava iz Domovinskog rata, dostupno na: <http://pozega.sdp.hr/aktualno/otkrivanje-spomenobiljezja-na-lokaciji-mohovo-masovne-grobnice-zrtava-iz-domovinskog-rata/>, pristupljeno 18. septembra 2018. godine...

353 Izjava svedoka A.M. data FHP-u, septembar 2015. godine.

354 Krivična prijava za ubistvo članova porodice Matijević u aprilu 1992. godine, 16. oktobar 2018. godine, FHP, dostupno na <http://www.hlc-rdc.org/?p=35719>, pristupljeno 23. oktobra 2018. godine.

355 Obaveštenje Tužilaštva za ratne zločine o odbacivanju krivične prijave od 14. novembra 2018. godine, Baza podataka FHP-a. Stav FHP-a je da postojeći pravni okvir u Srbiji dozvoljava vođenje krivičnih postupaka za krivično delo zločin protiv čovečnosti.

343 *Ibid*.

344 *Ibid*.

345 *Ibid*.

346 Izjava svedoka A.M. data FHP-u, septembar 2015. godine.

Dušanka Golubović,
gradonačelnica Sombora

*Od nekih 200.000, koliko je bilo 2010. godine, mi sada govorimo o dva milijuna dinara za hrvatska kulturno-umjetnička društva i druge udruge * Ukoliko je volja djece da se obrazuju na hrvatskom jeziku, naravno da će im to biti omogućeno i s aspekta nadležnosti lokalne samouprave * Ne znam s kakvim su se idejama ove godine Hrvati pojavili na natječaju za financiranje medijskih sadržaja, ali svakako uvažavajući kriterij treba biti brojnost nacionalne zajednice. Uz ostale utvrđene kriterije*

Višestruko uvećana potpora hrvatskoj zajednici

U Gradu u kome je hrvatska nacionalna zajednica druga po brojnosti, izdvajanja iz gradskog proračuna za tu zajednicu su od 2010. godine višestruko uvećana. Grad daje i potporu inicijativi Hrvatskog nacionalnog vijeća da se u Monoštoru otvori vrtićka grupa na hrvatskom jeziku. Međutim, u istom tom gradu još uvijek nije u potpunosti ispoštovana obveza postavljanja višejezičnih tabli, a pokušaj uvođenja nastave na hrvatskom u Beregu pretvorio se u aferu. To su teme o kojima smo razgovarali s gradonačelnicom Sombora **Dušankom Golubović**.

HR Na teritoriju Grada Sombora Hrvati čine oko devet posto od ukupnog broja stanovnika. Po brojnosti druga su nacionalna manjina, poslije Mađara, ali u Somboru žive i pripadnici drugih nacionalnih manjina. To je nešto što se često ističe. Koliko su nacionalne manjine u fokusu lokalne vlasti i kako se pomaže rad njihovih udruga i drugi projekti?

Kao što koristimo svaku priliku da istaknemo da su nacionalne manjine bogatstvo Grada Sombora, s obzirom na to da je nacionalnih zajednica na teritoriju Sombora više od 20, svakako da nam je značajno da one sačuvaju svoju tradiciju, kulturu, običaje nastale na ovim prostorima. Kroz različite natječeaje potiče se očuvanje njihove kulture i tradicije, ali isto tako pomažemo i njihovoj afirmaciji u budućnosti. U tom smislu, ukoliko govorimo o prethodnom, trogodišnjem, razdoblju možemo kazati da smo određene stvari, zahvaljujući i sugestijama udruga nacionalnih manjina, unaprijedili. Svakako da se na natječajima najviše vrijednuje kvaliteta projekata, ali i ono što smatramo da će biti prinos projekta ciljnoj grupi na koju se odnosi, umjesto dosadašnjeg načina vrijednovanja, koji je prednost davao rezultatima postignutim na natječajima. Ti rezultati natječaja svakako se trebaju uzeti u obzir, ali ne u smislu da budu ispred ciljeva koji se postižu realizacijom nekog projekta. Kada su u pitanju nacionalne manjine, u prethodne tri godine izmijenili smo i kriterije i proširili natječeaje na koje mogu aplicirati nacionalne manjine, pa sada udruge nacionalnih manjina mogu sudjelovati na natječajima za kulturne programe, dok očuvanje tradicije, kulture, jezika, običaja, kulturnog naslijeđa afirmiramo putem natječaja za nacionalne manjine. U tom smislu više sredstava je dostupno za realizaciju projekata. I naravno da sve udruge na teritoriju Grada Sombora imaju mogućnost sudjelovati i na drugim natječajima, kao što su natječeaji za realizaciju programa za djecu ili mladež, različite humanitarne aktivnosti. I, s obzirom na to da imamo i više sredstava i više natječaja smatram da imamo mogućnosti za određene ciljne grupe uraditi i bolje i više.

HR Koliki je značaj nacionalnih manjina za povezivanje Sombora s njihovim matičnim državama. Primjerice, Mađarskom ili Hrvatskom, državama s kojima se teritorij Grada Sombora i graniči?

Takav način povezivanja prepoznaje i afirmira i Europska unija, prije svega kroz projekte prekogranične suradnje. Dobru praksu imamo prije svega u programima prekogranične suradnje s Mađarskom, a sve bolja iskustva imamo i u projektima s Hrvatskom. Zahvaljujući dobroj suradnji s gradovima u Mađarskoj u prethodnom pozivu odobreno je šest projekata u koje smo uključeni. U pripremi projekata imali smo dobru suradnju i s gradovima u Hrvatskoj. Nažalost, prošao je samo jedan projekt, ali je priprema projekata bila dobra prilika sagledati što su potencijali naše međusobne suradnje i vidjeti kako to neki, mogu reći, bolje od nas rade kada je u pitanju povezivanje nacionalnih zajednica s njihovim matičnim državama.

HR Kažete prošao je samo jedan projekt prekogranične suradnje s Hrvatskom. Je li to projekt koji se pripremao s gradom Đakovom?

Nažalost, nije. Prošao je projekt s gradom Belišćem. Riječ je o inovativnom centru, koji je vezan za inovativne tehnologije, prije svega u poljoprivredi. Žao mi je što to nije slučaj i s projektom koji smo radili s Đakovom, jer je taj projekt predviđao izradu somborske ili bačke korpice i isto tako planirano je da Đakovo ima svoju korpicu, a sve je bilo zamišljeno kao jedna turistička i gastronomska ponuda ove dvije naše regije.

HR Redovite manifestacije, izdavački pothvati, gostovanja, pa i ono redovito funkcioniranje nije moguće bez financijske potpore, a takva potpora može se ostvariti kroz natječeaje ministarstava, pokrajinskih tajništava, Grada Sombora. Koliko je to novca za hrvatsku zajednicu i, s obzirom na to da je prethodnih godina bilo primjedbi na kriterije, jesu li oni promijenjeni, u smislu aktivnosti i rezultata koji se vrijednuju?

Pripremajući se za ovaj naš razgovor usporedila sam podatke o sredstvima koje su na natječajima dobivale hrvatske udruge od 2010. pa do 2019. godine. Od nekih 200.000, koliko je bilo 2010. godine, mi sada govorimo o dva milijuna dinara za hrvatska kulturno-umjetnička društva i druge udruge. Vidite, izdvajanja su višestruko uvećana i nadam se da je to pomoglo drugačijem i kvalitetnijem radu ovih udruga i da je pomoglo ostvarivanju njihovih ciljeva. U 2019. godini, u usporedbi s ostalim nacionalnim zajednicama, hrvatske udruge dobile su na natječajima Grada najviše sredstava. Udruge mađarske nacionalne manjine dobile su oko 1,5 milijuna dinara, bunjevačke zajednice oko milijun, a udruge ostalih, manje brojnih, nacionalnih zajednica i manje od toga.

HR Bili ste nedavno u Zagrebu s HKUD-om Vladimir Nazor, kako na predstavljanju zavičajne monografije Moj Nenadić tako i prilikom razgovora s gradonačelnikom Zagreba. Prisustvovali ste razgovoru u Hrvatskoj matici iseljenika

RH i Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan RH. Je li to također bio jedan vid Vaše potpore onome što radi hrvatska zajednica u Somboru?

Za mene kao predstavnika Grada Sombora bilo je zadovoljstvo biti dio delegacije *Nazora* i Sombora u Zagrebu. Mi smo se odazvali, prije svega zbog promocije knjige *Moj Nenadić* čije je tiskanje djelomice financirano i sredstvima Grada Sombora, kroz natječaje koje sam već spominjala. U tom smislu, smatrali smo kako trebamo pokazati da lokalna samouprava podupire hrvatske udruge, kao što je HKUD *Vladimir Nazor*, da podupire dobre i kvalitetne projekte. Smatram da je ovo bila dobra prilika da u ime Grada Sombora i lokalne samouprave ukažemo na značaj ovoga i drugih kulturno-umjetničkih društava u gradu. Ne samo da opstanu već i da se razvijaju i da tako zajedno očuvamo kulturnu raznolikost ovog kraja. U tom smislu, podržala sam i osobno nazočila i obilježavanju Dana hrvatske nacionalne zajednice u Srbiji u Monoštoru.

RH Prilikom razgovora u Središnjem državnom uredu, kada je bilo riječi o rekonstrukciji Hrvatskog doma, obećali ste potporu Grada Sombora ukoliko sredstva osigura i država Hrvatska. Je li to što je Hrvatski dom u zaštićenoj jezgri grada razlog što se želi pomoći obnova?

Obnavljanje infrastrukture koju koriste udruge građana za nas je u fokusu od početka našeg mandata. Najviše pozornosti od sada smo dali domovima kulture u selima za koje smo, tako da kažem, izmijenili režim uprave i oni više nisu izravno pod kontrolom JKP-a *Prostor* već mjesnih zajednica, jer smo svjesni činjenice da je to prostor koji KUD-ovi trebaju koristiti za svoje aktivnosti. *Nazor* je jedna od rijetkih udruga, kako u Somboru tako i na teritoriju cijele Vojvodine, koja ima svoj dom kulture na jednom reprezentativnom mjestu. Smatramo da lokalna samouprava ima interes dati potporu da taj objekt bude u funkciji, jer ga osim *Nazora* koriste i druge udruge koje priređuju programe od općeg interesa. Spomenut ću ovdje primjer *Mađarske građanske kasine* koja je obnovljena uz potporu države Mađarske, ali i posredovanjem tadašnjeg gradonačelnika i na neki način zahvaljujući njegovim pregovorima to zdanje je danas nešto čime se možemo pohvaliti. Naša želja je da to bude slučaj i s Hrvatskim domom.

RH Prije dvije godine u Monoštoru je krenula nastava na hrvatskom jeziku, a sada je HNV pokrenuo inicijativu i za otvaranje vrtića na hrvatskom u Monoštoru. Kako gledate na tu inicijativu i što će biti sljedeći koraci nakon prvih razgovora?

Ideja o formiranju vrtićke grupe i na hrvatskom jeziku za nas jest prihvatljiva i smatramo da bi u cilju održanja kontinuiteta osnovnoškolskog obrazovanja na hrvatskom jeziku bilo dobro da ono započne još u predškolskom uzrastu. Takvo iskustvo već imamo kada je riječ o mađarskom i njemačkom jeziku i ne vidim ni jedan jedini razlog da to ne bude slučaj i kada je u pitanju hrvatski jezik. U tom smislu mi smo održali jedan, da tako kažem, načelni sastanak. Sada nas čeka sastanak na kome će se utvrditi konkretne mjere, mogućnosti i rokovi i naravno provođenje ankete među roditeljima da vidimo jesu li zainteresirani za takvu mogućnost. Sve ide u dobrom pravcu i nadam se da će biti mogućnosti za formiranje vrtićke grupe prije svega u Monoštoru, jer se nastava tamo već odvija na hrvatskom jeziku. Prvo, dakle,

u Monoštoru, a onda ukoliko bude mogućnosti i u drugim mjestima.

RH Znači li to da bi ova ideja mogla biti realizirana već ove jeseni, dakle na početku nove školske godine?

Moglo bi. Ukoliko roditelji budu zainteresirani i ukoliko kadrovski kapaciteti Preškolske ustanove *Vera Gucunja* budu mogli odgovoriti zahtjevu po pitanju standarda. Sustav predškolskog obrazovanja jest na nivou lokalne samouprave, ali odgovarajuće programe možemo uvesti ukoliko kadrovski kapaciteti zadovoljavaju određene standarde i licence. U tom smislu nemam osobnih saznanja imaju li odgojitelji ili relativno brzo mogu osigurati licence koje bi omogućile i otvaranje jednog ovakvog odjela.

RH Prošle godine desio se »slučaj« Bereg. Većina budućih prvašića izjasnila se za nastavu na hrvatskom, a prije početka školske godine roditelji su, kako se moglo neslužbeno čuti, pod pritiskom tražili novu mogućnost za izjašnjavaње i praktički promijenili svoj stav u odnosu na prvu anketu. Bio je to razlog da školu posjete i veleposlanik i konzul Hrvatske, čelnici hrvatske zajednice u Srbiji, ali iako se pominjao politički pritisak, ni Vi osobno niti bilo tko iz lokalne samouprave nije se oglasio niti tog dana posjetio Bereg, već je poslije nekoliko dana to učinio Ivan Bošnjak, državni tajnik u Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave. S distance od godinu dana kako gledate na taj »slučaj«, s obzirom na to da je ostao dojam kako je cilj bio da nastave na hrvatskom nema, jer bi tada jedino dijete koje je ostalo za nastavu na srpskom moralo putovati u drugu školu?

Cijeli slučaj možda je proizvod nedovoljne komunikacije. Ali kao što Vam je poznato lokalna samouprava nije ta koja može odobriti formiranje nekog odjela. To je u ingerenciji Školske uprave. Mi niti smo nadležni, niti smo bili informirani da se na teritoriju Berega želi organizirati nastava na hrvatskom jeziku i u tom smislu nismo smo se izjašnjavali, niti prije niti poslije ovog slučaja. Ukoliko je volja djece da se obrazuju na hrvatskom jeziku, naravno da će im to biti omogućeno i s aspekta nadležnosti lokalne samouprave. To smo dokazali na primjeru Monoštora i smatram kako nema razloga da se to ne desi i u Beregu. U tom smislu svaka prethodna komunikacija s lokalnom samoupravom i potpora treba biti rezultat jednog dogovora, kao što sada radimo za predškolsko obrazovanje.

RH U Lemešu je uveden hrvatski jezik u službenu uporabu. Međutim, to je još uvijek samo na papiru. Kada će biti postavljene ploče i na hrvatskom jeziku?

Kao lokalna samouprava svjesni smo koliko još nedostaje infrastrukture za poštovanje prava nacionalnih zajednica, pa i kada je riječ o službenoj uporabi jezika. Ove infrastrukture nedostaje i u Beregu i Monoštoru i mi smo to naglašavali prilikom prethodnog posjeta delegacije Vijeća Europe. Tada smo rekli da financije u cijelom tom procesu nisu zanemarive i u tom smislu stigla je i njihova potpora. Svakako da na tome treba raditi i dalje i u tom smislu mi svake godine sudjelujemo na natječaju pokrajinskog tajništva, izdvajamo i sredstva iz našeg proračuna i svake godine povećavamo broj višejezičnih ploča i na druge načine afirmiramo službenu uporabu jezika i pisma.

RH I kada već govorimo o službenoj uporabi jezika i Vijeću Europe, ni poslije deset godina u Monoštoru nisu po-

stavljeni svi nazivi na hrvatskom jeziku. A usprkos projektu Vijeća Europe koje je financiralo postavljanje višejezičnih ploča na teritoriju Grada Sombora na ulasku u Breg još uvijek nema naziva ispisanog i na hrvatskom.

Na tom projektu radila je radna grupa. Ne mogu Vam reći kako su oni odlučili da urade jedno, a ne nešto drugo. U svakom slučaju za nas je bitno da na koncu sva prava budu ispoštovana i sigurna sam da ćemo u kratkom roku to uraditi u Bregu, pogotovo što je tamo ove godine jedna velika manifestacija kojom će biti obilježena višestoljetna povijest jednog malog mjesta. Među ostalim, u suradnji s Katoličkom crkvom u Somboru započeli smo prošle godine obnovu tamošnje crkve. Osigurati ćemo sredstva i ove godine, a sve u želji da se ta crkva završi kako bismo i na takav način dali prinos obilježavanju jedne tako značajne obljetnice.

HR I na koncu razgovora da se vratimo na natječaje. U tijeku je natječaj za financiranje medijskih sadržaja. Primjedba hrvatske zajednice godinama jest iznos sredstava koji je nekoliko puta manji od iznosa koji dobiva bunjevačka zajednica, iako je Bunjevaca po popisu znatno manje nego Hrvata. To je bilo i jedno od pitanja prilikom razgovora s predstavnicima HNV-a u Somboru. Može li se očekivati da će na ovom natječaju te primjedbe biti prihvaćene?

Natječaj je raspisan i kriteriji su samim tim već utvrđeni. Svako da kvaliteta projekata ima prioritet pri rangiranju i opredjeljivanju sredstava. I kada smo razgovarali s predstavnicima hrvatske nacionalne zajednice, istaknuli smo da i oni kao institucije mogu dati potporu kroz rad na jačanju kapaciteta udruga koje se bave informiranjem kako bi njihovi projekti bili kvalitetniji. Ne znam s kakvim su se idejama ove godine pojavili na natječaju, ali svakako uvažavajući kriterij treba biti brojnost nacionalne zajednice. Uz ostale utvrđene kriterije.

HR Kada smo govorili o neuspjehom uvođenju nastave na hrvatskom jeziku u Bregu, istaknuli ste odsustvo međusobne komunikacije. Vidite li posjet Somboru novih dužnosnika HNV-a kao neki novi način suradnje?

Na proslavi Dana zajednice, 19. ožujka, u Monoštoru već smo o tome razgovarali. Kvalitetna komunikacija uvijek jest dobra, bilo da zajednički realiziramo neke konstruktivne ideje ili rješavamo probleme. Vratit ću se na Breg. Mi prosto nismo bili ni obaviješteni da netko ima želju da se uvede nastava na hrvatskom u školu. Možda je to sve u Bregu bio proizvod nečije zabrinutosti da će škola biti zatvorena. To je briga koju su dijelile sve škole u Somboru. Mi smo novu odluku o mreži škola donijeli i zadržali smo sve škole. I da zaključim: jednom dobrom komunikacijom možemo ostvariti naše zajedničke ciljeve.

Sastanak Brnabić i Bakote: Za unaprjeđenje dijaloga i intenziviranje suradnje

Premijerka Srbije **Ana Brnabić** razgovarala je u utorak s veleposlanikom Hrvatske u Beogradu **Gordanom Bakotom** o situaciji u regiji i odnosima dvije zemlje, priopćila je Vlada Srbije.

Brnabić je kazala da su odnosi Srbije i Hrvatske važni za stabilnost regije i da je neophodno unaprjeđenje dijaloga i intenziviranje suradnje na rješavanju otvorenih pitanja.

Bakota je rekao da je priključenje Zapadnog Balkana Europskoj uniji ključno za prosperitet svih zemalja regije i naveo da će to biti jedno od važnih pitanja tijekom predsjedavanja Hrvatske Vijeću Europske unije u prvoj polovini 2020. godine. Dodao je da je cilj Hrvatske da tijekom predsjedavanja organizira Samit EU-Zapadni Balkan, na kojem bi važna tema bila europska perspektiva regije i proširenje EU, navodi se u priopćenju.

Sugovornici su ukazali na važnost unaprjeđenja odnosa na području prava manjina, kako bi svi građani bili jednako tretirani, bez obzira na etničku pripadnost i da bi veliki pomak na tom polju mogao biti napravljen u domeni prekogranične suradnje, korištenjem IPA fondova.

Brnabić je navela da je suradnja na unaprjeđenju željezničkog prometa u interesu obje države i dodala da će 2020. godine

fokus Srbije u domeni infrastrukturnih projekata biti upravo na željeznici.

Brnabić i Bakota su razgovarali i o suradnji gospodarskih komora Srbije i Hrvatske i planovima za organiziranje gospodarskog samita dvije države tijekom 2019. godine.

Suglasili su se, kako se zaključuje, da bi posjet hrvatskog premijera **Andreja Plenkovića** Srbiji bio dobar signal za daljnje unaprjeđenje suradnje i međudržavnog dijaloga.

Šetnja starim zelenim stazama

Park Ferenc Raichla ispred Željezničke postaje u prvotnoj izvedbi bio je znatno veći. Napravljen je na nekadašnjoj Roginjoj bari, koja je desetljećima u fazama smanjivana i nasipana – prema zamisli o isušivanju jezera i stvaranju građevinskog zemljišta, nastaloj već u prethodnim generacijama Subotičana, tamo već pri kraju osamnaestog stoljeća. Od prvih ideja do realizacije prošlo je, ipak, stotinu godina, a nasipanja uporne vodene površine u tlo za gradnju intenzivirana su u drugoj polovici devetnaestog stoljeća. Tako je nastao park ispred postaje, s impozantnom zgradom Suda i zatvora s jedne strane parka oko 1890. i nizom od četiri palače s druge strane parka, podignutim između 1891. i 1898. godine.

Šetnja Korzom iz centra nekada se nastavljala u park. Bujno zelenilo na kraju glavne šetnice vidi se na staroj razglednici Subotice, u prilogu. Ali, pogleda zabilježenog na toj staroj razglednici danas više nema. Sada se Korzom stiže ravno ispred Sokolskog doma (suvremenici više znanog po imenu nekadašnjeg kina *Jadran*), izgrađenog u parku između 1931. i 1936. godine, nikad u potpunosti završenog po prvotnoj zamisli, a u međuvremenu djelomično izmijenjenog izgleda.

Kako je ovaj dio grada izgledao u prošlosti, dok se park prostirao i na površini gdje ga danas nema, vidi se na drugoj razglednici, koja prikazuje tada novi Okružni sud, slikan vjerojatno s Prokešove palače (dvokatna, prva na uglu Korza). Na više fotografija i razglednica ostala je zabilježena briga o ovoj velikoj zelenoj površini; bile su uređene cvjetne leje, zasađeno je drveće, postavljene klupe... Tu je bila i bista u ono vrijeme slavne austrougarske princeze **Elizabete od Bavarske** (zvali su je **Sisi**), tragično nastradale 1898. godine. Ni u novijim pokušajima još nije nađena ova skulptura iz prošlosti grada.

I mi gradimo ceste!

Po mom znanju stari Rimljani su bili prvi koji su u svojoj zemlji sustavno gradili ceste, iz uglavnom dva razloga. Prvo da olakšaju trgovinu, a drugo da osiguraju da se rimske legije mogu brzo prebaciti s jednog na drugo mjesto, prilikom napada npr. Barbara ili neprijateljske vojske. Sigurno putovanje osiguravali su legionari, koji su na određenim točkama vršili i kontrolu putnika. U to doba izgrađeni putni pravci i danas postoje, i kolovoz je bio toliko kvalitetan da se očuvao sve do da-

tomobila, nazvan narodni auto – *wolkswagen*. Ovaj ekonomski pothvat je omogućio jačanje vojne industrije (uz ne mali udio kapitala iz SAD-a), te se Njemačka toliko razvila da je mogla započeti rat za »revanš« zbog poraza u Prvom svjetskom ratu.

Naš »novi dogovor«

Oružani sukobi, zapravo pravi rat na tlu bivše SFRJ, na koncu su imali katastrofalne posljedice i u infrastrukturi. Sjetite se, na početku svog »pohoda«, bivši predsjednik Srbije počeo je također neku vrstu »nju dila«: svečano je kod Šida otvorio gradilište za izgradnju »brze pruge Srbije«, ubrzano je završena dugo godina odgađana izgradnja autoceste Subotica – Novi Sad koja je također svečano otvorena na nadvožnjaku kod Malog Iđoša. Sjetih se, tada sam s ministrom građevinarstva posjetio izgrađeni dio tada još »obilaznice oko Subotice« i dobio obećanje da će ona; nazvana »Y krak« uskoro biti završena. Ima tome skoro četvrt vijeka. No, na radost svih korisnika, uz izdašnu financijsku pomoć EU, konačno je svečano otvorena i posljednja dionica »Koridora 10« kroz cijelu Srbiju, osim spomenutog kraka oko Subotice koji je njen sastavni dio i kraka prema Bugarskoj. No, da ne budemo sitničavi, ali i to je istina da nam je davno netko obećao da će ovaj put biti završen do početka atenske Olimpijade 2004. godine. Most ispod kojeg je održana svečanost otvaranja je doista impozantna inženjerska konstrukcija, mada me cijela panorama podsjetila na sličan most u Đenovi, koji se nažalost srušio zbog zamora materijala i preopterećenosti velikim prometom. No, ja sam miran. Znam da su naši inženjeri dobri. Jedino... hoće li se uvijek slušati, to je pitanje.

Gradi se i »prijestolnica«

Naš glavni grad prepun je velikih gradilišta: djelomično je završen novi željeznički kolodvor, koji malo tko zna gdje je, ali će se vremenom saznati. U tijeku je izmještanje autobusnog kolodvora, a u neko vrijeme bit će nastavljena izgradnja »nezapočetog metroa«. Izgradnja »Beograda na vodi«, valjda druga faza, je skoro završena, dvije visoke zgrade, poput dvije velike cokule »krase« novu panoramu grada. No, uskoro će početi izgradnja, predradnje su izvršene, novog ukrasa prijestolnice – žičare, nazvane i »gondola«, koja će mnoštvo turista prevoziti s Kalemegdana preko Save na njenu drugu obalu u park gdje se nalazi i Muzej suvremene umjetnosti koji će zahvaljujući ovom pothvatu procvjetati i gosti će u gustim redovima stajati danju i noću da bi u njeg ušli. No, ne smijemo zaboraviti i rekonstrukciju Trga Republike, nekadašnjeg kazališnog trga. Površina od 1,5 hektara bit će uglavnom pješačka zona, tu će se srušiti i tržni centar *Staklenac* i na njegovom mjestu gradit će se zgrada Opere i balleta. Usput, samo rekonstrukcija trga koštat će 7,5 milijuna eura. Mislim da u subotičko kazalište nije uloženo ovoliko novaca. No, nije bitno. Bitno je da se gradi, jer je to, među ostalim, i isplativi biznis.

Remek djelo graditelja

našnjih dana. Završni, habajući sloj bio je kvalitetan kamen, a ne od bitumena »osiromašeni« asfalt. Početak industrijske ere i kapitalističkog razvoja, pronalaskom parnog stroja, donio je novo, masovno prometno sredstvo: vlak. Svako naselje kroz koje je prošao »gvozdeni put« se počelo naglo razvijati. Lijep primjer za ovu tvrdnju je Subotica, koja je zahvaljujući željeznici postala važno čvorište i na prekretnici vijekova postala treći grad po veličini u Ugarskoj. Ovaj vid prometa je uveliko unaprijedio inženjersku struku, tzv. nisku gradnju; građenje mostova i tunela ali i brigu o ranjenicima jer je željeznica postala važna i prilikom ratovanja za brzi prijevoz vojnika, opreme i oruđa. Postojale su čitave željezničke bolničke kompozicije, od vagona za operacije do vagona za zbrinjavanje ranjenika. Ako se dobro sjećam, prvi put je u ove svrhe upotrijebljena željeznica u Krmskom ratu, u drugoj trećini XIX. vijeka. Drugi pronalazak, motor s unutarnjim sagorijevanjem revolucionirao je masovni suhozemni promet. Počela je gradnja cesta za automobile; najprije su građeni »makadamski putovi« nazvani po jednom škotskom graditelju; kamena podloga na koju je liven sloj bitumena, nusproizvod u pravljenju benzina. Ubrzo poslije završetka I. svjetskog rata, oko dvadesetih godina XX. vijeka, nastao je veliki ekonomski slom u Europi i u SAD-u. Predsjednik velike prekomorske zemlje **Franklin Roosevelt** je 1933. godine objavio svoj program za oporavak popularno nazvan *New Deal* (doslovce »Novi dogovor«). Jedna od točki programa bila je izvođenje javnih radova o trošku države i kontrola cijena. Počela je masovna gradnja infrastrukture, autocesti. Otprilike u to doba novi kancelar Njemačke započeo je građenje autobahnova koji su premrežili cijelu zemlju. Ovaj pothvat je pratila i masovna proizvodnja jeftinih au-

Noć muzeja

Drugo lice SUBOTICE

Prošle subote, 18. svibnja, i naš se grad, već tradicionalno, pridružio brojnim gradovima širom Srbije u kojima se održava manifestacija *Noć muzeja*. U Subotici i na Paliću na više od trideset lokacija od 17 sati do 1 sat iza ponoći imali smo prilike uživati u izuzetno bogatoj ponudi, u pravom smislu za svakoga po nešto za svaku generaciju u zavisnosti od interesiranja: likovne izložbe, koncerti, predstave, muzejske postavke, razne radionice, filmske projekcije, žive svirke, obilazak Sinagoge, *Trešerica market*, izložbe narodnog stvaralaštva, rukotvorina, mini željeznica i old timera i još mnogo zanimljivosti. Na tisuće Subotičana, ali i gostiju sa strane, moglo se upoznati ili ponovno vidjeti i prisjetiti se što sve ovaj grad ima ponuditi iz svog bogatog i šarolikog naslijeđa te da ga kreativnost još uvijek nije napustila.

Bilo je predivno vidjeti probuđeni grad iz žalosne svakodnevne učmalosti. Prolazeći centrom, mogli su se čuti razni jezici i naglasci – bar za tu jednu večer Subotica je ponovo djelovala kozmopolitski, bez grupisanja »među svoje«, a na ulicama i mjestima održavanja manifestacija viđen je jedan odgojen i uljudan svijet, predstavnika svih generacija, te sam se upitao gdje se oni »skrivaju« tijekom godine nasuprot onih koje niste baš mogli zapaziti tijekom *Noći muzeja*: nabildovanih i tetoviranih, uvijek preglasnih s viškom adrenalina i manjkom kućnog odgoja, uključujući i njihove »dame«, pretjerano brižne čuvarke nacionalnih interesa, saudijce (novokomponirani izraz za kontroverzne bizMismene, vlasnike automobila marke *Audi*), a ako ćemo iskreno, ni predstavnici vladajuće koalicije na sreću i zadovoljstvo brojnih naših sugrađana nisu nikome, javno i teatralno kako već samo oni znaju, solili pamet.

Sve u svemu, bila je to jedna lijepa večer u Subotici. Međutim, ima nešto što je ostavljalo loš dojam o našem gradu. Tko je obi-

lazio više mjesta na kojima su se razne manifestacije održavale, a većina ih je takvih, šetnjom kroz grad mogli su se suočiti sa sumornom stvarnošću: grad nam je prljav i zapušten! Šećući strogim centrom, mogli ste zateći prepune korpe za otpatke (što je na neki način i pozitivno, jer ukazuje da ima još nas koji znamo čemu one služe) i na smeće svake vrste razbacano na sve strane po ulicama (što nam ne služi na čast, jer je to ogledalo kulture stanovnika grada). Kako li je tek izvan centra? Zar naša gradska vlast ne shvaća da se smeće odnosi kada ga ima, a ne po nekim stupidnim administrativnim odlukama, pogotovo kada se zna da će za ovakve fešte kao što je bila *Noć muzeja* u centru grada biti neusporedivo više ljudi nego običnim danima? Posebna priča su izrovani i ovlaš popravljani trotoari, zapuštene i žvrljotinama obogaćene fasade, a o napuštenim i ispraznjenim poslovnim prostorima nitko ne vodi brigu, pa su pravo ruglo i dokaz da grad nazaduje. Još ako ste bili u prilici u centar grada doći nekim od gradskih autobusa koji su većinom musavi i često s turbofolk muzičkim programom po izboru »majstora«, slika prelijepe nam voljene Subotice sa sve secesijskim i inim kulturnim naslijeđem više ne djeluje baš onako *Mitteuropische*.

Ovogodišnja *Noć muzeja* još jednom je pokazala da su ovom gradu potrebne ovakve manifestacije. Ne radi se samo o tome koliko je posjetitelja bilo, već je očito da postoji interesiranje (još uvijek!) i za kulturu, ali i za druge kvalitetne masovne manifestacije. Ali, o tome jednom drugom prilikom. Nevolja je u tome da se u Subotici prilikom većih događaja kao po pravilu uvijek omane u pratećim nazovi »sitnicama«. Je li za to kriv mentalitet ili gradska vlast? Prosudite sami.

A. D.

Humanitarna akcija za slijepu Danijelu Pejić

Na dobrom putu

Prošli petak bio je rezerviran za *Danijelin san*, kada je bila organizirana velika humanitarna akcija kako bi se pomoglo mladoj, slijepoj djevojci **Danijeli Pejić** da se s majkom **Katom** preseli u grad i u užem centru kupi kuću, kako bi mogla sama odlaziti do Udruženja slijepih i slabovidnih gdje svakodnevno volontira.

Obiteljska prijateljica **Diana Sarić** odlučila je pomoći Danijeli, te je pokrenula ovu akciju. Danijela s majkom živi na periferiji Đurđina u maloj trošnoj kući koja nije u njihovom vlasništvu i želja ljudi dobrog srca je osigurati sredstva i do ljeta riješiti kuću. Da je to moguće potvrdila nam je Diana Sarić,

koja je rekla kako je do sada skupljeno 1.500.000 dinara, što je skoro 13.000 eura.

Ova akcija se nastavlja i dalje, sve dok se ne sakupi dovoljno novca da se Danijeli osigura siguran i topao dom. Sve informacije oko ove humanitarne akcije možete pratiti na facebook stranici *Dan za Danijelin san*. Svi koji žele, svoj prihod mogu ubaciti u kutije koje se nalaze na 12 lokacija u Subotici ili uplatiti ga putem Danijelinih žiro računa.

Ž. V.

Dinarski račun Danijele Pejić:
Komerčijalna banka
205-9011007610496-25
SWIFT-BIC : KOBRSBG
KOMERCIJALNA BANKA BEOGRAD SRBIJA
IBAN: RS35205903102530475122
DANIJELA PEJIC

Izložba slika s prošlogodišnje kolonije **Stipan Šabić**

Utabanim likovnim stazama

Hrvatska likovna udruga *Croart* organizira međunarodnu umjetničku koloniju u čast **Stipana Šabića** (1928. – 2003.), likovnog stvaratelja i pedagoga iz hrvatske zajednice koji je ostavio trag na likovnoj sceni grada Subotice. Izložba radova nastalih na prošlogodišnjem, osmom sazivu kolonije, otvorena je prošloga tjedna u Galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici, gdje se može pogledati još dva dana, do 26. svibnja.

se potvrđuje otvorenost ove likovne kolonije. Ovogodišnji susret pretežito akademskih slikara i slikarica na Paliću ljubiteljima likovne umjetnosti predstavio je neka od ranije poznata ali i neka nova imena, nove umjetničke osobnosti iz više europskih zemalja. Njihova djela nastajala su u okruženju ugodnog ambijenta *Male gostione* i pripadajućeg joj ateljea i restoranske bašte, te u hladu Parka heroja ili uz obalu jezera. Umjetnička kolonija

Stipan Šabić tako nastavlja utabanim stazama i polako joj se bliži i jubilarno deseto izdanje, čime pokazuje ustrajnost u vremenu nesklonom kulturnim događanjima», navodi Kopilović.

Dodaje i kako svojevrsna eklektičnost tema ne remeti ritam kolonije.

»Kolonija svake godine ima predloženu temu, ali ona nije obvezujuća za slikare, već im služi kao dodatna inspiracija. Tako se na platnima mogu vidjeti motivi Palića i okolice, kao i Subotice, no nekada motivi nisu niti u kakvoj vezi s podnebljem u kojem nastaju. Slikari imaju potpunu

Zajednički rad

Predsjednik udruge *Croart* **Josip Horvat** ističe kako su izložene slike rezultat još jednog kvalitetnog zajedničkoga rada ali i druženja slikara iz Nizozemske, Mađarske, Austrije, BiH, Hrvatske, Rumunjske i Srbije na Paliću, koji je sjedište kolonije.

»Kolonija je potvrda naše zamisli koju smo imali prilikom osnivanja udruge, kao i pokretanja kolonije – da se okupe akademski umjetnici iz više europskih zemalja i da svojim talentom stvore ostavštinu na spomen Stipanu Šabiću. Protekle godine je na koloniji sudjelovalo 16 umjetnika, od kojih su njih 12 slikali na Paliću, dok ih je četvero poslalo radove. U povodu izložbe tiskan je i ovoga puta katalog«, kaže Horvat.

Bogaćenje likovne scene

Obala jezera Palić inspirativno je okruženje za umjetnike, koji, kako se čini, na pravi način znaju iskoristiti taj ambijent. Kolonijom se potvrđuje kontinuitet rada *Croart*-a, ali i pridonosi likovnom životu grada, mišljenja je povjesničar umjetnosti **Branimir Kopilović** koji je izložbu i otvorio.

»Izložene radove odlikuje klasičan slikarski pristup – figuracija. S druge strane, imamo radove koji naginju k apstrakciji čime

slobodu umjetničkoga izričaja, iako katkada u znak poštovanja i zahvalnosti organizatoru temu djela oslone na lokalni motiv«, pojašnjava Kopilović.

U programu otvorenja nastupili su i učenici Muzičke škole u Subotici. Inače, izložba je sutradan bila dijelom programa subotičke *Noći muzeja*.

S. Jurić

Ekspedicija dvojice Subotičana na najviši planinski vrh Irana

Osvajanje Damavanda

U organizaciji organizacije *Extreem Summit Teama* iz Beograda kolovoza 2018. godine organizirana je ekspedicija 16 planinara iz zemalja regije (ovoga puta najviše planinara bilo je iz Hrvatske, četvero iz Srbije i jedan iz Crne Gore) na najviši planinski vrh Irana – Damavand u kojoj su sudjelovala i dvojica Subotičanina – **Stevan Vidaković**, planinarski veteran od 75 godina i **Nikola Lacko**, također sa zavidnim planinarskim iskustvom. Ekspedicija je trajala 14 dana u okviru koje su planinari imali prigodu upoznati ovu nepoznatu i zagonetnu državu.

Iran

Često su prve asocijacije na Iran radikalna islamistička načela i rodna neravnopravnost. Naime, od islamske revolucije 1979. godine religija igra osnovnu ulogu u državi, a koja podrazumijeva poštivanje šerijatskog zakona. No, činjenica je kako je ova država kolijevka perzijske kulture koja datira pet tisuća godina p. n. e., te da se u Iranu nalaze 22 lokaliteta pod zaštitom UNESCO-a koja su na listi svjetske kulturne baštine. Današnje stanovništvo čini mješavina različitih nacija od kojih su najbrojniji Perzijanci koji čine 65 posto stanovnika. Naši sugovornici naglasili su kako su prije polaska u ovu avanturu bili upoznati s pravilima ponašanja, a koja su se prije svega odnosila na način odijevanja, odnos prema ženama i zabranu konzumiranja alkohola. Na njihovo iznenađenje, situacija na licu mjesta bila je puno ležernija od očekivanog. Tako mlađe žene marame nose ležerno prebačene preko glave, a postoje mjesta na kojima se okupljaju mladi na kojima je moguće popiti alkohol ilegalno uvezen iz Armenije.

Teheran – glavni grad

Avantura subotičkih planinara počela je dolaskom iz Istanbula u Teheran, glavni grad Irana, megapolis od oko 13 milijuna stanovnika. Iako je embargo pod kojim se ova država nalazi desetljećima ostavio traga, sugovornici navode kako su bili zatečeni užurbanim, kaotičnim prometom, ali u isto vrijeme čistim

i urednim ulicama i ljubaznim ljudima koji vole razgovarati sa strancima.

»Ovo je potpuno drugi svijet. Drugačije pišu i slova i brojke. Čim smo stigli u Iran, postali smo milijunaši. Naime, za 100 dolara dobili smo oko 11 milijuna njihovog novca. Iz naše perspektive sve je bilo jeftino. Probali smo lokalnu hranu, koja je vrlo ukusna. Iranci su ponosni na svoje perzijsko porijeklo i drže do

Nikola Lacko i Stevan Vidaković

obrazovanja, tako da u gotovo svim ulicama Teherana postoje tezge s knjigama koje se nude na prodaju. Stranaca nema puno, ali naišli smo na nekoliko avanturista sa zapada od kojih je jedan izjavio kako on planinari samo na aktivnim vulkanima što ga je u nekoliko navrata gotovo stajalo života, a drugi je pak pokušao biciklom putovati od Turkmenistana i za dlaku izbjegao sigurnu smrt.«

Sveta planina Damavand

Planina Damavand (5.671 metar) nalazi se na sjeveru zemlje, južno od Kaspijskog jezera i 109 km sjeveroistočno od Tehe-

rana. Ova planina igra važnu ulogu u narodnoj tradiciji jer se smatra svetom planinom, pa se i danas, iako je islam državna religija, na planini mogu pronaći prinesene žrtve ovaca i koza – običaji drevne perzijske monoteističke religije Zoroastrizma. Damavand je ugašeni vuklan, međutim pri samom vrhu i danas svakodnevno izbacuje sumporna isparenja koja predstavljaju potencijalnu opasnost za ljude. Iako je nadmorska visina velika, snijeg se zadržava jedino na vrhu kratera.

Planinarska ruta na Damavand jedna je od poznatijih destinacija planinara koji traže izazov. Pripreme za ovu ekspediciju trajale su dugo, kako fizičke – u vidu brojnih odlazaka na nama bliže planine i pješčenja, tako i zdravstvene. Naime, kako biste aplicirali za mjesto u ekspediciji morate imati liječničku potvrdu o dobrom zdravstvenom stanju.

Stevan Vidaković navodi kako »Za uspon na Damavand svaki član ekspedicije imao svoj razlog. Za Nikolu je ovo bio test izdržljivosti. Ja sam pak išao i na veće uspone, a razlog zašto sam se penjao na ovaj vrh je taj što 'skupljam najviše vrhove država'. Ovo mi je bio 28. državni vrh preko 1.000 metara, od čega su tri ujedno i kontinentalni vrhovi«.

Uspion na Damavand počeo je trećeg dana boravka u Iranu. Prvog dana kombijima su dovedeni do najviše džamije u državi koja se nalazi na 1.200 metara nadmorske visine. Tamo su ih dočekali vodiči s mulama na koje su natovarili opremu, a planinari su za karavanom krenuli pješice do planinarskog doma koji se nalazi na visini od 4.400 m gdje su prenoćili. Porod doma bilo je moguće vidjeti na stotine šatora što sve skupa izgleda kao mali grad iznad oblaka. Na ovoj visini su polako počeli i problemi s disanjem. Sutradan su radi aklimatizacije, s 4.400 pješčili na 4.600 m, te se vratili u logor, a tek narednog dana rano ujutro je grupa krenula na vrh planine. Za dolazak na vrh trebalo je oko šest sati. Za dobrih dana, s vrha je moguće vidjeti Kaspijsko jezero. Međutim, onoga dana kada se ekspedicija penjala na vrh, sumporna isparenja su bila iznimno jaka, a vjetar ih je nosio upravo prema njima, što je posljednjih 50 metara do vrha kratera činilo iznimno teškim: »Činilo

se kao da hodamo po brašnu, tolike su bile naslage sumpora«. Sugovornici navode kako treba spomenuti i to kako je temperatura zraka prigodom polaska iz Teherana bila 35 Celzijeva stupnja, dok je samo stotinu kilometara dalje, na vrhu planine ona bila minus pet stupnjeva. Povratak s planine je bio daleko brži i lakši.

Nikola Lacko objasnio je tajnu usješnog planinarenja na sljedeći način:

»Uspion na ovako velike visine nije stvar samo u fizičkoj spremnosti. Primjerice, jedan od članova ekspedicije koji je aktivni skijaš i sportaš nije uspio doći na vrh. Naime, korak ne treba biti sportski užurban, nego upravo suprotno – treba se kretati sporo kako bi se tijelo postupno adaptiralo na rjeđi zrak. Poznato je kako se, primjerice, tenisačica **Martina Navratilova** na vrhuncu sportske karijere nije uspjela popeti na Kilimandžaro.«

Bijeg u prirodu

Činjenicu kako Iran ima najveći broj registriranih planinara u svijetu – oko četiri milijuna – naši sugovornici objašnjavaju na sljedeći način:

»To ne čudi, jer je cijela zemlja planinska, ali mislim da je to djelom i zbog državne rigidnosti. Koliko smo primijetili, tamo vlada duboka podijeljenost u društvu na one koji se striktno drže pravila i one koji bi htjeli živjeti suvremenim načinom života. Planinarenjem tako sebi daju odušak – u prirodi nema pritiska i kontrole pa muškarci i žene tu mogu skupa sjediti i razgovarati.«

Stevan i Nikola navode kako su prednosti planinarenja u odnosu na druge sportove to što tu nemaš rivala, već se boriš sam sa sobom, a svaka destinacija prigoda je za upoznavanje ljudi koji vole prirodu i izazove. Problem vide u tome što na putovanjima srećeš ljude i u razgovoru s njima dobijaš ideje za nova putovanja, te na koncu shvatiš kako je planinarstvo zapravo porok koji te tjera novim daljinama i visinama.

Aleksandra Prčić

Kako zainteresirati mlade?

Ono što je obilježilo prethodno razdoblje je znatno povećanje finansijskih sredstava koje je Društvo osiguralo na natjecanjima * Organiziranje značajnih manifestacija u Društvu bit će prepušteno mlađim članovima

Kraj jedne kalendarske godine uobičajeno je vrijeme za zbrajanje urađenog i podnošenje izvješća o radu. U Hrvatskom kulturno-umjetničkom društvu *Vladimir Nazor* tradicija je da se jednogodišnje sumiranje rezultata rada i upoznavanje članstva s onim što je udruga radila tijekom godine organizira u svibnju na Saboru. Ovogodišnji je održan 19. svibnja. Ono što je obilježilo prethodno razdoblje je znatno povećanje finansijskih sredstava koje je Društvo osiguralo na natjecanjima, ali i slaba zainteresiranost mladih za rad u sekcijama.

Rad sekcija

Tradicija na svakom Saboru je da se prvo podnosi izvješće o radu folklorne sekcije. Prema riječima njenog pročelnika **Bojana Jožića** razdoblje između dva Sabora obilježilo je sudjelovanje na 52. *Zagrebačkoj smotri folklor*a u srpnju prošle godine. S obzirom na smjenu generacija folkloristi trenutačno nemaju redovite probe, ali se odazivaju za potrebe gostovanja ili nastupa. Smjena generacija razlog je i što ove godine *Nazorova* folklorna sekcija nije sudjelovala na Općinskoj smotri folklor. Zadaća koja je sada pred njima jest organiziranje *Dužionice*, jer je uprava organizaciju prepustila mlađim članovima Društva i uprave, a najviše se očekuje od folklorista.

Članovi nedostaju i pjevačkoj sekciji, ali usprkos tome pjevači su uspjeli izboriti plasman na Zonsku smotru. Prema riječima pročelnice **Vesne Čuvarđić**, pjevačka grupa je pod umjetničkom vodstvom profesorice **Marine Kovač** proširila svoj repertoar dalmatinskim pjesmama i pjesmama iz Makedonije i Zagorja što su na njihovim nastupima gledatelji dobro primili. Tamburaška sekcija trenutačno nema članova, jer su je neki napustili zbog nastavka školovanja, neki zbog obveza, ali ukoliko bude zainteresiranih u *Nazoru* su spremni osigurati uvjete za rad te sekcije.

Premijere, Međunarodni susret amaterskih dramskih društava, gostovanja i uspjeh na natjecanju amaterskih dramskih društava

obilježilo je rad dramske sekcije između dva Sabora. Komedija *Matora dica*, rađena po tekstu **Marjana Kiša**, koja je premijerno izvedena na Međunarodnom susretu amaterskih dramskih društava u listopadu prošle godine plasirala se na *Festival tradicijskih formi*, izvedena je u Hrvatskoj i okolnim mjestima, a »dramci« u najavi imaju još nekoliko gostovanja, kazao je pročelnik **Šima Raič**.

U sportskoj sekciji aktivni su šahisti, stolnotenisači i veslači. Najmlađi i najaktivniji su veslači. Sudjelovanje na *Maratonu lađa na Neretvi* postalo je uobičajeno, a uz veslače od prošle godine je i ženska ekipa, istaknuo je pročelnik **Pavle Matarić**. Osim veslanja na neretvanskoj lađi, *Nazorovi* veslači i veslačice okušali su se i na *dragon boat* natjecanjima, a ove godine bilo ih je četiri – u Kecskemétu, Baji, Beogradu i Bezdanu. Posljednje, ono u Bezdanu održano je dan prije Sabora, pa su veslači na Sabor došli s lijepim vijestima – osvojenim prvim i trećim mjestom. Već sutra (subota) veslat će u neretvanskoj lađi na Jarunu, a onda će sve snage uložiti u završnicu priprema za *Maraton lađa na Neretvi*.

Pročelnica kiparske sekcije **Anja Panković-Ilić** u svom izvješću izdvojila je da je ova sekcija održala 27 radionica u čijem radu je sudjelovalo tridesetak polaznika različitih uzrasta i jedna

osoba u inkluziji. Za Sabor je tiskan novi broj lista *Miroljub*, ovoga puta u punom koloru.

Sve *Nazorove* sekcije predstavljene su na izložbi u knjižnici Hrvatske akademije i znanosti u Zagrebu. Izložba je otvorena 23. travnja i trajat će do kraja kolovoza.

Financije

Sve aktivnosti *Nazora* financiraju se putem projekata, a Društvo sudjeluje na natjecanjima Grada Sombora, pokrajinskih tajništava, republičkih ministarstava, Veleposlanstva RH i Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH.

»U prethodnom petogodišnjem razdoblju prihodi Društva od projekata značajno su povećani. U 2018. godini na raznim natjecanjima ostvaren je priljev sredstava od 3,9 milijuna dinara, što je za skoro dvije trećine više u odnosu na 2017. godinu«, kazala je autorica *Nazorovih* projekata **Marija Matarić**.

Veliki projekt u *Nazoru* trenutačno je sređivanje arhivske građe i njena digitalizacija u što će, kakav je plan, biti uključeni mladi članovi *Nazora* vični korištenju suvremenih tehnologija.

Mata Matarić

Predsjednik HKUD-a Vladimir Nazor **Mata Matarić** iskazao je nezadovoljstvo što HNV nije prihvatilo financiranje dva broja *Miroljuba*, što je bila praksa desetak godina unazad. Za Matarića je neprihvatljivo obrazloženje, koje je dobio, da je HNV odobrio da *Nazor* za tiskanje *Miroljuba* dobije novac od Grada Sombora. Nazor je, kako kaže, prepoznat u Ministarstvu kulture RS, pokrajinskim tajništvima, Gradu Somboru, Gradu Obrovcu, ali ne i u hrvatskim institucijama.

»Ono što nedostaje *Nazoru* su mladi, kojih nema u upravi, u sekcijama, na našim programima. Mi smo osigurali gostovanje vrhunskog folklornog ansambla *Ivan Goran Kovačić* iz Zagreba, a gledatelja je bilo manje od 50. Gost nam je bio i proslavljeni nogometaš **Ivan Gundelj**, a u dvorani je bilo 30 posjetitelja. Koga dovesti i što organizirati? Zato sada neka mladi preuzmu organiziranje i *Dužionice*, *Prela*... Prvi ispit bit će im *Dužionica*«, zaključio je Matarić.

Z. V.

Tjedan u Somboru

Šansa, ali kome?

Sombor bi mogao postati grad u kome će biti otvorena prva kuća za smještaj i zbrinjavanje počinitelja obiteljskog nasilja, nakon što oni odsluže zakonom propisanu kaznu ili nakon što im se zbog obiteljskog nasilja izrekne mjera hitnog iseljenja iz stana u kome žive sa žrtvom. Na prvo čitanje ova vijest nameće pitanje kakva kuća za smještaj nekoga tko je pretukao svoju suprugu? Kakvo zbrinjavanje kada se netko zbog nasrtaja na maloljetnu djecu hitno morao iseliti iz obiteljskog stana? Takvim ljudima mjesto je u zatvoru i daleko od obitelji. Nisu ništa drugo ni zaslužili. Iskreno, takva je bila i moja reakcija na prvo čitanje vijesti o projektu »Kuća na pol puta«. I složiti će se s ovim sudom (velika) većina. Ali ova priča ima i svoju drugu stranu. Barem tako kažu oni koji se u svom radu susreću s počiniteljima raznih kaznenih djela. Kažu, kazneno djelo samo je posljedica nečega za što je okidač davno povučen. Ali to nitko nije primijetio. Nitko nije reagirao u obrazovnom sustavu, obitelji, radnom okruženju. A da jest, opet kaže struka, kazneno djelo vrlo vjerojatno nikada se ne bi ni desilo. I to je razlog što se, opet gledano očima struke, s počiniteljima kaznenih djela treba baviti na drugačiji način. A taj drugačiji način trebao bi biti »Kuća na pol puta« u kojoj bi bili smješteni oni koji nakon udaljenja od svoje obitelji nemaju gdje biti, oni koji poslije izlaska iz zatvora ne znaju ni kuda bi ni što bi. A to »ni kuda ni što« može pokrenuti novi krug nasilja i drugih kaznenih djela. Moglo bi se tako što preduprijediti stručnim radom, vjeruju u somborskom uredu Uprave za kaznene sankcije Ministarstva pravde. Uvjerili su u to i gradsku vlast, sudstvo, policiju, centar za socijalni rad i svi oni pristali su pomoći »Kuću na pol puta« u koju bi prvi nasilnici ušli za godinu i pol dana. Za tih godinu i pol dana trebat će raditi i na promjeni percepcije javnosti, koju treba uvjeriti da svatko zaslužuje drugu priliku.

Z. V.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
Gradonačelnik
Broj: II-464-119/2019
Dana: 16. 5. 2019.
S u b o t i c a

Temeljem članka 146. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS* broj 72/09, 81/09 ispravak, 64/10 - Odluka US i 24/2011, 121/2012, 42/2013 - Odluka US, 50/2013 - Odluka US 98/2013 - Odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018 i 31/2019) i članka 21. stavak 1. Odluke o oglašavanju na teritoriju Grada Subotice (*Službeni list Grada Subotica* broj 4/2019.)

Na prijedlog Komisije za građevinsko zemljište, Gradonačelnik Grada Subotice dana 16. 5. 2019. godine donosi

O D L U K U
O RASPISIVANJU NATJEČAJA RADI STJECANJA PRAVA NA PRIVREMENO KORIŠTENJE
JAVNE POVRŠINE PUTEM JAVNOG NADMETANJA
(postavljanje oglasnih panoa (bilborda))

UVJETI

I. Postavljanje oglasnih panoa (bilborda) planirano je na javnim površinama uz značajne prometnice i na većim slobodnim površinama, zbog njihove veličine i načina sagledavanja, shodno Planu postavljanja sredstava za oglašavanje na teritoriju Grada Subotice, broj plana 299-21/18 od lipnja 2018. godine, donijet Odlukom o donošenju Plana postavljanja sredstava za oglašavanje na teritoriju Grada Subotice (u daljem tekstu – Plan) (*Sl. list Grada Subotice* broj 23/18) i sukladno odredbama Odluke o oglašavanju na teritoriju Grada Subotice i temeljem odobrenja koje izdaje Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje Subotica (u daljem tekstu: Javno poduzeće).

II. Dijelovi javne površine koji se daju na korištenje raspoložu niskonaponskom mrežom električne energije koja je neophodna za nesmetano funkcioniranje bilborda.

III. Troškove priključenja na niskonaponsko napajanje kao i pribavljanje odobrenja za postavljanje bilborda snosi stjecatelj prava.

IV. Dijelovi javne površine predviđeni za postavljanje bilborda daju se na korištenje s rokom trajanja 3 godine od dana konačnosti odluke o stjecanju prava na privremeno korištenje javne površine.

V. Početni iznos naknade za postavljanje sredstva za oglašavanje u postupku, koji se propisuje odlukom kojom se uređuju naknade za korištenje općinskih cesta i ulica iznosi 17 dinara/m²/dnevno.

VI. Sudionici u javnom nadmetanju dužni su uplatiti na ime jamstva 10% od najmanjeg iznosa godišnje naknade za postavljanje sredstva za oglašavanje maksimalnih dimenzija određenih Planom, koji je utvrđen ovom odlukom i nalazi se u tablici u prilogu. Uplata jamstva se vrši za svaku grupu lokacija posebno za koju sudionik konkuriše, na račun Javnog poduzeća za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje Subotica, broj 165-0007007220205-77 s pozivom na broj 70-103967584 model 97.

VII. Sudionik u javnom nadmetanju koji ostvari pravo na postavljanje bilborda dužan je bilborde predviđene za tu lokaciju postaviti najkasnije u roku od 3 mjeseca od dana konačnosti odluke o stjecanju prava na privremeno korištenje javne površine. Priključenje oglasnog panoa (bilborda) na stupove javne rasvjete na niskonaponsko napajanje se vrši na temelju suglasnosti Javnog poduzeća.

VIII. Bilbordi se postavljaju sukladno Planu postavljanja sredstava za oglašavanje na teritoriju Grada Subotice i urbanističkim uvjetima izdanim od Javnog poduzeća kojima će biti definiran točan položaj bilborda.

IX. Sudionicima u postupku javnog nadmetanja, koji nisu uspjeli sa svojim ponudama (izuzev osobi koja je ponudila sljedeći najveći iznos kojem će se iznos vratiti nakon zaključenja ugovora) iznos uplaćen na ime jamstva će biti vraćen u roku od 5 radnih dana od dana podnošenja zahtjeva Javnom poduzeću, u nominalnom iznosu, osim ako sudionik odustane od svoje ponude.

X. Po okončanom postupku javnog nadmetanja, gradonačelnik Grada Subotice donosi Odluku o stjecanju prava na privremeno korištenje javne površine.

XI. Odluka o stjecanju prava na privremeno korištenje javne površine dostavlja se svim sudionicima u postupku javnog nadmetanja kao i Javnom poduzeću, s poukom na pravo podnošenja prigovora gradonačelniku Grada Subotice u roku od 3 dana od dana prijema odluke.

Po podnijetom prigovoru, gradonačelnik odlučuje u roku od 8 dana.

XII. Sudionik u javnom nadmetanju, čija je ponuda prihvaćena, dužan je da u roku 8 dana od dana prijema odluke o stjecanju prava na privremeno korištenje javne površine podnese zahtjev za izdavanje odobrenja za postavljanje sredstva za oglašavanje. Ukoliko sudionik koji je na javnom nadmetanju ponudio najveći iznos naknade za postavljanje sredstva za oglašavanje ne podnese zahtjev za izdavanje odobrenja u predviđenom roku, smatrat će se da je odustao od ponude i gubi pravo na povrat iznosa jamstva. U slučaju iz stavka 2. ovog članka Komisija poziva sudionika koji je ponudio sljedeći najveći iznos, da u roku od 8 dana podnese zahtjev za izdavanje odobrenja Javnom poduzeću.

XIII. Za javno nadmetanje zainteresirane pravne osobe i poduzetnici podnose pismene prijave na adresu Subotica, Trg slobode 1, putem Službe za opću upravu i zajedničke poslove Gradske uprave Subotica, u uslužnom centru, na prizemlju Gradske kuće, šalteri broj 10, 11 i 12 ili poštom – od 24. 5. 2019. godine do 3. 6. 2019. godine. Prijava koja je podnijeta poslije oglašenog roka i koja nije kompletna neće se uzeti u obzir.

Tjedan u Srijemu

Mijenjaju li se vremena?

Srijemski Hrvati nerado govore o svojim problemima, u što sam se često uvjerila obilazeći mjesta u Srijemu pokušavajući napisati priču o njima. Nailazila sam na tek ponekog sugovornika koji je htio pričati o sebi, o onome što je bilo i o svom sadašnjem životu. Njihovu šutnju opravdavala sam još uvijek prisutnim strahom nakon ratnih devedesetih godina, kada je veliki broj hrvatskih obitelji napustio svoje domove u Srijemu i potražio utočište u matičnoj domovini. Ostao je manji broj Hrvata, onih koji su unatoč svemu ostali živjeti u Srijemu. Gledajući njihova ozarena lica na manifestaciji *Srijemci Srijemu*, koja je proteklog vikenda održana u Srijemskoj Mitrovici, učinilo mi se da je tog straha sada manje. Srijemci su napunili dvoranu Gradskog kazališta *Dobrica Milutinović* i gromoglasnim pljeskom nagradili nastup svakog od izvođača. Ponosni na svoj Srijem. Kroz pjesmu i ples, hrvatske kulturne udruge iz Srijema i Bačke predstavile su im sve ono što su proteklih godinu dana radile. Rekla bih da su Srijemci danas ohrabreniji i smjeliji nego ikada prije. U njihovim očima vidio se ponos na svoje običaje, kulturu, tradiciju. Ohrabreniji su bili i članovi HKPD-a *Stjepan Radić*, hrvatske srijemske udruge koja se prvi put predstavila na ovoj manifestaciji. Kažu da su im mladi dali snagu. Mladi Slankamenčani su bili inicijatori nastavka rada ove udruge, koja je i pored izuzetnih uvjeta (svojih prostorija, glazbala, nošnji i knjižnice), imala dužu stanku u svom radu. Predstavili su se skečom koji govori o običajima *betlemaša*, specifičnih samo za njihovo mjesto. A da su ohrabreniji potvrdili su nam i oni sami, nagovještavajući da će možda već za dvije godine ova kulturna manifestacija biti održana u njihovom mjestu. Riječi podrške uputili su Srijemcima i predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**, veleposlanik Republike Hrvatske **Gordan Bakota** i gradonačelnik Srijemske Mitrovice **Vladimir Sanader**, koji je Srijemcima poručio da će Srijemska Mitrovica učiniti sve da ovdašnji stanovnici još složnije i sretnije žive. Ono što je bilo srijemski Hrvati ne mogu zaboraviti. No, ono što je očito danas jest da se oni nadaju sretnijoj budućnosti sa svojim sunarodnjacima, ali i da s puno ljubavi čuvaju svoju kulturu i nacionalni identitet. U to su nas i uvjerili.

S. D.

Prijava se predaje u zatvorenoj omotnici s vidljivom naznakom: »PRIJAVA ZA NATJEČAJ RADI STJECANJA PRAVA NA PRIVREMENO KORIŠTENJE JAVNE POVRŠINE PUTEM JAVNOG NADMETANJA (postavljanje oglasnih panoa (bilborda)) – NE OTVARATI« i treba sadržati i točne podatke o lokaciji bilborda za koju se ista podnosi.

Prijava također treba da sadrži i:

sve podatke o podnosiocu prijave (poslovno ime, odnosno naziv pravne osobe, njegovo sjedište, matični broj, PIB i ime ovlaštene osobe, odnosno točan naziv radnje, ime i prezime imaoaca radnje i njegov matični broj i točnu adresu stanovanja) – dokazuje se rješenjem o upisu u registar nadležnog tijela, uređnu punomoć za osobu koja će zastupati pravnu osobu ili poduzetnika na javnom nadmetanju, podatke o vrsti objekta, sve podatke o mjestu postavljanja objekta za koji se prijava podnosi, izjavu da će u roku od 8 dana od dana prijema odluke o stjecanju prava na privremeno korištenje javne površine nadležnom tijelu (Javnom poduzeću) podnijeti zahtjev za izdavanje odobrenja za postavljanje sredstva za oglašavanje, dokaz o uplati natječajem predviđenog iznosa jamstva (originalna uplatnica ili ovjeren izvod iz banke).

XIV. Javno nadmetanje se provodi po sljedećem postupku:

1. Predsjednik ili ovlašteni član Komisije objavljuje početni iznos i poziva sudionike da daju svoje ponude iznosa uvećane za najmanje 5% od početnog iznosa.
2. Sudionici se javljaju za davanje ponude podizanjem ruke.
3. Predsjednik ili ovlašteni član Komisije pokretom ruke dozvoljava sudioniku koji se najranije javio da da svoju ponudu.
4. Sudionik javnog nadmetanja dužan je javno i glasno kazati u ime kojeg ponuđača koji iznos nudi.
5. Predsjednik ili ovlašteni član Komisije pita tri puta daje li netko više od najvećeg prethodno ponuđenog iznosa i konstatira poslije trećeg poziva koji je najveći iznos ponuđen i ime ponuđača.

Predsjednik ili ovlašteni član Komisije konstatira da najpovoljnija ponuda jest ona koja je dana na najveći novčani iznos naknade za stjecanje prava na privremeno korištenje javne površine u odnosu na početni iznos naknade.

Izlicitirani iznos predstavlja dnevnu naknadu po m² ukupne površine svih strana za oglašavanje za cijelo razdoblje korištenja koje se plaća u mjesečnim iznosima.

Sudioniku u postupku javnog nadmetanja koji da najpovoljniju ponudu iznos jamstva će se uračunati prilikom utvrđivanja naknade, a sudionicima koji ne uspiju sa svojim ponudama uplaćeni iznos jamstva će se vratiti.

Svaki sudionik javnog nadmetanja ima pravo, tijekom rada Komisije, davati primjedbe na rad Komisije, na tijek i sadržinu zapisnika i iste se unose u zapisnik o javnom nadmetanju.

Zapisnik o radu Komisije potpisuju svi sudionici javnog nadmetanja, zapisničar i svi članovi Komisije.

Sudionik koji je ponudio najveći iznos potpisuje izjavu da je ponudio najveći iznos, s naznakom visine iznosa koja čini sastavni dio zapisnika.

Postupak javnog nadmetanja će se u svemu ostalom provesti prema odredbama članka 24., 25. i 26. Odluke o oglašavanju na teritoriju Grada Subotice.

Javno nadmetanje (dražba) bit će održano 12. 6. 2019. godine, s početkom u 12 sati, u Plavoj sali Gradske kuće, Subotica, Trg slobode broj 1.

Kompletan tekst Oglasa bit će objavljen na oglasnoj ploči Grada Subotica, Trg slobode br. 1, na II. katu u razdoblju od 24. 5. 2019. godine do 3. 6. 2019. godine, u *Službenom listu Grada Subotice*, na internetu na web adresi www.subotica.rs, a tekst Oglasa u listu *Magyar Szó*, *Subotičke novine* i *Hrvatska riječ*.

Sve informacije u vezi s oglasom mogu se dobiti u Službi za imovinsko-pravne poslove, stambena pitanja i građevinsko zemljište, II. kat, ured broj 213-1 ili na tel: 024/626-806, svakog radnog dana od 08 do 12 sati.

Sastavni dio ovog Oglasa je popis lokacija predviđenih za postavljanje bilborda na teritoriju Grada Subotice i prigradskih naselja.

Gradonačelnik
Bogdan Laban v. r.

Manifestacijski turizam (8.)

Flora i fauna, kulturno naslijeđe i etnografsko bogatstvo

Raznovrsno etnografsko bogatstvo u turističkoj ponudi ima svoje mjesto kao etnografska turistička vrijednost, a čine je svi aspekti kulture i tradicije življenja predstavljene kroz podrijetlo stanovništva, socijalnu, duhovnu i materijalnu kulturu i umjetnost

Bogatstvo flore i faune je značajna turistička vrijednost. Posjeduje reprezentativnu mogućnost u predstavljanju neke turističke regije. Zbog toga imaju prepoznatljivu ulogu u manifestacijskom turizmu.

Povezanost flore i manifestacijskog turizma prije svega ovisi od razvoja poljoprivrede i očuvanja autohtonog biljnog ekosustava. U predjelima s razvijenom poljoprivredom, izražena je i tradicija u načinu privređivanja u ovoj grani ljudske djelatnosti. Periodi značajnih poljoprivrednih radova od davnina su od presudnog značaja za egzistenciju. Da bi se istakla njihova vrijednost i značaj, od najranijih dana održavane su posebne ritualne svečanosti bazirane na tradiciji, folkloru i religiji prostora življenja. Iz takvih rituala nastale su današnje manifestacije zabavnog, etnografskog, vjerskog i privrednog karaktera. Ovisno koje su poljoprivredne kulture i proizvodi najzastupljeniji na dotičnom prostoru/mjestu/regiji, organiziraju se priredbe – manifestacije posvećene žitu, voću, povrću, vinu i vinovoj lozi, hortikulturi itd.

Turistička vrijednost manifestacija zasnovanih na flori ogleda se i preko higijensko-rekreativne i estetsko-dekorativne funkcije. Higijensko-rekreativna funkcija flore utoliko je veća što je tangirajuće područje gušće naseljeno i jače urbanizirano, estetsko-dekorativna uloga flore ogleda se u davanju svojstva estetskih i pejzažnih motiva, a turistička vrijednost razmjerna je njihovom bogatstvu i harmoniji.

Raznovrsnost i bogatstvo faune, naročito autohtone, omogućavaju razvoj lovnog i ribolovnog turizma. Također, tradicional-

ni običaji i suvremena dostignuća u uzgoju domaćih životinja mogu poslužiti za organiziranje brojnih etnografskih, zabavnih, privrednih, vjerskih i znanstvenih manifestacija. Posebno su zanimljive one manifestacije koje su posvećene određenim prerađevinama – prehrambenim proizvodima od domaćih životinja (kobasicijade, slaninijade, kulenijade i slične manifestacije).

Po pitanju značaja faune za turističku vrijednost izdvajaju se sportsko-rekreativna i privredno-zabavna funkcija. Kao i po pitanju flore, što je dotični promatrani prostor/mjesto/regija gušće naseljena i jače urbanizirana, tim više dolaze do izražaja njena rekreativna svojstva. Privredno-zabavna funkcija se ogleda u prezentaciji suvremenih dostignuća u uzgoju domaćih životinja, a ovakve manifestacije mogu imati (a po pravilu i imaju!) i razne zabavne sadržaje. Navedene funkcije često se međusobno prepliću i nisu čvrsto definirane i uokvirene.

Značajan utjecaj na turističku vrijednost flore i faune imaju klima i životno stanište. Flora i fauna imaju višestruki značaj za život ljudi, ne samo kao dio prehrane, već i za privrednu djelatnost, a osim zadovoljavanja sportsko-rekreativnih potreba ne treba zanemariti ni socijalni moment – prestiž – a kao takve značajne su za turistička kretanja (primjera radi, sudjelovanje u takvoj turističkoj ponudi kao što su lov, foto safari ili promatranje ptica često je stvar prestiža, prim. a.).

Estetsko-dekorativna funkcija posebno je izražena prilikom organiziranja zabavnih manifestacija ili kao prateći element ostalih funkcija.

Privredno-zabavnom funkcijom prezentira se način privređivanja i dostignuća putem različitih sajмова i izložbi koji u sebi mogu sadržati i razne prateće zabavne programe.

Iz socijalnih potreba za natjecanjem i prestižom organiziraju se sportsko-rekreativne manifestacije čime se zadovoljava sportsko-rekreativna funkcija. Tako se održavaju manifestacije koje imaju i natjecateljski karakter kao što su konjičke utrke, izložbe pasa, ptica i sitnih životinja i slično. S druge strane, organizira se i natjecanja za najbolje uređeno dvorište, okućnicu i životni prostor.

Na kraju, treba naglasiti da sve izraženija potreba za očuvanjem čovjekovog okoliša (a u okviru higijensko-rekreativne funkcije), stvara potrebu za organiziranjem manifestacija ekoloških i edukativnih sadržaja, koje po svojim obilježjima imaju znanstveno-stručni, privredni ili zabavni karakter.

Kulturno naslijeđe i turizam

Antropogene turističke vrijednosti stvorene su djelovanjem ljudi, a predstavljene su motivima koji zadovoljavaju tzv. kulturnu potrebu kretanja u cilju upoznavanja kulturnog naslijeđa. Ovisno o fizičkim, umjetničkim, kulturnim i povijesnim svojstvima kao i mogućnostima njihove prezentacije, dobra kulturnog naslijeđa po UNESCO-u mogu se podijeliti u sljedeće grupe:

- arheološka nalazišta i zbirke (razdoblje od paleolita do ranog srednjeg vijeka),
- djela sa spomeničkim i umjetničkim svojstvima,
- prostorne kulturno-povijesne cjeline,
- znamenita mjesta i spomen-obilježja,
- folklorno naslijeđe,
- vjerovanja,
- jezici,
- manifestacijske vrijednosti,
- ustanove kulture sa svojim aktivnostima,
- kulturni pejzaži,
- tradicionalna medicina,
- podvodno kulturno naslijeđe,
- dokumentacijsko i digitalno naslijeđe,
- glazba i pjesme,
- literatura.

Svih navedenih petnaest grupa moguće je, a i koriste se i primjenjuju u manjoj ili većoj mjeri u manifestacijskom turizmu,

ovisno od lokacije održavanja i programske koncepcije.

Posebnu vrijednost (ne samo turističku! prim. a.) predstavlja heterogena nacionalna struktura, koja bitno utječe na rasprostranjenost različitih vjeroispovijesti, historijskog, kulturnog i etnografskog naslijeđa i njihovu međusobnu povezanost i interakciju. Ova činjenica obilato se koristi i primjenjuje u manifestacijskom turizmu!

Etnografsko bogatstvo

Raznovrsno etnografsko bogatstvo u turističkoj ponudi ima svoje mjesto kao etnografska turistička vrijednost, a čine je svi aspekti kulture i tradicije življenja predstavljene kroz podrijetlo stanovništva, socijalnu, duhovnu i materijalnu kulturu i umjetnost. Uslijed sve intenzivnijeg i ubrzanijeg tempa načina življenja, značaj etnologije i folkloru sve je veći. To se odnosi i na pojedinca i na društvo u cjelini. Zbog toga se sve više javlja želja za obogaćivanjem svakodnevne prožimanjem, a također i prezentiranjem nečega jedinstvenog, karakterističnog, tradicionalnog, prepoznatljivog, autentičnog – prvenstveno unošenjem elemenata vlastitog folkloru i etnografskog naslijeđa.

Posebno etnografsko bogatstvo čine stari predmeti od raznih materijala izrade. Po pravilu, oni su dio etnoloških i etnografskih zbirki muzeja, zavičajnih kuća i sličnih postavki. Važno je napomenuti da se privredni objekti nastali u različitim povijesnim razdobljima, koji služe kao lokacija održavanja umjetničkih ili etnografskih manifestacija, također mogu svrstati u etnografsko bogatstvo (npr. vjetrenjače, očuvani salaši, mlinovi, suhače i sl.).

Posebno mjesto među etnografskim vrijednostima zauzimaju oblici izražavanja izvornim jezikom, literaturom i muzikom. Oni su motiv za okupljanja, nastala spontano, uz sudjelovanje brojne populacije (ponekad i većine, prim. a.) mjesta održavanja, odnosno njene okoline. Najčešće se ovakve manifestacije održavaju nakon završetka nekog važnog posla u poljoprivredi ili povodom vjerskih praznika i obreda, a predstavljaju i motiv turističkih dolazaka. Također predstavljaju povod za organiziranje znanstvenih i stručnih skupova koji doprinose boljoj prezentaciji tradicija domicilnog stanovništva široj javnosti i kao takvi imaju veliki potencijal u turističkoj ponudi.

Bitnu, danas u turizmu često korištenu etnografsku vrijednost, predstavlja i kulinarstvo. Gastronomsko naslijeđe s tradicionalnim folklornim naslijeđem potencijalna je turistička vrijednost (naročito za ruralne sredine, prim. a.), pogotovo za organiziranje manifestacija gospodarskog i zabavnog karaktera i sadržaja, kako u etnički kompaktnim tako i u multietničkim sredinama (što je sredina etnički raznovrsnija, veća je i atraktivnost ponuđenog! prim. a.).

Međutim, pri organiziranju manifestacija s naglaskom na etnografskim vrijednostima u programu i ponudi treba biti vrlo oprezan. Naime, često se dešava da zbog nestručnosti i volontarizma manifestacija poprimi neželjene pravce – pretvori se u svoju suprotnost, odnosno u kič! Za kvalitetnu etnografsku turističku manifestaciju presudna je autentičnost! Zato nije na odmet konzultirati stručnjake iz područja etnologije i etnografije.

Atila Dunderski
dipl. turizmolog

Uspjeh HKD-a Šid

ŠID – Na općinskoj smotri folklornog stvaralaštva koja je održana prošloga tjedna u Šidu, HKD Šid se plasiralo na viši rang natjecanja. Članovi folklorne skupine ove udruge izveli su koreografiju *Žetva*, umjetničkog voditelja **Igora Majačića** iz Hrvatske. Od selektorice **Dajane Kostić** dobili su sve pozitivne ocjene za izvedbu ove koreografije, koju će predstaviti i na Zonskoj smotri folklornog stvaralaštva, koja će biti održana 1. lipnja u Pećincima.

S. D.

Zbornik radova o Tomi Verešu predstavljen u Osijeku

OSIJEK – Zbornik radova *Misaona popudbina Tome Vereša* predstavljen je u utorak u Pastoralnom centru pri Vikarijatu Osijek. O zborniku su govorili izv. prof. dr. sc. **Stjepan Radić**, izv. prof. dr. sc. **Krešimir Šimić**, doc. dr. sc. **Boško Pešić** i urednik zbornika **Tomislav Žigmanov**.

Predstavljanjem je moderirao doc. dr. sc. **Krešimir Bušić**. Predstavljanje su organizirali Udruga katoličkih intelektualaca, Institut za novu evangelizaciju *Sv. Ivan Pavao II.*, ogranak Matice hrvatske u Osijeku te Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata. U zborniku su objavljeni radovi sa znanstvenog skupa koji je održan 2012. u Subotici, rodnom gradu dominikanca **Tome Vereša**, a u povodu 10 godina od smrti toga vrsnog filozofskog i teološkog pisca.

Premijera predstave Skupština na čoši

SUBOTICA – Nova predstava Dramske sekcije HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice pod nazivom *Skupština na čoši* bit će premijerno izvedena pred domaćom, subotičkom publikom. Predstava će biti igrana pretpremijerno večeras (petak, 24. svibnja) u svečanoj dvorani *Bunjevačkog kola*, s početkom u 19 sati. Ulaznice se mogu kupiti u HKC-u od 8 do 10 sati i od 13 do 17 sati, ili na ulazu u dvoranu pred početak predstave. Cijena ulaznice je 250 dinara, a prihod od prodaje bit će doniran za humanitarnu akciju *Dan za Danijelin san* kojom se nastoji pomoći slijepoj Subotičanki **Danijeli Pejić**.

Premijera predstave bit će održana u nedjelju, 26. svibnja, na sceni *Jadran* Narodnog kazališta u Subotici. Početak je u 19.30 sati, a ulaznice se mogu kupiti na blagajni kazališta u pretprodaji ili prije početka predstave.

Autor teksta i redatelj je **Marjan Kiš**, a predstava je najavljena kao »bunjevačka komedija sa srićnim krajom (kako kome)«. U predstavi igraju: **Nikola Brčić Kostić**, **Lazo Jaramazović**, **Ana Ivković**, **Nataša Vojnić Tunić**, **Natalija Kovačević**, **Julijana Lajić**, **Ana Stanković**, **Ana Kesegi** i **Dajana Kiš**.

Produkciju predstave pomogli su Grad Subotica, Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Republici Srbiji, Osječko-baranjska županija i Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice.

Lira naiva 2019. u Surčinu

SURČIN – Hrvatska čitaonica i Bunjevačko-šokačka knjižnica *Ivan Kujundžić* pri Katoličkom društvu *Ivan Antunović* Subotica priređuju sedamnaesti po redu Pokrajinski susret hrvatskih pučkih pjesnika pod nazivom *Lira naiva 2019.* u Surčinu, a domaćin je tamošnja Hrvatska čitaonica *Fischer*.

Susret će biti održan sutra (subota, 25. svibnja) u vjeronaučnoj dvorani mjesne župe Presvetog Trojstva, s početkom u 11 sati. Na Velikoj pjesničkoj večeri, s početkom u 17 sati, predstaviti će se autori iz Srbije i Hrvatske, a bit će predstavljena i knjiga izabranih stihova *Lipi snovi – Lira naiva 2019.*, za koju je izbor sačinila profesorica književnosti **Klara Dulić**.

Izložba u čast Ivana Hajtla

NOVI SAD – Srpsko narodno pozorište, potomci čuvenoga glumca i tvrtka *Color Media Group* organiziraju uličnu izložbu plakata iz bogate povijesti SNP-a, kao i fotografija koje tematiziraju karijeru glumca **Ivana Hajtla**. Izložba pod nazivom *Jedna kuća – dvije kazališne priče: Ivan Hajtl i tiskara Talija* bit će otvorena 31. svibnja u centru Novog Sada, u Zmaj Jovinoj ulici, u prolazu Ivana Hajtla, te u Ulici Laze Telečkog, u *Lazinom salašu* (nekadašnjem prostoru tiskare *Talija*). Hajtl povezuje sve ove prostore. Kazališna tiskara *Talija* nalazila se do prije 15 godina u prostoru u kojem je danas *Lazin salaš* u Ulici Laze Telečkog br. 5. Prije no što je pripala SNP-u, poslije II. svjetskoga rata, kuća u Zmaj Jovinoj 7, sa zadnjim dijelom u L. Telečkog 5 pripadala je trgovačkoj porodici **Milutinović**, a od 1958. do 1984. u glavnom stanu u Z. Jovinoj živio je Hajtl. Prolaz preko puta njegove negdašnje kuće dobio je 2017. ime po čuvenome glumcu. Ivan Hajtl (Osijek, 1918. – Novi Sad, 2005.), glumac hrvatskoga podrijetla, gotovo cjelokupnu je svoju karijeru ostvario u Vojvodini, ispočetka u somborskom Narodnom pozorištu (1948. – 1958.), a do umirovljenja u Srpskom narodnom pozorištu u Novom Sadu. Najuspješniji je bio u komedijama, tumačeći likove iz pučke svakodnevice. Čuvenom ulogom **Mirka Bezara**, dobroćudnoga Lale u komediji *Selo Sakule*, a u *Banatu* osvojio je gledateljstvo, a i nagradu Sterijinog pozorja. Ovaj karakter vjerovatno je definirao njegovu potonju veliku popularnost. Epizodne uloge odigrao je u više televizijskih serija i desetak filmova, a za svoje uloge dobio je više priznanja.

M. T.

U Srijemskoj Mitrovici održana ovogodišnja manifestacija *Srijemci Srijemu*

Potvrda zajedništva srijemskih Hrvata

»Bilo bi dobro da ovu današnju energiju iskoristimo i da na taj način i Hrvatski dom u Srijemskoj Mitrovici bude vraćen i da spomen dom bana Jelačića zablista; da imamo više djece u obrazovanju, da više čitamo Hrvatsku riječ, da udruge kulture imaju svoje prostore i da HNV ima više područnih ureda, više mjesta koja bi bila naše stjecište i gdje bismo se mogli okupljati«, poručila je Jasna Vojnić

Zajednička manifestacija hrvatskih kulturnih udruga s teritorija Srijema *Srijemci Srijemu* održana je 18. svibnja u Gradskom kazalištu *Dobrica Milutinović* u Srijemskoj Mitrovici, gradu gdje je prije šest godina prvi put ova manifestacija i održana. Hrvatsko nacionalno vijeće i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata 2013. godine pokrenuli su ideju o organiziranju

centralne manifestacije hrvatskih srijemskih udruga s ciljem njihovog povezivanja i prezentiranja kulturne baštine. Tijekom proteklih godina mijenjali su se domaćini, manifestacija je postala sve popularnija, a u organizacijskom smislu i po sadržaju programa sve kvalitetnija, što su i ove godine potvrdili domaćini i sudionici programi, ali i brojni gledatelji te večeri.

HKC Srijem – Hrvatski dom iz Srijemske Mitrovice

Šarolik i bogat program

Na sceni Gradskog kazališta u Srijemskoj Mitrovici predstavljen je šarolik i bogat program hrvatskih udruga. Osim domaćina, HKC-a *Srijem – Hrvatski dom* iz Srijemske Mitrovice, svojim programom su se predstavili HKD *Šid* iz Šida, HKPD *Matija Gubec* iz Rume, HKPD *Tomislav* iz Golubinaca, HKPD *Stjepan Radić* iz Novog Slankamena, HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina, Zajednica Hrvata *Ilija Okrugić*, Društvo hrvatske mladeži Zemuna, Hrvatska čitaonica *Fischer* iz Surčina, kao i gostujuća udruga *Đurđin* iz Đurđina. Kroz ples, pjesmu, igrokaze, recitacije i prikaze običaja Hrvati iz Srijema su još jednom pokazali svoju spremnost da očituju zajedništvo, ali i s koliko ljubavi njeguju svoje kulturno bogatstvo. Manifestaciju je otvorio organizator, predsjednik HKC-a *Srijem – Hrvatski dom* **Krunoslav Đaković**.

»Jako je važno da se međusobno viđamo, družimo, da gajimo svoju kulturu i identitet u Srijemu. Srijem je jedno specifično područje i uvijek je kroz povijest bio poseban. Oduvijek smo na

bi dobro da ovu današnju energiju iskoristimo i da na taj način i Hrvatski dom u Srijemskoj Mitrovici bude vraćen i da spomen bana Jelačića zablista; da imamo više djece u obrazovanju, da više čitamo *Hrvatsku riječ*, da udruge kulture imaju svoje prostore i da HNV ima više područnih ureda, više mjesta koja bi bila naše stjecište i gdje bismo se mogli okupljati. Bilo bi dobro i da uskoro ne nazočimo samo na manifestaciji *Srijemci Srijemu* nego da se okupimo zajedno i vratimo ono što će i nama svima i po nas biti puno dragocjenije. A to je Srijem Srijemcima.«

Put okrenut ka budućnosti

Skupu se obratio i veleposlanik Republike Hrvatske u Beogradu **Gordan Bakota**, pružajući riječi podrške i pohvale organiziranju manifestacije:

»Ovom prilikom bih htio izraziti zadovoljstvo upravo s nečim što su smjernice u radu hrvatske zajednice u Srbiji, a to je spoj brige za tradicijom i za baštinom i pogled prema budućnosti.

Hrvatska čitaonica *Fischer* iz Surčina

HKPD *Stjepan Radić* iz Novog Slankamena

neki način, živjeli malo odvojeno i nešto drugačijim stilom života od Hrvata na sjeveru, u Subotici. Broj hrvatske zajednice na ovim prostorima se znatno smanjio devedesetih godina. Unatoč tome, mi i dalje aktivno radimo na očuvanju naše tradicije i kulture. A ovakve manifestacije su prilika da se zajedno družimo, hrabrimo i da gajimo svoj hrvatski identitet.«

Srijem Srijemcima

Riječi ohrabrenja i podrške srijemskim Hrvatima uputila je predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**:

»Srijemci Srijemu su do sada ostavili mnogo toga: knjige, pjesme, nošnje, mladost, živote, neizbrisive tragove u povijesti. Mnogi su i sebe cijelog dali. Srijemci Srijemu još uvijek sebe daju. I pored svih okolnosti, u mnogima postoji čvrsta želja i vjera da vrijedi ovo što radimo. Šestu godinu zaredom okupljamo se na ovoj manifestaciji kako bismo osjetili snagu zajedništva. Kako bismo jedni druge potaknuli i kako bismo obogatili sve druge s kojima živimo. Srijemci Srijemu još puno toga imaju dati. Bilo

Proteklih dana u mjestima gdje žive Hrvati u Srbiji održane su vrlo važne konferencije i sastanci posvećeni budućnosti hrvatske zajednice. *Srijemci Srijemu* u Srijemskoj Mitrovici je važan sastanak vezan za očuvanje tradicije ovoga kraja. Mislim da je to pokazatelj kojim putem trebamo ići naprijed, povezivati tradiciju, okrenuti prema budućnosti. U tom smislu, želim pohvaliti HNV i sve one koji sudjeluju u projektima i koji nastoje povezivati važna dva čimbenika, prošlost i budućnost. Povezuje se tradicija i kultura upravo u namjeri da vidimo kako ići naprijed u ovakvim okolnostima u kojima se Europa, a potom Hrvatska, Srbija i kompletna regija danas nalaze. Mislim da je jako bitno za Hrvate u Srbiji da krenu u tom smjeru da povezuju prošlost, sadašnjost i budućnost. Postoji dobra suradnja Hrvatske i Srbije i između Srijemske Mitrovice i hrvatske zajednice na ovim prostorima. Lijepo je čuti da postoji dobra volja da se domovi vrate u ruke hrvatske zajednice i da krenemo zajedno u jednom vrlo bitnom europskom kontekstu da Hrvati na ovim prostorima opstanu i zaštite tradiciju, a da budu okrenuti i prema naprijed u zaštiti svojih prava u jednom vrlo važnom europskom kontekstu.«

On je tom prilikom pozvao sve hrvatske državljane da glasuju 26. svibnja u Beogradu ili Subotici na izborima za Europski parlament i da na taj način sudjeluju u njegovom kreiranju.

Partner u unaprjeđenju odnosa

Pozdravljajući skup, gradonačelnik Srijemske Mitrovice **Vladimir Sanader** istaknuo je značaj zajedništva na prostorima Srijema.

»Zajedništvo treba da se prenese na sve pore života. Grad Srijemska Mitrovica, ja kao gradonačelnik i resorna uprava koja se bavi kulturnim aktivnostima na području grada svakako ćemo pomagati, kao što smo i do sada pomagali, sva manjinska udruženja i sva kulturno-umjetnička društva na području naše općine. Želimo da svaka nacionalna manjina ima više prava nego što ima većina, iz razloga što mislimo da treba da se zaštiti kulturni i nacionalni identitet. Grad Srijemska Mitrovica bit će partner predsjedniku Srbije i predsjednici Hrvatske u realiziranju onoga

Stalni gosti Srijemaca tijekom proteklih šest godina postali su Hrvati iz Bačke, a ove godine je to bilo HKPD *Đurđin*, koje se predstavilo bunjevačkim igrama.

»Čast nam je prisustvovati jednoj ovako značajnoj manifestaciji koja je priznata kao jedna od manifestacija od velikog značaja za Hrvate u Srbiji. Prvi put smo ovdje i drago nam je što smo gosti ove manifestacije, jer smatramo da je značajno da kulturne udruge iz cijele Vojvodine surađuju jedna s drugom«, navodi predsjednica udruge **Marica Stantić**.

Prvi put na manifestaciji

Osvježenje večeri bio je nastup HKPD-a *Stjepan Radić* iz Novog Slankamena. Prikazom običaja iz svog mjesta Betlemaša, oni su se prvi puta predstavili na ovoj manifestaciji.

»Drago nam je što smo sudionici na ovoj manifestaciji. Nadam se da ćemo od sada redovno sudjelovati. Došle su nove snage i u tom smislu smo se i ohrabрили kada smo vidjeli da ima novih

Zbor Odjek Zajednice Hrvata *Ilija Okrugić* iz Zemuna

Uzvanici i gosti manifestacije

što je dogovoreno i nikada nećemo biti prepreka da se stvari poboljšaju i da krenu nabolje. Dapače, dat ćemo još veći doprinos da još ljepše i složnije živimo«, kazao je Sanader.

Riječ sudionika

Hrvatska čitaonica *Fischer* iz Surčina ovoga puta predstavila se gledateljstvu prikazom običaja iz svog kraja, prosidbom mlade. Prema najavama, oni će iduće godine biti domaćini ove manifestacije.

»Zadovoljni smo što smo sudionici i što ćemo iduće godine biti domaćini ove manifestacije. Za nas će to biti posebno zadovoljstvo i radujemo se tome. Ova manifestacija je za nas od velikog značaja, prvenstveno što se na njoj okupljaju članovi svih deset udruga koje postoje u Srijemu. To je prilika za druženje i prikazivanje svega onoga što smo uspjeli uraditi za proteklih godinu dana, ali isto tako da široj javnosti pokažemo da smo zajednica Hrvata koja s ponosom njeguje svoje kulturno bogatstvo«, ističe predsjednica udruge **Katica Naglič**.

članova, spremnih da nastave njegovati našu tradiciju i kulturu. Ova manifestacija je važna, kako zbog naših članova tako i zbog ostalih ljudi koji žive ovdje u Vojvodini. Želja nam je da svi vide da smo mi za mir, slogu i jedinstvo i da smo oduvijek živjeli na ovim prostorima, slagali se i da tako treba biti i u budućnosti. Iduće godine ćemo predložiti da budemo domaćini ove manifestacije«, kaže tajnik udruge **Ivan Gregurić**.

Osim predstavnika HNV-a, kao glavnog pokrovitelja manifestacije, veleposlanika Republike Hrvatske u Beogradu sa suradnicima, ovom kulturnom događaju su prisustvovali **Katarina Čeliković** iz ZKVH-a, srijemski biskup mons. **Đuro Gašparović**, generalni vikar Srijemske biskupije mons. **Eduard Španović**, predstavnici Grada Srijemska Mitrovica, ravnatelj NIU *Hrvatska riječ* **Ivan Ušumović**, glavna i odgovorna urednica redakcije na hrvatskom jeziku RTV-a **Jelena Tumbas**, kao i brojni gosti iz više mjesta u Srijemu.

Fotogaleriju s manifestacije *Srijemci Srijemu* možete pogledati na facebook stranici *NIU Hrvatska riječ Subotica*.

S. D.

Predstavljajte u »NAJKULTURNIJOJ NOĆI«

Voljeli je vi ili ne, činjenica je kako je *Noć muzeja* najposjećenija jednodnevna kulturna manifestacija u većini mjesta u Srbiji. Njezinu popularnost prepoznaju već godinama unatrag i udruge, ustanove i pojedinci iz hrvatske manjinske zajednice (mahom u Subotici i Tavankutu), predstavljajući se u toj »najkulturnijoj noći«. Tako je bilo i ove godine, u subotu, 18. svibnja.

Zainteresiranost za nošnju

Najživlje je bilo u subotičkom HKC-u *Bunjevačko kolo* koji je u *Noći muzeja* posjetilo oko 350 posjetitelja. Uz već poznate programe kao što su mogućnost obilaska etno postava *Bunjevačke*

sobe, izložbe slika članova likovnog odjela Centra, te nastupa folkloraca, posebnost njihova ovogodišnjeg programa činila je izložba nošnje bunjevačkih Hrvatica naslovljena *Od ugačnjaka do midera*. Publika je mogla upoznati proces odijevanja nošnje od početka do kraja (od podsuknje do prsluka), a nesvakidašnja prezentacija podrazumijevala je viseće lutke za svaku od čak deset faza toga procesa. U HKC-u ističu kako je izložba izazvala veliko interesiranje posjetitelja.

Radovi od slame

Hrvatske udruge u Tavankutu – Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame i HKPD *Matija Gubec* – se također rado uključuju u *Noć muzeja*. Ove godine priredili su samostalnu izložbu slamarke **Jozefine Skenderović**, koja je izložila svoje slike, krune i perlice nastale u toj tehnici. Izložbu je otvorila dr. **Olga Kovačev-Ninkov**, muzejska savjetnica Gradskog muzeja Subotica.

HKC *Bunjevačko kolo*

Tavankut

»Jozefa Skenderović je prešla dug put u trajanju od četiri desetljeća bavljenja izradom predmeta od slame. Tijekom tog istrajnog vezivanja za tehniku i materijal svog voljenog zavičaja, ona je usvajala stare tehnike pletenja slame i invenciozno tražila nove metode spajanja starog, tradicionalnog, te novog – kako u tehnici, tako i u sadržaju. Dosegla je nivo izrade, kada s lakoćom bira svoj, prepoznatljiv iskaz. Njene slike su svojstveno jednostavne, često monumentalne, koriste mali broj motiva, kao i jednostavna rješenja kompozicije i obrade slame, s tendencijom da sve bude u službi značenja i 'zračenja' odabranog sadržaja«, istaknula je Olga Kovačev-Ninkov.

ZKVH

Uslijedio je folklorni program na Etno salašu *Balažević* gdje su, uz domaći *Gubec*, nastupili i gosti iz Međimurja – članovi KUD-a *Mihovljan* iz Mihovljana kod Čakovca.

Plakati i slike

U Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata posjetitelji su mogli pogledati izložbu pod naslovom *Što smo vam to napravili?* koja je upriličena u povodu desetogodišnjice rada te ustanove. U okviru izložbe su prikazana najuspješnija vizualna ostvarenja izdanja, nagrada, programa i kalendara čiji je autor profesor na

Croart

Akademiji umjetnosti u Novom Sadu **Darko Vuković**. Posjetitelji su također mogli pogledati i po sniženim cijenama kupiti publikacije u nakladi Zavoda.

Članovi Hrvatske likovne udruge *Croart* iz Subotice predstavili su se u *Noći muzeja* skupnom izložbom u *Woodstock Pubu* (Matije Gupca 4) u Subotici. Svoje radove predstavilo je petnaestak članova čiji su stilovi i tematsko-motivske preokupacije, baš kao i likovne tehnike, različiti. Iako spomenuti pub nije klasičan prostor za izlaganje likovnih djela, *croartovci* su zadovoljni svojim nastupom.

D. B. P. / I. D.

Izložba *Introspekcija* Melinde Šefčić u Subotici

Lica i naličja duše

Otvorena u *Noći muzeja*, u Galeriji dr. Vinko Perčić u Subotici do kraja svibnja može se pogledati izložba *Introspekcija* mlade hrvatske vizualne umjetnice podrijetlom iz Subotice, dr. art. **Melinde Šefčić**. Šefčić se predstavlja radovima nastalim u proteklih šest godina, odnosno nakon završetka studija na zagrebačkoj Akademiji likovnih umjetnosti. U pitanju su radovi različitih tehnika (crtež, print, video) i formata – odnosno maske, životinje totemskih značenja i bujna flora, u kojima se zrcale autoričina »lica i naličja duše« i njezin osobeni i sada već prepoznatljivi likovni stil. Za potrebe izložbe autorica je na zidu galerije naslikala i jedan mural, što je »medij« u kojem stvara posljednjih godina.

Šefčić je do sada samostalno izlagala u Hrvatskoj, Nizozemskoj i Poljskoj, a sudjelovala je i na velikom broju grupnih izložaba kako u Hrvatskoj tako i diljem svijeta. Sudjelovala je na brojnim umjetničkim festivalima i rezidencijalnim programima. Bavi se i pedagoškim radom u projektno terapijsko-umjetničkim aktivnostima s djecom i odraslima. Doktorirala je na temu rehumanizacije i reestetizacije bolničkoga

prostora na primjeru likovnih rješenja, a vodila je projekte u Požegi i Zagrebu koji su se bavili oslikavanjem zatvorskih odnosno bolničkih prostorija.

D. B. P.

Stoljetna zahvala naroda

Župa Presvetog Trojstva u Somboru ove godine obilježava 300. obljetnicu svoje obnove. Poslije povlačenja Turaka s ovih prostora župa je obnovljena 1718. godine, a matične knjige vode se od 1719. godine na latinskom jeziku. U povodu ove obljetnice priprema se monografija župe, a jedan od autora je župni vikar **Gábor Drobina**. Prikupljajući materijal za monografiju, istražujući župsku arhivu župni vikar našao je popis križeva, kipova, zvonika i kapela.

Križevi

U razgovoru doznajemo da je u dokumentima župske arhive na popisu mnogo križeva, od kojih su pronađena 24, koji su podignuti u samom gradu, te na salašima Nenadić, Gradina, Bezdanski put. »Najstariji križ je s početka XIX. stoljeća i on je bio podignut u Gradini. Podignut je tijekom radova na iskapanju Velikog bačkog kanala. Radnici su tada masovno umirali, a što je točno bio razlog podizanja križa na tome mjestu nema pisanog dokumenta. Tijekom radova na čišćenju kanala on je zatrpan i sada nam je želja uz pomoć mještana Gradine taj križ izvaditi iz zemlje i obnoviti ga. Veliku pomoć do sada nam je dao

Šima Gertner koji je pomogao da u Gradini nađemo šest križeva. Križevi na Bezdanskom putu podizani su početkom XX. stoljeća i ima ih nekoliko, a jedan je podignut u blizini nekadašnje kalvarije«, kaže župni vikar.

Kalvarija je nekada bila na Bezdanskom putu na mjestu gdje je kasnije izgrađeno poduzeće koje se bavilo obradom drveta. Podignuta je 1764., a srušena 1925. godine. Na mjestu nekadašnje kalvarije 1927. godine podignut je kameni križ, ali je poslije Drugog svjetskog rata, kada je građeno poduzeće *Sloga*, križ sklonjen, te se sada nalazi u blizini crkve sv. Nikole Tavelića na Bezdanskom putu, a u blizini te crkve su još dva križa. U salašima Nenadić je jedan križ, zatim na početku Četalinskog puta, u Koćevima, još jedan je na cesti prema Gakovu, ali od njega je ostao

samo donji dio. Jedan križ je na izlasku iz Sombora na cesti koja vodi ka Lemešu i Subotici. Taj križ srušila je vojska *Crvene armije*, ali je on ponovno postavljen i taj križ nisu podigli vjernici već crkva. U samom gradu ima desetak križeva.

»Križ ispred kapele sv. Roka na Velikom katoličkom groblju nekada je bio nadgrobni spomenik, ali je 1960. godine prenesen ispred kapele. U križ na Malom katoličkom groblju grom je udario 1852. godine, pa je novi postavljen na istom mjestu. Zanimljivo je reći da su se križevi mogli podizati samo ukoliko je postojao fond za njihovo održavanje. Ukoliko nije bilo tog fonda, crkva nije davala blagoslov. Križevi su sakralni spomenici koji nas podsjećaju na obitelji koje su živjele na tom prostoru ili nas podsjećaju na neka povijesna događanja. Križevi nas opominju na teološku činjenicu da je Isus na križu spasio i otkupio ljudski rod«, kaže naš sugovornik.

Kipovi

Najljepši i najveći kip u Somboru bio je kip, ili kako se u Somboru zvao, spomenik Presvetog Trojstva. Podignut je 1774. godine, ali srušen je poslije Drugog svjetskog rata.

»Kip Svetog Florijana spominje se početkom XVIII. stoljeća. Više puta je obnavljan i više puta je mijenjao izgled. Sadašnji izgled je s početka XX. stoljeća. U Gospinom sokaču je kip Gospe i on se spominje u zabilježkama u XVIII. stoljeću. Oko tog kipa zasađen je divlji kesten, kao što je to i oko križa na Četalinskom putu. Početni kesteni oko križa i pretpostavka je da je to bilo između dva rata«, kaže Drobina.

Njegova želja je da se uradi mapa križeva župe Presvetog Trojstva, zatim umjetnički prikaz glavnih dijelova križa, s posebnim naglaskom na donji dio

prema kome se može odrediti razdoblje u kome je križ postavljen. Prvi korak trebala bi biti suradnja s mještanima Gradine na obnovi gradinskih križeva.

Z. V.

Križ na Malom katoličkom groblju

Kip svetog Florijana

Svećeničko ređenje vlč. Luke Poljaka

Polaganjem ruku subotičkog biskupa mons. dr. **Ivana Pénzesa** u subotu, 25. svibnja, u 11 sati, u subotičkoj katedrali za svećenika Subotičke biskupije bit će zaređen vlč. **Luka Poljak**. Svoju mladu misu mladomisnik će slaviti u rodnome Osijeku, u samostanskoj crkvi sv. Križa u osječkoj Tvrđi 15. lipnja.

Događanja na Bunariću

24. svibnja – Marija-pomoćnica kršćana, sveta misa je u 18 sati
31. svibnja – Pohod Blažene Djevice Marije, sveta misa je u 18 sati
1. lipnja – prva subota, sveta misa je u 9.30 sati

U susret blagdanima

30. svibnja – Užašašće Gospodinovo (Spasovo)
9. lipnja – Duhovi
10. lipnja – Marija Majka Crkve
16. lipnja – Presveto Trojstvo
20. lipnja – Tijelovo (Brašančevo) Ž. V.

Sveti Urban - Kirvaj u Radojevu (Klariji)

Kirvaj u Radojevu bit će održan u subotu, 25. svibnja, a raspored događanja je sljedeći:

12 sati - sveta misa u crkvi sv. Urbana (Ulica Ive Lole Ribara 35 – Orvatski sokak)

13.30 sati – posvećenje križa krajputaša koji se nalazi na početku Orvatskog sokaka

14 sati – folklorni koncert u Domu kulture u Radojevu u organizaciji MZ *Radojevo*, povodom dana sela

15 sati – ručak i proglašenje pobjednika natjecanja u kuhanju paprikaša

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Ljubav, mir i Duh Sveti

Isus je, prije nego je otišao k Ocu, najavio svojim učenicima Duha Branitelja koji će biti s njima (usp. Iv 14, 23-29). Iako im se tada Isusov govor učinio neobičnim i nerazumljivim, kada je Duh došao shvatili su što im je govorio. Potrebno je i da suvremeni vjernik razmišlja o Isusovim riječima, da ih pokuša razumjeti u svjetlu vremena u kojem živi te da više pozornosti u svojoj duhovnosti posveti Duhu Svetom.

Kršćansko ime

U ovonedjeljnom evanđelju Isus u jednu cjelinu povezuje ljubav, Duha Branitelja i mir. Naizgled potpuno različite teme u kršćanskom životu potpuno su isprepletane i međusobno neodvojive. Prvo kaže: »Ako me tko ljubi, čuvat će moju riječ pa će i Otac moj ljubiti njega i k njemu ćemo doći i kod njega se nastaniti. Tko mene ne ljubi, riječi mojih ne čuva« (Iv 14, 23-24). Dakle, ljubav prema Isusu pokazujemo tako što poznamo i slijedimo njegov nauk. Upravo takvim životom zaslužujemo zvati se kršćanima. U prvim vremenima u kršćansku zajednicu se ulazilo tek kada su ljudi bili dobro poučeni i prokušani, kada su dobro upoznali i u svakodnevicu živjeli po Isusovom nauku. Morali su se pokazati vjerni Isusovim riječima da bi primili krštenje. Vremenom se sve izmijenilo. Djeca se krste ubrzo nakon rođenja te odmah postaju članovi zajednice. Tako se zovu kršćanskim imenom iako često vrlo površno poznaju Isusov nauk, pa onda površno po njemu i žive. Mnogi se zovu kršćanima, jer to smatraju dijelom svoje tradicije, čak i nacionalnog identiteta, a ponekad nisu čak ni kršteni. Biti kršćanin nije samo ime, nego način života. To je onaj tko poznaje Isusovu riječ, po njoj živi i tako ljubi njega i ljubi Oca. To je onaj koji svaki svoj dan provodi s Kristom.

Primili smo Duha

Život po Isusovom nauku prepun je izazova i prepreka. Tako je bilo još od apostolskog vremena. Zato nas Isus nije ostavio same nego nam je poslao Duha Branitelja za kojega kaže: »poučavat će vas o svemu i doživati vam u pamet sve što vam ja rekoh« (Iv 14,26). Poznavati Isusov nauk mnogo je lakše nego po njemu i živjeti. Mnoge su dvojbene situacije, mnogo

protivština, mnoge okolnosti koje nas navode da postupamo drugačije od Kristovih riječi. Zato Duh Sveti dolazi među Isusove učenike, da ih snaži i poučava, da im pomogne da razluče dobro od lošeg i u svakoj situaciji znaju kako treba postupiti. Strah za prihvaćenost, položaj, a ponekad i vlastiti život mogu čovjeka navesti da odabere drugačije od onoga što nas Isus uči. Ali, vjernik koji se oslanja na Duha Svetog i dopušta da ga Duh vodi uvijek će odabrati ono što nas je Isus poučio. Zato su u prvim kršćanskim vremenima vjernici hrabro polagali svoje živote za Krista. Bili su mirni pred smrću, jer su znali da su ispravno odlučili, te se nisu odrekli Isusa pred opasnošću. Kroz njihove živote vidimo snažno djelovanje Duha Svetog. On je Duh Branitelj, ali nas ne brani od ovozemaljskih protivština nego nas brani od pogrešnih odluka i odbacivanja Krista zarad nekih svjetovnih ciljeva i postignuća. Protivština će uvijek biti, samo se one od vremena do vremena razlikuju, jer nas zlo želi pridobiti na svoju stranu. A kršćanin koji to uistinu jest, a ne samo na papiru i u riječima, može se osloniti na Duha Svetog i njegovo vodstvo da uvijek bude svjedok vjere, jer one koji ga ljube i čuvaju njegovu riječ Krist nikada ne ostavlja same.

Mir počinje od nas

Treće obećanje koje Isus daje ove nedjelje je mir: »Mir vam ostavljam, mir vam svoj dajem. Dajem vam ga, ali ne kao što svijet daje« (Iv 14, 27). Isusovo obećanje mira počiva na ljubavi prema njemu i njegovoj riječi, kao i na pouzdanju u Duha koji ostaje s nama. To nije samo unutarnji mir nego i mir među ljudima i narodima. Drugačiji je od mira koji svijet daje po načinu na koji se do njega dolazi. Moćnici žele biti nositelji mira i to žele postići silom i uglavnom tako da u tom mirnom stanju bude onako kako oni žele. Nositelji Isusovog mira koji počiva na ljubavi su njegovi učenici. Oni mir postižu tako što ljubeći Isusa i njegovu riječ ljube svakog čovjeka kojeg susreću na svome životnom putu te nastoje s njim biti u miru. Na takvim »sitnim« nastojanjima pojedina ca temelji se mir u cijelom svijetu. Ali problem je taj što mnogi odbacuju Isusa, smatraju sebe dovoljno velikima i važnima te, umjesto da su nositelji mira, postaju njegovi razaratelji. A onaj tko je pravi kršćanin donosi mir u svoje okruženje, jer ga, ljubeći Boga, nosi u svome srcu.

Studijski posjet Zagreb – Samobor

Vikend za pamćenje

Učenici hrvatskih odjela Politehničke i, prvi puta, Medicinske srednje škole iz Subotice, proteklog vikenda, od 17. do 19. svibnja, boravili su u Zagrebu i Samoboru. Studijski posjet koji je okupio oko 40 srednjoškolaca ostat će mnogima u lijepom sjećanju.

Učenici su skupa sa svojim profesorima posjetili Srednju strukovnu školu u Samoboru, gdje su ih dočekali učenici i ravnatelj škole **Davor Škiljan**, te su ih upoznali sa školom, a održana je i nogometna utakmica između učenika Srednje strukovne škole i učenika iz Politehničke škole iz Subotice. Za ljubitelje nogometa rezultat je bio 5:4 za domaćine.

Po dolasku u Zagreb imali su organiziran ručak na Bundeku, gdje ih je dočekala pomoćnica pročelnika za odgoj i obrazovanje Grada Zagreba **Katarina Milković**.

Tijekom ova tri dana, osim već spomenute strukovne škole, učenici Politehničke i Medicinske srednje škole iz Subotice obišli su uži dio Zagreba uz stručnog vodiča, Muzej iluzija, zagrebački ZOO vrt, gdje su također imali stručnog vodiča, koji se postarao da ih upozna s rijetkim životinjama. Posjetili su i nezaobilazni tr-

govački centar **Arena**, a ono što će svima zasigurno ostati u sjećanju jest koncert hrvatskog pjevača **Petra Graše**, koji je održan na Trgu bana Josipa Jelačića u Zagrebu.

Organizator ovoga posjeta je prof. **Sanjin Ivašić**, koji je učenike i vodio, skupa s kolegama iz obje škole. Po njegovim riječima ovaj posjet financijski su pomogli Grad Zagreb, koji je osigurao sve ulaznice i pokrio kompletan program. Zagrebačka županija je pokrila troškove smještaja, dok je Studentski centar na čelu s upraviteljem **Antom Mamićem** u subotu priredio ručak. Hrvatsko nacionalno vijeće je organiziralo prijevoz i financiralo zdravstveno osiguranje, te dio troškova za put, a dio su sufinancirali roditelji učenika.

Ž.V.

FOTO: Valentina Bačlija

Održano republičko natjecanje iz hrvatskog jezika

Najbolji među najboljima

Brojna školska natjecanja privode se kraju, kao i školska godina, te su održana i posljednja republička natjecanja. Protekli vikend bio je rezerviran i za republičko natjecanje iz hrvatskog jezika i jezične kulture, koje je održano 18. svibnja u OŠ **Vladimir Nazor** u Đurđinu.

Na ovaj nivo natjecanja plasirali su se najbolji učenici sedmog i osmog razreda koji pohađaju cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku. Svojim znanjem zaslužili su plasman na republičko natjecanje, a evo i postignutih rezultata.

Petar Pećerić i Margareta Uršal

Sedmi razred

I. mjesto – **Petar Pećerić**, OŠ **Matko Vuković**, Subotica (11,50 bodova), mentorica – **Mirjana Crnković**

II. mjesto – **Melisa Gadžur**, OŠ **Matija Gubec**, Tavankut (10,50 bodova), mentorica – **Morena Rendulić**

III. mjesto – **Marija Milodanović**, OŠ **Vladimir Nazor** (9,50 bodova), mentorica – **Tanja Dulić**

Osmi razred

I. mjesto – **Anamarija Kuntić**, OŠ **Matko Vuković**, Subotica (13,50 bodova), mentorica – **Mirjana Crnković**

II. mjesto – **Matea Rudinski**, OŠ *Matko Vuković*, Subotica (11,50 bodova), mentorica – Mirjana Crnković

III. mjesto – **Ivan Huska**, OŠ *Ivan Milutinović*, Subotica (10,00 bodova), mentorica – **Biljana Horvat**

Osim mentora i profesora hrvatskog jezika i književnosti, ovome natjecanju prisustvovala je i predsjednica Odbora za obrazovanje pri Hrvatskom nacionalnom vijeću **Margareta Uršal**, koja je učenicima uručila knjige na dar.

Mirjana Crnković, Anamarija Kuntić i Margareta Uršal

Za učenike osmih razreda sam plasman na republičko natjecanje donosi dodatne bodove kod upisa u srednju školu, a osobito neko od prva tri mjesta. Ovim povodom Margareta Uršal je pozvala natjecatelje, napose osmaše da prikupe sve do sada osvojene diplome i pohvalnice, kako bi stručno povjerenstvo moglo razmatrati tko bi mogao biti učenik ili učenica generacije hrvatskih odjela.

Učenik generacije školske 2018./19. godine bit će proglašen na svečanoj akademiji, te će dobiti nagradu *crvena kravata* koja je ustanovljena prije tri godine.

Svečana akademija u povodu praznika hrvatske zajednice u Srbiji, *Dan Ivana Antunovića*, bit će održana 13. lipnja u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, s početkom u 18 sati, a tada će svim učenicima cjelovite nastave na hrvatskom jeziku koji su postigli odličan uspjeh i/ili izuzetne rezultate na brojnim natjecanjima biti uručene diplome i nagrade.

Upis učenika u osnovnu školu traje do 31. svibnja, a svoje dijete u nastavu na hrvatskom jeziku možete upisati u sljedećim osnovnim školama: *Matko Vuković*, Subotica, *Sveti Sava*, Subotica, *Ivan Milutinović*, Subotica i *Mala Bosna*, *Matija Gubec*, Tavankut, *Vladimir Nazor*, Đurđin, *22. oktobar* Monoštor, te od ove godine i u OŠ *Pionir* u Žedniku i OŠ *Ivan Goran Kovačić* u Sonti.

Učenici koji se upisuju u srednju školu, svoje obrazovanje na hrvatskom nastavnom jeziku mogu nastaviti i u sljedećim srednjim školama: Gimnaziji *Svetozar Marković*, Medicinskoj školi i Politehničkoj školi u Subotici.

Ž. V.

RECEPT NA TACNI

NA KINESKI NAČIN

Kao veliki fan kineske kuhinje, a uslijed nedostatka kineskog restorana u gradu u kom živim, morala sam svladati i po koji kineski recept. Istina je da neke okuse nikada nisam uspjela dobiti, ali s pripravom par jela zaista briljiram, pa se njih i držim. Danas svim ljubiteljima kineske kuhinje bez velikog iskustva u pripravi ovakvih jela predlažem dva recepta koja često pripremam.

Piletina s đumbirom i gljivama

Potrebno: 400 g pilećeg filea / 1 žlica gustina / 200 g šampinjona / 50 ml ulja / 1 češanj češnjaka / 1 žličica nasjeckanog đumbira / 1 žličica vegete / ½ žličice soli / nekoliko kapi sezamovog ulja

Postupak: Meso narezati na tanke rezance, umiješati s gustinom i peći na vrelom ulju. Iz posude za pečenje izvadite gotovo meso i u njoj pecite gljive narezane na listiće, te im dodajte piletinu, nasjeckani češnjak, đumbir, sol, vegetu, malo sezamovog ulja i dobro sve pomiješajte.

Napomena: Vegetu inače nemam u kući i nisam njen ljubitelj, i ovdje koristim domaću vegetu za koju ću jednom podijeliti recepturu.

Piletina na kineski način

Potrebno: 600 g pilećih prsa / 300 g kupusa / 150 g poriluka / 150 g gljiva / 50 ml umaka od soje / 150 g mrkve

Postupak: Pileća prsa narezati na kockice i propržiti na ulju. Izvaditi meso iz posude, pa u njoj propržiti povrće narezano na trakice. Prvo pržiti luk, pa dodati mrkvu, nakon dvije-tri minute kupus, a na kraju dodati gljive. Kad povrće omekša, vratite piletinu i dodajte umak od soje. Služite uz rižu.

Kinezi posebnu pažnju posvećuju hrani i to je sigurno jedan od razloga koji dodatno doprinosi mom voljenju njihove kuhinje. Dobar tek svima!

Gorana Koporan

Idemo li večeras u kazalište (164)

Balkanske tragedije – jučer, danas, sutra

Kraj XX. i početak XXI. st. protječe u duhu (pre)naglašenog teatraliziranja (doslovce svega i svačega, zapravo bilo čega što je nadohvat), a u prvom redu prostora, kako od potreba konvencionalnih režijskih postavki tako pogotovo za alternativne ili avangardne izazove, nemire i prevrate.

U jednom je času (danas iz posve nevažnih razloga) u prvi plan izbio (nečiji) festivaloidni koncept o dramskim djelima u kojima se opijevaju uspjesi i nedaće junaka iz balkanskih mitova, prostora i ratova, i o tome kako osvojiti taj ukleti prostor, osmisliti ga i za sebe očuvati. Kako ga zauvijek izuzeti iz demonskih vlasti u okruženju.

Prostora očekivanog, ali i bezmalo bilo kojeg (ako ne i nasumično uzimanog), jer se među ostalim htjelo ukazati i na postojanje latentnih snaga željnih društvenih promjena, koje bi mogle poći baš iz narastajućeg košmara u prostoru kazališne kulture, pogotovu ako se ondje potaknu potrebne interakcijske mijene između nositelja usmjeravanja potencijala »kulturnog kapitala« i scensko-izvođačkih snaga u nj, što djeluju unutar koncepta iliti »kulturnog dometa«, tzv. europskog pučkog teatra, odnosno unutar jedinstvenog jugoslavenskog kulturnog prostora, predvidljivog i očekivanog kulturnog dometa, svojodobno subotičkog Narodnog pozorišta-Népszínháza a sada i KPGT-a.

No, ne zadugo, upletanjem politike (**M. Marković**, JUL, etc.) tada već nije imalo smisla govoriti o jedinstvenom jugoslavenskom kulturnom prostoru, jer takvo što naprosto više nije postojalo. Sred hinjenog i otrcano-iznošenog vapaja za piscem i njegovim djelom u preostalim festivaloidnim kašama i kotlovinama o onome što je preostalo iza raznoraznih scenskih pohoda u novoj će kazališnoj realnosti ponovno zablistati istinski biseri, ali kada se obnove poput priča iz klasične starine i mitovi uobličeni mahom u grčke tragedije, eklektički obogaćene koreodramom, elementima baleta i opere, iskustvima suvremenih medija i svekolikim traumama moderne kulture – globalni su okvir za ciklus drama pod zajedničkim naslovom *Balkanske tragedije*, koje su u okviru YU FEST-a '90. okupile iskuse i mlade redatelje, glumce, kompozitore, koreografe i druge koji već surađuju sa subotičkim Narodnim pozorištem-Népszínházom.

Drama pojedinca i kolektiva, izloženih osjetljivom propitivanju savjesti, osobna i općenita pitanja moralne, etičke i intelektualne traume u neraspletoj klupku obiteljskih i plemenskih sukoba, razložena i razmatrana u razini nacionalnih, dinastičkih ili državnih uspona, padova i lomova, tragikomična, premda najčešće do besprimjerne surovosti dovedena po hlepa za vlašću, uz krvavi pir koji joj je uvijek na tragu.

I danas, nakon svega što je ostalo zabilježeno u povijesti čovječanstva, iz duboke prošlosti, sa svim onim svetkovinama što ih priređivahu u slavu bogova i dramskih natjecanja priređivanih u toj prigodi dopiru do nas ozbiljnost i značaj ideja antičke književnosti i antičkog kazališta. Klasična grčka drama, kao i opus **Shakespearea**, djela su genija koja do u najsitniju po-

Mirjana Marković i Ljubiša Ristić

jedinstvo obasežu cjelokupnost čovjekovog ovozemaljskog udesa.

Samo uvjetno izazvanog nerazumljivom voljom bogova, istih onih koji će kad utihnu nikad savladana osjećanja konfuzije i degradacije i nikad ukroćena energija buke i bijesa, suditi o postupcima pojedinaca i naroda, kažnjavajući ih, rušeći im osobnu sreću, obitelj, hramove, utvrde, gradove i države. Tražeći odgovore o svom biću i bitku, tragajući za cjelovitom slikom svijeta, antički čovjek je pokušao ovu nikad dovoljno dokučenu cjelinu i raznovrsnost iskusiti kroz igru i tako se s njome ogledati, ne bi li dokučio tajnu vlastite prirode, njene ovozemne (ne)postojanosti.

Kazališnom igrom postavljajući zamku samome sebi, naivno i uzaludno očekujući razjašnjenja, postao je svjestan možda jedino svoje bespovratne u zlu ogrezle prolaznosti. I mada u kazališnoj igri nije dobio očekivane i željene odgovore, nije prestajao diviti joj se. Onoga časa kada je poželio ući u nju čovjek jednako dospijeva na trag vlastite apsurdnosti, kako primjećuje **Albert Camus**.

Do tada su već »naši« uvelike uklonili sve zasune pred »vašima« (ili je bilo obratno?) s vrata, prozora i svih otvora, pred licima ovog podneblja – carevi i kraljevi, generalisimusi i maršali, domoljubno-rodoljubno opredijeljene lopuže i silovatelji – žurno otvaraju vrata pakla. Dočim na YU FESTU '90. *Balkanske tragedije* su kazališno-scenskom postavom prikazale cjelokupno bezumlje, svu bestijalnost i sav besmisao rata. Omogućavajući gledatelju da se divi igri, upozoravajući ga da ne ulazi u nju, jer je nastupilo vrijeme kad mora izabrati između promišljanja i pukog djelanja. Mudri i prije rata znaju da nema pobjede, a osvajači prije ili kasnije shvate da je ono što su uradili samo po sebi nekorisno i besmisleno, jer ništa od onog što donose i nameću ne može potrajati. Usprkos tomu, ovdje su se odlučili na žrtvu bez budućnosti, zaboravljajući da je čovjek svoj vlastiti cilj i da je potpuno znanje o sebi jedina sloboda.

Škola u Nenadiću

Učitelj Slobodan Čičovački s đacima 60-ih godina

Bez đaka i učitelja. Napuštena i zapuštena. Tako danas izgleda škola u Nenadiću. Dječja graja u njoj se ne čuje dvadesetak godina, jer je posljednja generacija nenadičke djece tu školu završila 1998. godine, a poslije 138 godina škola u salašima Nenadić je zatvorena. Od tada škola više ne radi, a prvašići umjesto u školi u njihovim salašima naobrazbu počinju u onoj u gradu.

Bunjevačka škola

A početak je bio 1861. godine kada je s radom počela bunjevačka škola. Kako u knjizi *Moj Nenadić* piše **Marija Maširević**, **Đuka Jozić** iz Nenadića kupio je u drugoj polovici XIX. stoljeća od izvjesnog **Dujmovića** dva salaša, a na jednom od njih bila je smještena bunjevačka škola, koju je te 1861. godine pohađalo 25 đaka. Prvi učitelj u Nenadiću bio je **Alojzije Vidaković**. Svoj posao radio je primjerno, što su svojom svjedodžbom, nakon šestogodišnjeg rada u Nenadiću, potvrdile i prosvjetne vlasti. Iako se škola zvala »bunjevačka«, nastava je bila na mađarskom, a vjeronauk je bilo dozvoljeno držati na materinskom jeziku. Od 1890. do 1919. godine škola je pripadala crkvenoj općini, a 1919. godine postaje vlasništvo države. Namjenska zgrada građena je između 1925. i 1928. godine na zemljištu koje je poklonio tadašnji veleposjednik **Karlo Logo**. U toj zgradi škola je radila do 1999. godine. Do podataka o radu škole, učenicima, učiteljima iz razdoblja od 1890. do 1948. godine nije moguće doći i istražiti ih, jer je arhivska građa iz tog razdoblja uništena.

Klupe prazne 20 godina

Nenadić nije bilo jedino salašarsko naselje u kome je radila škola. Škole su imali i drugi salaši kao što su Gradina, Bezdanski put, Koče-

vi... Razdoblje poslije Drugog svjetskog rata donijelo je i novu organizaciju obrazovnog sustava, pa su sve salašarske škole prvo bile pod kontrolom centralne uprave kojoj su pripadale sve škole iz somborskih salašarskih naselja, a zatim su pripajane školama u gradu. Poslije oslobođenja, nastava u Nenadiću organizirana je već 1. prosinca 1944. godine, odnosno mjesec i pol dana poslije oslobođenja Sombora. Upisano je tada 40 učenika, a učitelj je bio **Franjo Pavletić**. Do školske 1959./60. godine škole u salašima bile su šestorazredne, do školske 1971./72. petorazredne, narednih šest godina u salašima se završavalo četiri razreda, a do gašenja škole u Nenadiću 1998. godine u salašima su se završavala tri razreda. Dok su radile salašarske škole, imale su i svoje knjižnice. Škola u Nenadiću pri kraju 60-ih godina imala je 66 knjiga i 43 učenika, posljednje godine rada 172 knjige i 12 učenika. Marija Maširević iznosi i podatak da je prvo ljetovanje za nenadičke đake organizirano 1961. godine, i to u Rogaču kod Omiša. I još nekoliko zanimljivih statističkih podataka iznosi Marija Maširević. Prema njenom istraživanju, od 1944. godine školu u Nenadiću završila su 1.782 đaka. U školskim klupama najviše ih je bilo 1961./62. godine, kada je nastavu u Nenadiću pohađao 51 učenik, a najmanje upravo posljednje školske godine kada je u tri razreda bilo samo 12 učenika. Prvog rujna 1999. godine vrata nenadičke škole bila su zaključana, a devetero učenika nastavilo je školovanje u Somboru u Osnovnoj školi *Bratstvo-jedinstvo*. Desetero bivših nenadičkih đaka iz poslijeratnog razdoblja završilo je visoku naobrazbu ekonomske, pravne, medicinske, prosvjetne, pedagoške i strojarske struke.

Z. V.

Održana 33. Klincijada

Tjedan dječjeg stvaralaštva

Klincijada, 33. po redu, otvorena je u ponedjeljak, 20. svibnja, u dvorani Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo*. Ova dugogodišnja manifestacija posvećena je djeci i dječjem stvaralaštvu, a ove godine okupila je oko 1.600 mališana iz subotičkih državnih i privatnih vrtića, baletnih i plesnih studija, te gostujućih predškolskih ustanova, a na ovogodišnjoj Klincijadi gostovali su i mališani iz Hrvatske i Mađarske.

Ovoga tjedna plesalo se, igralo, glumilo... i to u dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo*, Dvorani sportova, a za danas mališani pripremaju XXI. memorijalni koncert u čast **Nevzeti Kadirić**.

Osim spomenutog programa, djeca su imala i izložbu likovnih radova, te su i na taj način prikazala svoje mogućnosti.

Ravnatelj PU *Naša Radost* **Nebojša Markez** je za sljedeću godinu najavio kako se planiraju uvesti novine, te da im je želja Klincijadu podignuti na još viši nivo.

Tijekom ovih pet dana na Klincijadi su nastupali i mališani iz hrvatskih vrtića, i to *Marija Petković – Sunčica* i *Marija Petković – Biser* iz Subotice, te *Petar Pan* iz Tavankuta.

Mališani iz *Sunčice* predstavili su se splotom bunjevačkih igara, a za ovu prigodu koreografiju je postavio **Marin Jaramazović**. Djecu je pratio orkestar kojeg su činili očevi iz vrtića, a nastupio je i dječji orkestar te zbor ovoga vrtića. Djeca iz vrtića *Marija Petković – Biser* nastupila su s ritmikom *Magic in the air*, dok se s nekoliko pjesama subotičkoj publici predstavio i mali zbor vrtića *Petar Pan* iz Tavankuta.

Na memorijalnom koncertu *Nevzeta Kadirić*, koji će biti održan 24. svibnja (danas) u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici s početkom u 17 sati, nastupit će zbor *Raspjevani cvrčak* vrtića *Sanda Marjanović* iz Subotice, orkestar i zbor vrtića *Marija Petković – Sunčica*, zbor vrtića *Petar Pan* i zbor *Nevzeta Kadirić* vrtića *Šumice*.

Svaki ovaj nastup pokazatelj je raznolikosti vrtića i ljepote, kao i požrtvornog rada odgojitelja bez kojega ne bi postojala ni Klincijada.

Ž. V.

Vrtić *Marija Petković – Sunčica*

Vrtić *Petar Pan*, Tavankut

Vrtić Marija Petković – Biser

Vrtić Marija Petković – Biser

Vrtić Marija Petković – Sunčica

Djeca u Dužijanci

Naredni vikend rezerviran je za djecu i njihovu zahvalu Bogu za žetvu. Manifestacija *Djeca u Dužijanci* traje dva dana, te će se tako djeca iz subotičkih osnovnih škola okupiti u subotu, 1. lipnja, na gradskom trgu, gdje će tijekom poslijepodneva biti održane dječje igre na temu *Dužijance*.

Početak je rezerviran za 16 sati, a tijekom programa posjetitelji će se moći uključiti u razne radionice, te sudjelovati u zanimljivim igrama, a oni najspretniji i osvojiti neke od nagrada.

Predsjednik Organizacijskog odbora manifestacije *Djeca u Dužijanci* **Denis Lipozenčić** istaknuo je kako, osim natjecateljskih igara u kojima sudjeluju prijavljene škole, ove godine žele djeci ponuditi i drugi sadržaj, te da se osim navijanja za svoje prijatelje mogu i sami uključiti u popratni program.

Između natjecateljskog dijela u kojem sudjeluje šest subotičkih škola nastupit će dječje folklorne skupine, te će navečer u 20 sati također na gradskome trgu biti predstavljanje malog bandaša i male bandašice.

Predvoditelje ovogodišnje manifestacije *Djeca u Dužijanci* predstaviti će katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić**. Ovo-godišnja mala bandašica *Dužijance 2019.* godine je **Petra Ivković Ivandekić**, dok je za malog bandaša izabran **Matija Matković**.

U nedjelju, 2. lipnja, u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske s početkom u 10 sati bit će služena sveta misa zahvalnica – *Dječja zahvala Bogu za žetvu*, a nakon mise će biti procesija oko crkve, te će biti odigrano zajedničko kolo na platou ispred katedrale.

Ž. V.

KOD GLAVNE POŠTE

Subotica
551-045

25
YEARS

Srebrna akcija!

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com

Prodajem u Donjem Tavankutu 1 ha 6 ari pijeska kod groblja, odlična lokacija. Vlasnik. Tel.: 0638560635.

Mijenjam stan u Pančevu, jednosoban od 30 m², III. kat bez grijanja blizu centra za sličan uz morsku obalu ISTRE. Tel: 065/689-35-47.

Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupao, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupao) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodajem aparat za zavarivanje, monofazno i trofazno napajanje, kao i sjeme uljane rotkve (pogodno za golubare). Tel: 064/3910182.

Subotica - Bajnat, prodaje se uknjižena dvosobna kuća od miješanog materijala, površine 90 kv m s većim dvorištem i nusprostorijama. Monofazna struja, telefon, kablovska, gradski vodovod i kanalizacija. Cijena 32.000 eura. Interesirati se na 064-2943798 ili 064-1611709.

Prodajem očuvan kauč i dvije fotelje. Tel.: 061 815 2239.

Prodajem frezer marke Gorenje muta 8 ks, s frezom i kosilicom od 105 cm. Ima novi dizel motor – kipor. Cijena 1.650 eura. Tel.: 063-351-582.

Prodaje se kuća na kat, plac 650 m², kuća 210 m², velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupatila, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.

Prodaje se kamionska prikolica registrirana za traktor s atestom 14 t, »Regent« trobozdni plug, obrtač i sijačica »Olt Gama 18« s lulama 2,25. Tel.: 024/532-570.

Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupao, tri štale, svinjci, dvije garaže, vlasnik. Tel.: 064 247-09-49.

Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m², topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.

Prodaje se stambena zgrada u Kertvarosu površine oko 120 m². Tel: 024 546800.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se kuća na kat s dva trosobna stana, 210 m², plac 650 m², Subotica, Mali Radanovac, s kompletnom infrastrukturom, plinom, dva strujna brojila legalizirana. Informacije na tel/024-546-061.

GRAD SUBOTICA
GRADSKA UPRAVA
TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO
Sukladno članku 45 a. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US 132/14, 145/14, 83/18 i 31/2019)

o g l a š a v a
RANI JAVNI UVID POVODOM IZRADE
Plana generalne regulacije za naselje Đurđin

Odluka o izradi navedenog plana je objavljena u *Službenom listu Grada Subotice* broj 29/2018.

Rani javni uvid bit će održan u trajanju od 15 dana, od 27. svibnja do 10. lipnja 2019. godine, radnim danima od 8 do 15 sati, u Gradskoj upravi Subotice, Trg slobode 1, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, ured br. 204.

Tajništvo za građevinarstvo, kao nositelj izrade navedenog plana, organizira rani javni uvid u cilju upoznavanja javnosti s općim ciljevima i svrhom izrade navedenog plana, mogućim rješenjima za razvoj prostornih cjelina, mogućim rješenjima za urbanu obnovu, kao i efektima planiranja.

Pozivaju se tijela, organizacije i javna poduzeća koji su ovlašteni utvrđivati uvjete za zaštitu i uređenje prostora i izgradnju objekata, davati mišljenje u pogledu uvjeta i neophodnog opsega i stupnja procjene utjecaja na životni okoliš.

Pravne i fizičke osobe mogu dostaviti primjedbe i sugestije u pisanoj formi Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), Trg slobode 1, do 10. lipnja 2019. godine.

Primjedbe i sugestije pravnih i fizičkih osoba koje evidentira nositelj izrade mogu utjecati na planska rješenja.

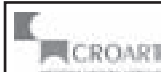

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 28. 5. 2019.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internat

već od
649 din

TIPPNET
SUBOTICA
KARADORDEV PUT 2
TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

Šahisti Zrinjskog gostovali u Belišću

Novi potezi šahovskog kluba iz Subotice

Hrvatski amaterski športski klub (HAŠK) *Zrinjski* iz Subotice, jedina sportska udruga s hrvatskim predznakom u Srbiji, nastavlja niz prijateljskih susreta sa sličnim klubovima u Hrvatskoj, jačajući tako veze iseljenika s matičnom domovinom. Šahisti ovoga kluba su koncem travnja, 27. i 28., odmjerili snage sa svojim partnerima, Šahovskim klubom iz Belišća, malenog grada u Slavoniji s velikim sportskim naslijeđem.

Dan grada Belišća, ali i 135. obljetnica od njegova osnutka, koja je proslavljena 1. svibnja, na dan svetoga Josipa radnika, kao i manifestacijama nekoliko dana prije toga, bio je prigoda za šahiste HAŠK-a *Zrinjski* iz Subotice gostovati kod svojih kolega koji su, kako je prijateljski šahovski meč pokazao, ipak na malo višoj razini u pogledu ove drevne igre. Bez obzira na to, Beliščani su se pokazali kao izvanredni domaćini. U njihovo ime predsjednik Šahovskog kluba *Belišće Slavko Marjančević* kaže:

»Prije svega, drago mi je da njegujemo prijateljske odnose s Hrvatima iz Srbije i da ih ovdje kod nas možemo ugostiti. Ne možemo reći da ovaj susret ima nekakav veliki sportski značaj, ali drago nam je i zanimljivo što možemo odigrati jedan ovakav šahovski susret. Također i druženje ovdje jednako je tako zanimljivo.«

Konkretno, za udrugu i Šahovski klub ovakvi su susreti veoma značajni jer tako postaju vidljiviji, rekao je u ovom povodu predsjednik šahista HAŠK-a *Zrinjski Marinko Miković*. On dodaje kako su ovoga puta imali malko jačeg suparnika.

»Imali smo prilike snagu odmjeriti s jakim igračima. Među njima su internacionalni majstori i velemajestori. Zahvaljujući tomu, pak, šahisti *Zrinjskog*, kada imaju jakog protivnika, i oni pružaju maksimum i tako jačaju.«

Susret je otvorio zamjenik gradonačelnika Grada Belišća **Domađoj Varžić**.

»Doista, kada govorimo o šahu, to je jedan od trofejnijih sportova u našem gradu. Na ponos nam je to svima. Brojne su tu generacije koje su pronijele ime i kluba i grada diljem lijepe naše, ali i svijeta. Brojni su uspjesi i lijepo je kada se skupite odigrati prigodan turnir.«

Na službenom otvorenju turnira prigodno su se obratili i predsjednik ŠK-a *Belišće Slavko Marjančević*, predsjednik HAŠK-a *Zrinjski Marinko Miković* i predsjednik Šahovskog saveza Osječko-baranjske županije **Renato Vince**.

Među šahistima se našla i jedna vrsna majstorica, iako već dugo ne sudjeluje u šahovskim natjecanjima. Ženski međunarodni majstor **Zorica Puljek-Salai** bila je među ostalim juniorska prvakinja Jugoslavije, nakon toga seniorska Hrvatske, igrala je na tri olimpijade.

»Vidim da u mlađim kategorijama postoji jako veliki interes baš te djece koja igraju i s jedne strane mislim da je šah lakše igrati jer je sada puno više mogućnosti, puno je više turnira nego što je to bilo u naše vrijeme kada smo mi išli na natjecanja. Lakše se dolazi do pojedinih informacija. Ipak, s druge strane, mislim da mi je utoliko i teže. Naime, u trenutku kada odigrate partiju šaha ona je već objavljena i sutra svi oko vas mogu vidjeti što vi i kako igrate. Tako da im je s te strane možda i malo teže. Ali mislim da se šah kod nas i u našem okruženju sve više širi.«

Šahovskim rječnikom rečeno, nakon turnira održanom na šest ploča dvokružno, u kojem je ŠK *Belišće* odnio pobjedu ukupnim rezultatom 9 prema 3, održan je otvoreni brzopotezni turnir na kojemu je sudjelovalo 22 igrača iz Subotice, Belišća, Valpova i Osijeka.

S. Jurić

Atletika

Apatinci u kolovozu u Splitu

NOVI SAD – U sklopu Sportskih igara mladih u Novom Sadu je prošloga tjedna održano i državno prvenstvo na 60 metara za najmlađe. I ovoga puta natjecatelji AK *Apatin* zabilježili su veliki uspjeh. U kvalifikacijskoj i u finalnoj utrci u ženskoj konkurenciji dominirala je **Milica Zanze** ispred drugoplasirane Novosađanke **Anđele Cvjetković** i trećeplasirane **Tamare Vukov** iz Zrenjanina. Mjesto na pobjedničkom postolju zauzeo je i **Miloš Dreko-vić**, trećeplasirani. Prvo i drugo mjesto osvojili su Novosađani **Matej Ivković** i **Marko Ilić**. Postignutim rezultatima Zanze i Dreko-vić su izborili nastup na finalu Sportskih igara mladih, koje će biti održane u Splitu u kolovozu ove godine.

Rukomet žene

Druga liga Sjever – Zapad

Kraj rezultatske agonije

APATIN – Proteklog vikenda odigrano je posljednje ligaško kolo drugoligašica. ŽRK *Sonta* je u Apatinu poražena od ORK *Apatina* rezultatom 32:10 (15:5). Ionako mlada ekipa Sončanki igrala je bez pet najiskusnijih prvotimki, pa je bilo iluzorno očekivati bilo što osim katastrofalnog poraza. Strijelci za Sontu bile su: **Beslać** i **Cvetković** po 3, 1, **Sadiković** 2, te **N. Kalanj** i **Šokac** po 1. Sončanke su sezonu završile na posljednjem mjestu bez ijednog osvojenog boda.

Nogomet

Srpska liga Vojvodina

Poraz i pobjeda

SAKULE, SUBOTICA – Gubitkom sva tri boda na gostovanju u Sakulama u utakmici izvanrednog, 30. kola, nogometaši *Bačke 1901* prekinuli su niz bez poraza. S minimalnih 1:0 (1:0) svladala ih je ekipa dvanaestoplasiranog *Borca*. Pred trisetinjak svojih navijača domaćini su u grčevitoj borbi za opstanak igrali na sve ili ništa, što im se i isplatilo. Pogotkom u 43. minuti osvojili su tri spasonosna boda, a igrač utakmice bio je vratar gostiju **Studen**. Na svojem stadionu, pred oko 250 gledatelja, Subotičani su u redovitom, 31. kolu, zabilježili minimalnu pobjedu od 1:0 (1:0) protiv četvrtoplasiranog *Omladinca* iz Novih Banovaca. Rasterećeni borbe kako za vrh tako i za opstanak, rivali su prvo poluvrijeme odigrali vrhunski. Domaćini su bili za nijansu bolji, a egzekutor jedne od brojnih prigoda bio je mladi **Orčić** tri minute prije odlaska na odmor. U nastavku se igralo ravnopravno, bilo je izglednih situacija ispred obojice vratara. Sjajnih 90 minuta u Subotici nije začinjeno s više zgoditaka, pa su bodovi zasluženo ostali domaćinima. U narednom, 32. kolu *Bačka 1901* će gostovati u Novom Sadu, kod lidera *Kabela*.

Vojvođanska liga Sjever

Žilav otpor Tavankučana u Somboru

TAVANKUT – Pred dvjestotinjak gledatelja *Tavankut* je u izvanrednom, 26. kolu ugostio fenjeraša BSK iz Bačkog Brestovca. Domaćin je, zahvaljujući furioznoj igri u drugom poluvremenu

zabilježio pobjedu od 5:2 (2:2). Gosti su od početka utakmice ispoljili pobjedničke namjere i bolje otvorili utakmicu. Do odmora su dva puta bili u prednosti, u 8. i 19. minuti, ali su ih domaćini stizali zgodicama **N. Skenderovića** u 17. i **Bedekovića** u 40. minuti. U nastavku raspoloženi domaćini žestoko napadaju, a pobjedu su im donijeli **Vizin** iz penala u 73., **Šimić** u 82. i **Godar** u 87. minuti. U 27. kolu, na gostovanju kod *Radničkog*, iako su poluvrijeme apsolvirali u svoju korist, Tavankučani su nakon velikog preokreta u nastavku poraženi rezultatom 3:2 (0:1). Goste je u prednost doveo N. Skenderović u 18. minuti, a domaćini su se probudili u nastavku i pogocima **Resanovića** u 53., te **Žeželja** u 72. i 73. minuti preokrenuli rezultat. **Kujundžić** je zgoditkom u 80. minuti samo ublažio poraz gostujuće ekipe. U narednom kolu Tavankučani će ugostiti ekipu *Tekstilca* iz Odžaka.

Polovično

PAČIR, APATIN – U utakmici izvanrednog, 26. kola OFK *Mladost Apa* je na gostovanju u Pačiru kod dvanaestoplasirane *Bačke* poražena rezultatom 3:2 (3:2). Svi pogoci postignuti su u prvom dijelu igre. Gosti su u prednost došli već u 3. minuti zgoditkom **Jovića**. Domaćini su preokrenuli rezultat pogocima u 13., 15. i 22., a Apatince je u igru vratio Jović u 40. minuti. Domaćini u nastavku nisu birali sredstva kako bi očuvali pobjedu, u čemu su i uspjeli, a iz tabora gostiju stižu ozbiljne zamjerke na račun sudačke trojke. U 27. OFK *Mladost Apa* je ugostila petoplasiranu *Bajšu*. U utakmici bez kalkulacija domaćini su dominirali i stvorili brojne prigode, a gosti još mogu biti i zadovoljni porazom od 4:1 (2:0). Pogotke za domaćine postigli su **A. Jovović** u 23., **Mitrović** u 37., **Pešić** u 55. i **Rapačić** u 90., a gosti su mrežu domaćina zatresli u 88. minuti. Ovom pobjedom OFK *Mladost Apa* se učvrstila na 3. mjestu prvenstvene ljestvice. U derbiju 28. kola Apatinci će gostovati u susjednom Somboru, kod lidera *Radničkog 1912*.

Poraz u derbiju

ČONOPLJA, SOMBOR – U izvanrednom, 26. kolu, *Radnički* je na gostovanju u Čonoplji od doprvaka *Sloge* poražen rezultatom 3:1 (2:1). Gosti su bolje otvorili susret i već u 14. minuti pogotkom **Matijevića** došli u minimalnu prednost. U svega dvije minute, 31. i 32., domaćini su preokrenuli rezultat, a u nastavku su potpuno preuzeli igru i goste dotukli novim pogotkom u 64. minuti. U 27. kolu, pred pedesetak gledatelja, u već opisanoj utakmici, nove bodove su osvojili u duelu s ekipom *Tavankuta*, pobjedom od 3:2 (0:1). Somborci će u nedjelju gostovati u Pačiru, kod devetoplasirane *Bačke*.

Lider na starom kolosijeku

SOMBOR – Lider prvenstva, *Radnički 1912*, u 26. kolu je s visokih 4:0 isprašio ekipu *Budućnosti* iz Mladenova i tako joj nametnuo tešku i vrlo neizvjesnu borbu za opstanak u ovom rangu natjecanja. U 27. kolu, na gostovanju u Adorjanu, rutinski su, rezultatom 0:2, svladali četvrtoplasiranu *Tisu*. Ovi rezultati pokazali su pravu snagu lidera i mnoge poznavatelje nogometa natjerali na razmišljanja o stvarnim razlozima poraza u prethodnim utakmicama. U narednom kolu Somborci će u susjedskom derbiju ugostiti trećeplasiranu OFK *Mladost Apa* iz Apatina.

Nastavak glavinjanja Somboraca

RATKOVO, SOMBOR – Somborski ŽAK je u izvanrednom, 27. kolu, na gostovanju u Ratkovu, od ekipe *Radničkog 1918* poražen s glatkih 5:2, a potom je, sada već u derbiju začelja 28. kola ugostio ekipu dofenjeraša *Lipara*. Iako im je ova utakmica bila od ključnog značaja, uspjeli su samo remizirati protiv izravnog rivala u borbi za opstanak. Nitko ne može odgonetnuti što se u proljetnom dijelu prvenstva zbiva s ekipom koja je u zimskoj pauzi slovila za jednog od kandidata za najviši plasman. U narednom kolu Somborci će gostovati u Paragama, kod osmoplasirane *Budućnosti*.

Preslabi za lidera

BAČ, BAČKA PALANKA – Očekivano, nogometaši *Tvrđave* su u izvanrednom 27. i redovitom 28. kolu zabilježili pobjedu i poraz. Na svojem travnjaku su dočekali ekipu *Borca 46* i obradovali navijače pobjedom od 2:1. U 28. kolu su, na gostovanju u Bačkoj Palanci, kod lidera *Starog grada*, pružili snažan otpor, ali je poraz od 2:0 maksimum kojega su mogli izvući. U narednom, 29. kolu, *Tvrđava* će ugostiti fenjeraša, ekipu OFK *Odžaci* iz istoimenog mjesta.

PFL Subotica

Dočekali pobjedu

KUCURA, NOVI ŽEDNIK – U izvanrednom, 26. kolu, *Preporod* je na gostovanju u Kucuri kod doprvaka *Iskre*, očekivano poražen rezultatom 2:0 (0:0). Četiri dana kasnije ceh je, neočekivano, platio izraziti favorit, četvrtoplasirani *Radnički 1905* iz Bajmaka. Novožedničani su igrali fanatično i uspjeli zabilježiti nemjerljivo vrijednu pobjedu od 2:1 (1:1). Ovom pobjedom *Preporod* je sebi osigurao koliko-toliko povoljniju poziciju u grčevitoj borbi za opstanak. U narednom kolu Novožedničani će gostovati u Ravnom Selu, kod izrazitog favorita, trećeplasiranog *Proleter*a.

Dva poraza

BAČKO DOBRO POLJE, ĐURĐIN – Neočekivano, Đurđinčani su u izvanrednom, 26. i redovitom, 27. kolu, ostali bez ijednog boda. Na gostovanju u Bačkom Dobrom Polju poraženi su od *Sutjeske* rezultatom 3:2 (1:0). Na veliko iznenađenje, iako favorizirani, na svojem travnjaku su četiri dana kasnije rezultatom 0:1 (0:0) prepuštali bodove *Napretku* iz Nadalja. U narednom kolu Đurđinčani će gostovati u Kucuri, kod doprvaka *Iskre*.

Neočekivano bez boda

BAJMAK, NOVI ŽEDNIK – U izvanrednom, 26. i redovitom, 27. kolu, Bajmačani su protiv autsajdera ostali bez ijednog boda. Iznenađenje prvenstva je pobjeda fenjeraša *Obilića* na gostovanju u Bajmaku rezultatom 2:3 (1:2), a neočekivan je i poraz od 2:1 (1:1) na gostovanju u Novom Žedniku kod *Preporoda*. U narednom kolu Bajmačani će dočekati ekipu *Vinogradara* iz Hajdukova.

Ivan Andrašić

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 25. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU KOJIM JE DANA SUGLASNOST NA STUDIJU O PROCJENI UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 21. 5. 2019. godine nositelju projekta »Telenor« doo Novi Beograd, Omladinskih brigada br. 90, dana je suglasnost na studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: BAZNE STANICE MOBILNE TELEFONIJE »Subotica 22«, na katastarskoj parceli br. 18962/3 KO Novi grad, Subotica (46.116259°, 19.685603°).

Glavni razlozi na kojima se odluka temelji mogu se vidjeti u obrazloženju rješenja i mjere propisane studijom koje je nositelj projekta dužan poduzimati u cilju sprječavanja, smanjenja ili otklanjanja štetnih utjecaja, mogu se u cijelosti preuzeti sa sajta Grada Subotice.

POGLED S TRIBINA

Rasplet

Pretposljednjim, 35. kolom 1. Hrvatska nogometna liga stigla je do, čini se, svog konačnog ovosezonskog raspleta. Ostala je još samo jedna nedoumica...

Dinamo i *Rijeka* ostali su nedodirljivi na svoje prve dvije pozicije, što je i posve realni rasplet njihovih prvenstvenih igara. Ali 23 boda prednosti *modrih* pred prvim pratiteljem ipak se čini previše nadmoćnim.

Najugodnije »iznenađenje« (ako se to može uopće kazati za drugi najtrofejniji hrvatski klub) proljetnog dijela je svakako *Hajduk*, koji je uspio nadoknaditi ogromnu bodovnu razliku i kolo prije kraja zasjesti na visoku treću poziciju s već viziranom euro putovnicom. Ono što se činilo pomalo nevjerojatnim, nakon najgoreg ligaškog starta u svojoj modernoj povijesti, postalo je posve moguće i realno odličnim igrama pod vodstvom trenera **Oreščanina**.

Jedina, spomenuta nedoumica, ostaje još oko posljednjeg euro mjesta za kojeg će se u finalnom 36. kolu još boriti *Osijek* i *Gorica*. No, najbolji slavonski klub ima mnogo lakši posao i potreban mu je samo bod u domaćem duelu protiv *Intera*, dok *Gorica* mora

svladati *Lokomotivu* u gostima i čekati poraz *Osijeka*.

Što se tiče donjeg doma, tu je sve već riješeno u prethodnom kolu. *Rudeš* je i definitivno novi drugoligaš, dok će *Istra 1961* u borbu doigravanja protiv drugoplasirane momčadi 2. HNL.

Pobjedom u izravnom duelu novi prvoligaš je postao *Varaždin* koji se pod novim imenom (nekadašnji *Varteks*, igrao u 1. HNL 2012. godine) ponovno vraća u elitno društvo najboljih hrvatskih klubova.

Po svemu sudeći protivnik *Istre 1961* za mjesto u Prvoj hrvatskoj nogometnoj ligi bit će *Šibenik*, također nekadašnji prvoligaš.

Na koncu ove male analize zanimljivo je istaknuti kako su, poslije duljeg vremena, na čelu sve tri prvoplasirane momčadi 1. HNL domaći treneri. **Bjelica** (*Dinamo*), **Biščan** (*Rijeka*) i Oreščanin (*Hajduk*), a dva najbolja strijelca pred posljednje kolo su također hrvatski nogometaši **Caktaš** (*Hajduk*) i **Marić** (*Osijek*) s 18 postignutih golova.

Rasplet njemačke Bundeslige donio je novi naslov višestrukom prvaku *Bayernu*, ali jedan podatak bit će zauvijek ubilježen u povijesti najtrofejnije njemačke momčadi. Hrvatski strateg **Niko Kovač** pridružio se legendarnom **Franzu Beckenbaueru**, uspijevši postati prvak i kao igrač i kao trener bavarskog nogometnog ponosa.

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

S manifestacije Srijemci Srijemu

Iz Ivković šora

Izliveni

piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi. Av, dokleg će već? Dok je nije bilo nije, žito i ječam već počelo podgarat, a sad kad se navrnila ko zima na golog čovika, nikad pristat. Jutros izašo, kaki izašo, istrčeo koliko god trpe ove moje hepljave noge, namirio to malo josaga i puštio pilež. Dok se nisam dovatio ove moje litnje kujne, skroz prokiso, mož cidit ruvo s mene. Po avliji sve teče i stoji voda. Oma sam se sitio kako smo se kugod dica činjali u drvenim kopanim kortu kadgod u dolu. Sad borme više nema ni korta, sve se to iscipalo i izložilo, ni se lipo održavali pa se rasušili i popucali. Sad imamo plastični koliko oš; na peci nisu ni skupa, al toliko i traje, kaže mi Periša. Evo ga ode kraj mene kraj šporelja, žiška se s vatrom. No, doduše, ne mož kast da nije u pravu. Eto, ja nikako kad sam usolio slaninu i šunke ostavio ga napolju da se ocidi, velim za tog plastikanca, zaboravio za njega. Kad sam se onda spotaknio i opružio se u njegov koliki sam dugačak, al kad sam usto on borme puko ko đuga na bunaru. Sad do jeseni moram pazarit drugog. Šta mislite dokleg će ova već škropit? Dosadila je već i Bogu i svitu. Jeste da je kadgod svit kazo da narod nije gladan kad je maj ladan, al brate što je tušta tušta je. Da mi nije ovog mog Periše da svrati pokadgod po triput na dan, lipo bi uvenio od dosade. Ne mož čovik ni glavu promolit iz salaša a da ne pokisne. Tio sam obać varoš, otić malo na tu Noć muzeja, otić na jednu lipu izložbu slika od slame. To pravi jedna moja zemljakinja, sad doduše stoji u varoši, pa biće i lipo pozorište u »Bunjevačkom kolu«... Ta ima i ono pravljenje starovinsko zanacko ispid varoške kuće, a ne mož maknit nigdi. Vamo mi i bicigla skroz pokisla, sirota. Moraću je opet dobro frizirat i podmazat kenjačom da ne zarđa. Moram vam isripovidat kako sam niki dan prošo. Av, čeljadi moja, ja već fajin godina vidim po varoši ovi bicigla na baterije, sad zdravo moderne i stalno trču po varoši. E, i ja očo med starež, tamo na kraju ondaleg od »Doljana«, pa ko velim da se i Braniša malkoc motorizuje. Ima i na tri točka, baš je taka za mene. Idem sve stariji, pa bar neću morat pazit da se ne prikošedim, pogotovo kad krenem na jesen kod mog pajdaša Ivce Budinca pomoć peč rakiju. Kad se vraćam, tiram brez po muke. Razgledo ja lipo, pa pitam pošto je. Čeljadi, kad mi kazo čovik, a ja mal nisam sio na zemlju! Ta samo sam se ispravio i krenio prema zelenišu, a usta sam zatvorio tek kad mi skoro uletila muva. Ta šta mož bit na njozi za tolike novce ni sad mi ne ide pod šešir u ovu moju glavurdu? Ta, za te novce mož kupit solidnu limuzinu. Aha, veli Periša, jeste mož. Al ovo ne triba ni registrovat, a ni livat u nju goriva. Jeste da, samo se ti raduj moj Pere, za sad, al kako su ovi krenili bogame ćeš ti morat i ovu na pedale registrovat. Ta, šta divanim! Još malo pa će ovi, kako se latili, i opanke registrovat, i to i livu i desnu. Uh, eto, opet sam počeo politizirat. Koji mi andrak da se ne možem te politike manit? Ajd zbogom, čeljadi moja.

Bać Ivin štodir

Dica se utvorila u dade i matere

piše: Ivan Andrašić

Jutros bać Iva otvorijo oči, sunce taman izlazi. Sve mu drago. Fruštukovo, pa naranijo živinu, Taksu i mačka, oma latijo i biciglu. Krenijo se nuz svetoga Antuna, sto ispid kipa, izmolijo očenaš i zapalijo jednu svičicu. Ni ni zno zašto, al veli vada će znat Antun. Uputijo se u centar, veli ka dojde do škole, vidiće na koju će stranu. Izdaleka vidi ispid škole nikaku veliku gužvu. Nako, ko ka se zovoga poslidnjega rata zabadva dilijo nikaki kriv što ga zvali narodni. Vidi sa strane stoji, naslonita na biciglu, jedna ženica. Zakunijo bi se, na obraza je mokri tragovi. Na pak tregeru dite o pešes godina, na drugu biciglu naslonita cura, reko bi, već se zadivojčila. I ona nikako nevesela. Malo dalje vidi stoji avtobus, naj veliki, što ide jako daleko. Do polak pun. Prid školom u njega unišlo petnajšesnajs derana i di-vojučuraka i četvero učitelja. Ne zna zašto, ošo natrag do ne ženice naslonite na biciglu. Istom onda mu sinilo, to Pavkica, kćer o Pište i Marice što išla š njim u škulu do četvrtoga razreda. Do petoga ni dospila, dvaput propala, a ka se zadivojčila, otac je istriso. Rano se udala. Njezin Pišta baš i ni bijo valjan, a naredali sedamosam dice. Pavkica bila najmlađa, a vada je zadesijo i materin usud. Udala se za nikakoga nadničara, što vazdan visijo ispid dućana. Deran naočit, al rakije i piva mu nikada dosta. I oni naredali četvero, a ka vaj mali što sidi na pak tregeru došo na svit, ni prošlo ni misec dana, ne zna se o čega, dada jedno več zaspao i ujutro se ni ni probudijo. Cura na druge bicigle najstarija, ve godine svršava škulu u njevomu selu. Za dalje ko zna, mater je vada neće ni moć dat na več škule, jako su velika sirotinja. Došla ispratit njezne iz razreda, idu na ekskurziju i to na pet dana, a jako daleko. Polak razreda ni moglo it, dadama i materama to jako skupo. A ni imućniji isposlovali da se ide baš tamo di se ide, ni jim ni malo briga zone što ne možu. Ni jim briga ni što o njevoga sela sto kilometri ukrug imade toliko lipoga što niko iz razreda još ni vidijo. A ni ni skupo, mogli bi it svi. Samo uprli, nek dica uživu dok možu i nek se ide što dalje i bude što skuplje. Po njima jedino važno ko se može pokazat, a ko ne. A i njeva dica se utvorila u nji, cili misec se međ sobom divanu, te vaj će ponet dvisto evra za trošak, naj tristo, a najimućniji petsto. Dinare niko više ni ne spominje, velu to je za sirotinju. I nisu se više ni družili sonima što neće na ekskurziju. Doduše, dite o najimućnijega se nikada ni š njima ni družilo. Još o zabavišta bijo vođa vima što sve gledali krostu ko ima koliko novaca. Vazdan ji čaščavo, vazdan se pokazivo, dada mu odmalena slo novaca koliko ni jedno dite ne bi tribalo imat. A otrani ga baka. Bać Iva teško izdanijo. Napipo u torbice što je vazdan nosi š njim kesu bombona i čokoladu. Izvadijo i do Pavkicinomu ditetu i cure. Obadvoj ga milo pogledali, obadvoj mu se naškobili i rekli fala. Oma se sitijo dice što projdu nuz njega, a ne znu ni beknit. Samo procidijo zbogom i odbiciglo se dalje.

NARODNE POSLOVICE

- Tko jedanput slaže, drugi put mu se ne vjeruje iako istinu kaže.
- Ljubav nema godina: ona se uvijek rađa.
- Mnogo znati, znači prije vremena ostariti.
- Mnogi ljudi su kao satovi: pokazuju jedno vrijeme, a ot-kucajavu drugo.

VICEVI, ŠALE...

Učiteljica djeci zadala temu za pismenu zadaću »Da sam ja ravnatelj«. Sva djeca pišu, osim Ivica koji sjedi prekrštenih ruku.

– Ivica, što ti čekaš?

Ivica mirno odgovori:

– Čekam tajnicu.

Premينو carinik i dođe kod svetog Petra. Dok je sveti Petar razmišljao gdje da ga odvede, u raj ili pakao, carinik dođe i stidljivo reče:

– Šefe, ako je ikako moguće, ja bih negdje na granicu.

Nakon vizite, medicinska sestra izvještava liječnika:

– Doktore, bolesnik u sobi 112 je danas mnogo bolje. Čak je i progovorio.

– Odlično, što je rekao?

– Da mu je jako loše...

Gledaju muž i žena modnu reviju i žena tiho upita muža:

– Dragi, koje se žene tebi više sviđaju, pametne ili lijepe?

Muž uzdahnu i kaže:

– Ma, nijedne ljubavi, ti si meni najbolja.

DJEČJI BISERI

- Vjenčanje je kada se muž i žena spoje zauvijek.
- Bajke su ono čega nema.
- Šminka je neka boja za djevojčice.

(Preuzeto iz emisije *Kefalica*)

FOTO KUTAK

**PETAK
24.5.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:11 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:21 Veterinar Engel
11:10 Riječ i život
12:00 Dnevnik 1
12:27 Imperij, telenovela
13:19 Dr. Oz
14:05 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:32 Don Matteo
17:00 Vijesti u 17
17:19 Kod nas doma
18:07 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Ubojstvo po brojevima, američki film
22:10 Sve što želim si ti, američki film
00:02 Dnevnik 3
00:34 Telenovela, humoristična serija
00:55 Don Matteo
02:03 Veterinar Engel
02:49 Dr. Oz
03:29 Austrija - snaga vode: Protok vremena, dokumentarna serija
04:20 Španjolski gradovi svjetske baštine: Salamanca, dokumentarna serija
05:13 Sve će biti dobro, serija
05:56 Skica za portret
06:07 Imperij, telenovela

05:54 Regionalni dnevnik
06:38 Pustolovine Vilka i Tile
07:00 Juhuhu
08:14 Vedranovi velikani: Duje Banović
08:24 Laboratorij na kraju svemira: Avokado
08:31 Gradski heroji, crtana serija
08:42 Naprijed, Go Jetteri!
08:54 Andyjeve dinosaurske pustolovine
09:08 Vlak dinosaura
09:37 Sve o životinjama
10:04 H2O: uz malo vode
10:29 Školski sat: Zadruga u vrtu
10:59 Naučite to i mog ljubimca
11:28 Klinika Schwarzwald
12:13 Cesarica - HIT travnja

12:21 Lidijina kuhinja
13:20 Uhoda iz susjedstva, američki film
14:53 Španjolski gradovi svjetske baštine: Salamanca, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:43 Austrija - snaga vode: Protok vremena, dokumentarna serija
17:35 Luda kuća
18:15 Kruške i jabuke
19:01 Vlak dinosaura
19:28 POPROCK.HR
20:05 Sherlock
21:39 Luther
22:37 Velike ljubavi 20. stoljeća: La Belle Epoque, dokumentarna serija
23:32 Košarka, PH - 2. utakmica finala, snimka
00:35 Uhoda iz susjedstva, američki film
02:03 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
25.5.2019.**

07:10 Klasika mundi: 13. Zagrebački međunarodni festival komorne glazbe 2018.
07:55 Pruga preko Rock Islanda, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:13 Mijenjamo svijet: Camorra - Povijest napuljske mafije, dokumentarni film
14:07 Zajedno u duhu
14:40 Prizma
15:30 Istrage prometnih nesreća
16:00 Zdrav život
16:30 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik: Lucerna
17:40 Lijepom našom: Poličnik
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Spider-Man 3, film
22:25 Dnevnik 3
23:07 Pobunjenik iz okruga Jones, američki film
01:27 Lorenzovo ulje, film
03:37 Pruga preko Rock Islanda, američki film
05:07 Sve će biti dobro, serija
05:52 Treći format
06:32 Veterani mira
07:17 Prizma

05:48 Regionalni dnevnik
06:32 Pustolovine Vilka i Tile
06:54 Juhuhu
08:23 EBU drama: Joeeyeva prva borba
08:38 Gradski heroji
08:49 Naprijed, Go Jetteri!
09:01 Andyjeve divlje pustolovine
09:16 Ne daj se, Floki, serija
09:51 Ovo je umjetnost: Ludilo, dokumentarna serija
10:47 Vrtlarica
11:20 Veliki snovi, a malo prostora
12:30 Špica, riva, korzo
14:11 Supruga astronauta, serija
15:45 Osijek: Gimnastika, Svjetski kup - emisija
16:00 Osijek: Gimnastika, Svjetski kup - prijenos
18:02 Road to the FIFA Women's World Cup 2019.
18:32 Magazin LP
19:02 Inspektor Gadget
19:15 Glazbeni Top20
20:05 Planet prirodnih čuda
21:00 Nova prapovijest: Osvit sisavaca, serija
21:55 Preživljavanje u divljini
22:43 Vikinzi
23:32 Fargo
00:25 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
26.5.2019.**

07:40 Najdraži učenik, američki film
09:40 Biblija
09:50 Portret Crkve i mjesta
10:00 Velika - Stražeman: Misa, prijenos
11:08 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijeka: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:32 Seosko vjenčanje, američki film
17:00 Vijesti u 17
17:23 Šetnja Andaluzijom, dokumentarni film
18:30 EU izbori 2019
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 EU izbori 2019
00:36 Dnevnik 3
01:17 Najdraži učenik, američki film
03:12 Sve će biti dobro, serija
03:57 Mir i dobro
04:22 Avicii: Istinite priče, dokumentarni film

06:00 Rijeka: More

05:15 Ovo je umjetnost: Ludilo, dokumentarna serija
06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Pustolovine Vilka i Tile, crtana serija
09:42 Maigret, serija
11:09 Shakespeare i Hathaway - privatni istražitelji
11:54 Cesarica - HIT travnja
11:57 Lidijina kuhinja
12:24 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
13:24 Indeks
13:53 Klub 7
14:45 Osijek: Gimnastika, Svjetski kup - emisija
15:00 Osijek: Gimnastika, Svjetski kup - prijenos
18:15 Road to the FIFA Women's World Cup 2019.
18:45 Cesarica - HIT travnja
18:50 Tereza Kesovija - To sam ja, 60 godina umjetničkog rada, KD Vatroslav Lisinski, 2018., 1. dio
20:05 Rio Bravo, američki film
22:30 Njemačka 83., serija
23:25 Graham Norton i gosti
00:15 Avicii: Istinite priče, dokumentarni film
01:55 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
27.5.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:20 Veterinar Engel
11:10 Treća dob
11:35 Bonton:
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:47 Don Matteo
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana

20:05 Braća po vatri, dokumentarni film
21:00 Da sam ja netko, serija
21:50 Popuna
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:07 Don Matteo
01:03 Veterinar Engel
01:48 Dr. Oz
02:33 Divlje vode, strmi vrhovi: Štajerska dolina rijeke Enns, dokumentarni film
03:18 Španjolski gradovi svjetske baštine: Caceres, dokumentarna serija
04:13 Sve će biti dobro, serija
04:58 Labirint
05:23 Treća dob
05:48 Imperij, telenovela

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život
06:34 Juhuhu
06:35 Pustolovine Vilka i Tile
10:02 H2O: uz malo vode
10:30 Školski sat: Energija
11:05 Indeks
11:35 Klinika Schwarzwald
12:30 Nećemo reći mladenki
13:25 U zatvoru sa 17, kanadski film
15:00 Španjolski gradovi svjetske baštine: Caceres, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Divlje vode, strmi vrhovi: Štajerska dolina rijeke Enns, dokumentarni film
17:35 Auto Market
18:05 Dokumentarna emisija/film - kratka forma
18:20 TV Bingo
19:00 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion
21:00 Noćne kronike, američki film
23:00 Domovina
23:45 Igra prijestolja
00:35 U zatvoru sa 17, kanadski film
02:05 Noćni glazbeni program

**UTORAK
28.5.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Veterinar Engel
11:10 Glas domovine
11:35 Informativka
12:00 Dnevnik 1

12:25 Imperij, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Znanstveni krugovi
 14:30 Zdrav život
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:44 Don Matteo
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:05 U svom filmu
 21:03 Velike svjetske rijeke: Amazona, serija
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Hrvatska za 5
 00:15 Don Matteo
 01:14 Veterinar Engel
 01:59 Dr. Oz
 02:44 Život Vikinga - u skladu s divljinom, dokumentarni film
 03:34 Španjolski gradovi svjetske baštine: Merida, dokumentarna serija
 04:29 Sve će biti dobro, serija
 05:14 Glas domovine
 05:39 Skica za portret
 05:50 Imperij, telenovela

05:05 Izvan formata
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 06:35 Pustolovine Vilka i Tile
 09:41 Sve o životinjama
 10:01 Juhuhu
 10:02 H2O: uz malo vode
 10:30 Školski sat: Put u Rim
 11:35 Klinika Schwarzwald
 12:30 Nećemo reći mladenki
 13:30 Slatka malena ovisnica, kanadski film
 15:00 Španjolski gradovi svjetske baštine: Merida,

dokumentarna serija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:40 Život Vikinga - u skladu s divljinom, dokumentarni film
 17:35 Luda kuća
 18:15 Kruške i jabuke
 19:00 Vlak dinosaura
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Dobra borba, serija
 21:00 Vječni zaručnici, američki film
 23:10 Domovina
 23:55 Košarka, PH - 3. utakmica finala, snimka
 01:40 Slatka malena ovisnica, kanadski film
 03:05 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 29.5.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 10:20 Veterinar Engel
 11:10 Eko zona
 11:35 Bonton
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Imperij, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Potrošački kod
 14:30 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:46 Don Matteo
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 19:59 Loto 7
 20:05 Kultura s nogu
 20:31 Mostovi: Zagreb grade!... na pragu modernog

doba, dokumentarna emisija
 20:58 Mijenjamo svijet: Spider's Web, dokumentarni film
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Telenovela, humoristična serija
 23:50 Don Matteo
 00:47 Veterinar Engel
 01:32 Dr. Oz
 03:12 Španjolski gradovi svjetske baštine: Cordoba, dokumentarna serija
 04:07 Sve će biti dobro, serija
 04:52 Kultura s nogu
 05:22 Eko zona
 05:47 Skica za portret
 05:48 Imperij, telenovela

05:15 Što je klasik?
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 06:35 Pustolovine Vilka i Tile, crtana serija
 10:02 H2O: uz malo vode
 10:30 Školski sat: Plastika i papir
 11:05 Luka i prijatelji
 11:35 Klinika Schwarzwald
 12:30 Nećemo reći mladenki
 13:30 Zvono kao spas - neautorizirana priča, kanadski film
 15:00 Španjolski gradovi svjetske baštine: Cordoba, dokumentarna serija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:40 Jata morskih pasa, dokumentarni film
 17:40 Luda kuća
 18:20 Kruške i jabuke
 19:05 Vlak dinosaura
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Autobiografija: Slučaj

skrivenih trkaćih automobila, dokumentarna serija
 21:00 Zemlja tigrova, američko-njemački film
 22:35 Domovina
 23:20 Igra prijestolja
 00:10 Zvono kao spas - neautorizirana priča, kanadski film
 01:35 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 30.5.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:10 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:10 Dobro jutro, Hrvatska
 10:00 Vijesti
 10:20 Veterinar Engel
 11:10 Neuspješan skroz, emisija pučke i predajne kulture
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Imperij, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Otkrivamo Hrvatsku: Vid - Norinom do Neretve
 14:30 Prometej
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:46 Don Matteo
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Loto 6/45
 20:05 Šifra
 21:00 Puls
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3

23:25 Telenovela, serija
 23:50 Don Matteo
 00:47 Veterinar Engel
 01:32 Dr. Oz
 03:12 Španjolski gradovi svjetske baštine: Cuenca, dokumentarna serija
 04:07 Sve će biti dobro, serija
 04:52 Znanstveni krugovi
 05:17 Skica za portret
 05:22 Prometej
 05:47 Imperij, telenovela

05:20 Knjiga ili život
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 06:35 Pustolovine Vilka i Tile
 10:02 H2O: uz malo vode
 10:30 Školski sat: Nikola Tesla kao inspiracija
 11:05 Pozitivno
 11:35 Klinika Schwarzwald
 12:30 Nećemo reći mladenki
 13:30 Ljubav u vinogradu, kanadski film
 15:00 Španjolski gradovi svjetske baštine: Cuenca, dokumentarna serija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:40 Morski psi izgubljenog otoka, dokumentarni film
 17:40 Luda kuća
 18:20 Kruške i jabuke
 19:05 Vlak dinosaura
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Klub 7
 21:00 Miroslav Škoro - Ne dirajte mi ravnicu, prijenos koncerta
 22:35 Domovina
 23:20 Košarka, PH - 4. utakmica finala, snimka
 01:05 Ljubav u vinogradu, kanadski film
 02:30 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetonik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Vikend za medalje

Nije ovaj gust raspored došao iznenada. Još početkom travnja smo znale raspored za svaki vikend u svibnju. Utrke, rođendani, selidbe, veslanje, svadbe i još jedna utrka. Više sadržaja nego slobodnih dana. Sve dragi ljudi i divni povodi i nije bilo razmatranja ideje propustiti nešto od navedenog. Tako je protekli vikend bio u znaku trčanja, veslanja i divnih druženja.

Dragon boat festival

Nije nikakva tajna da smo se od prošle godine zaljubile u veslanje i uživamo u svakom zaveslaju. Naravno, favorit je lađa u kojoj treniramo i s kojom se natječemo na Neretvi, ali i sva

ostala veslačka sredstva dolaze u obzir. Tako se već drugi vikend zaredom ukrcavamo u *dragon boat* i pokazujemo da i za ove brodove imamo veslačkog dara. Kako bi svima bilo jasnije o kakvom natjecanju je riječ, vrijeme je za mali uvod.

Dakle, protekle subote je u Bezdanu održan *Dragon boat festival*, zvani *Šareni zmaj*, na kojem su se natjecali veslači iz tri države: Mađarske, Hrvatske i Srbije. Ukupno 200 veslača je odmjerilo veslačke snage i umijeća, i to u nekoliko kategorija: muškoj, ženskoj i mix ekipi, i to u sastavu od 10 članova ali i 20 članova. Naša ekipa, *Salašari somborski*, je nastupila u dvije kategorije: muška ekipa i ekipa mix 10. Momci su bez velikih neizvjesnosti pokazali da od njih boljih na ovom natjecanju nema i zauzeli uvjerljivo prvo mjesto. Mix ekipa je također pokazala da je najbolja, ako mene pitate, mada i da najbolji mogu izgubiti i to u foto finišu i to u polufinalu, tako da smo zauzeli lijepo treće mjesto. S obzirom na to da ove godine nismo imali ni jedan trening i da nam je lađa u kojoj treniramo još uvijek na obali, ovo bi mogla biti godina za medalju kada pričamo o *Sala-*

šarima somborskim. O tome ću svakako napisati nekoliko zapisa, a prvi uskoro s treninga, čim lađa nađe put do vode.

Ljepota koja traje

Vikend u Somboru je svakako bio u znaku ljepote koja traje i koja slavi trčanje. Četrdeseti somborski polumaraton je bio iznad svih očekivanja i opravdao status najstarije i najljepše ulične utrke, a dozvolit ću si subjektivnost i reći da se ovo odnosi i na regiju, ne samo na zemlju. Na utrci je sudjelovalo preko 1.000 natjecatelja iz 15 zemalja, a u okviru somborskog polumaratona održano je i Državno prvenstvo Srbije u polumaratonu. Kako ovo ipak nije sportska rubrika, neću nabrajati pobjednike ali kako među njima

ima i mojih prijatelja iskoristit ću priliku da i ovdje zabilježim čestitku **Tijani Kabić** za osvojeno treće mjesto među ženama na državnom prvenstvu. Uz polumaratonsku dužinu, trkačima je na raspolaganju bila i štafeta 3 x 7 km i utrka na 7 km, a program je krenuo utrkom pužića, tako da su svi članovi porodice i ekipe imali priliku sudjelovati i zabaviti se.

Kada pravim neki osvrt na moje trčanje, zaključci su sljedeći: sve manje treniram, sve sam veća i sve kraće distance trčim. Ali trčim i ne odustajem. Sjajan je osjećaj prevladati sebe, dovoditi se u situacije izvan zona komfora i snalaziti se u njima. Biti u gomili ljudi od kojih su neki samo za ovo trenirali, od kojih je nekima ovo prva utrka i najveći izazov, od kojih neki trče za one koji ne mogu sami, od kojih neki trče sa strahovitom lakoćom, a neki s velikom boli. Ustali smo s pitanjem što nam je ovo trebalo, a vratili se kućama s osjećajem da jedva čekamo sljedeću utrku.

P. S. Vikend smo završili uz kotlić i drage prijatelje, kako i dolikuje ovakvim zapisima i vikendima za medalje.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Uz popust od 20%

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL SUBOTICA
IBAN: RS353259601600002188
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU »Hrvatska riječ«,

Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa
325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.

Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

**HGU
FESTIVAL BUNJEVAČKI PISAMA**

KONCERT

**VELIKA VIJEĆNICA
GRADSKE KUĆE**

28.V. 2019.

u 19.30 h

Ulaznica: 250 dinara

Ulaznice u preprodaji na telefon 063 80 87 836